

RIKSDAGENS PROTOKOLL.

1933.

Första kammaren.

Nr 26.

Lördagen den 1 april.

Kammaren sammanträdde kl. 11 f. m.

Företogs jämlikt § 65 riksdagsordningen omröstning över följande av bankoutskottet i dess memorial nr 28 föreslagna samt av båda kamrarna godkända voteringsproposition:

Den, som i likhet med första kammaren vill bifalla vad bankoutskottet i sitt utlåtande nr 18 i förevarande del hemställt eller att riksdagen må besluta, att arvode till vice riksbankschef skall utgå med 28,000 kronor för år, med rätt för fullmäktige att, därest vice riksbankschef utses utom fullmäktige, därutöver tillerkänna honom ett tilläggsarvode av högst 7,000 kronor;

kommande vid bifall härtill ordinarie avlöningsstaten för riksbanken, såvitt den avser fullmäktige och direktionen, att erhålla följande lydelse:

A. Fullmäktige och direktionen.

Till envar av sju fullmäktige, arvode å 7,000 kronor	kronor 49,000
Därutöver utgå följande arvoden:	
till fullmäktig, som tillika är ordförande	» 1,500
till fullmäktig, som tillika är förste deputerad och riksbankschef (direktionsledamot)	» 36,000
till fullmäktig, som tillika är vice riksbankschef (direktionsledamot)	» 28,000
till två fullmäktige, som tillika äro andre deputerade (direktionsledamöter), 14,000 kronor vardera	» 28,000
till fullmäktig, som besörjer tillsynen över riksbankens pappersbruk, där han ej är direktionsledamot	» 1,500
Ersättning till fullmäktiges och deputerades vikarier, förslagsanslag	» 9,000
Kronor 153,000.	

Anmärkning:

Därest fullmäktige utom sig utse vice riksbankschef, utgår till denne ett arvode av 28,000 kronor; fullmäktige dock obetaget att därutöver tillerkänna honom ett tilläggsarvode av högst 7,000 kronor; röstar

Ja;

Den, det ej vill, röstar

Nej.

Vinner Nej, har riksdagen, i likhet med andra kammaren, bifallit den vid utlåtandet fogade av herr Bäcklund avgivna reservationen och alltså beslutit, att arvode till vice riksbankschef skall utgå med 23,000 kronor för år, med rätt för fullmäktige att, därest vice riksbankschef utses utom fullmäktige, därutöver tillerkänna honom ett tilläggsarvode av högst 7,000 kronor;

kommande vid bifall härtill ifrågavarande avlöningsstat i angivna del att erhålla följande lydelse:

A. Fullmäktige och direktionen.

Till envar av sju fullmäktige, arvode å 7,000 kronor	kronor 49,000
Därutöver utgå följande arvoden:	
till fullmäktig, som tillika är ordförande	» 1,500
till fullmäktig, som tillika är förste deputerad och riksbankschef (direktionsledamot)	» 36,000
till fullmäktig, som tillika är vice riksbankschef (direktionsledamot)	» 23,000
till två fullmäktige, som tillika äro andre deputerade (direktionsledamöter), 14,000 kronor vardera	» 28,000
till fullmäktig, som besörjer tillsynen över riksbankens pappersbruk, där han ej är direktionsledamot	» 1,500
Ersättning till fullmäktiges och deputerades vikarier, förslagsanslag	» 9,000
	Kronor 148,000.

Anmärkning:

Därest fullmäktige utom sig utse vice riksbankschef, utgår till denne ett arvode av 23,000 kronor; fullmäktige dock obetaget att därutöver tillerkänna honom ett tilläggsarvode av högst 7,000 kronor.

Sedan efter given varsel kammarens ledamöter intagit sina platser och vote-ringspropositionen uppläst, verkställdes omröstningen medelst namnupprop; och befunnos vid omröstningens slut rösterna hava utfallit sålunda:

Ja — 87;

Nej — 28.

Efter det protokoll över omröstningen blivit uppsatt, justerat och avsänt till andra kammaren, ankom därifrån ett protokollsutdrag, nr 394, som upplästes och varav inhämtades, att omröstningen därstädes utfallit med 94 ja och 91 nej samt att båda kamrarnas sammanräknade röster befunnits utgöra 181 ja och 119 nej, vadan beslut i frågan blivit av riksdagen fattat i överensstämmelse med ja-propositionen.

Föredrogs och hänvisades till bevillningsutskottet herr *Sundbergs* motion, nr 297, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition med förslag till vissa ändringar i gällande tulltaxa m. m.

Föredrogs och hänvisades till bankoutskottet herr *Forssells* motion, nr 298, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition angående pension åt förre överläraren vid tekniska skolan i Stockholm R. S. Enblom m. m.

Föredrogs och hänvisades till behandling av lagutskott den av herr *Sandström* m. fl. väckta motionen, nr 299, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition med förslag till lag med vissa bestämmelser om krigsdomstolar och rättengången därstädes.

Föredrogs och hänvisades till konstitutionsutskottet den av herrar *Sandström* och *Mellén* väckta motionen, nr 300, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition med förslag till ändrad lydelse av § 20 regeringsformen.

Föredrogs och hänvisades till särskilda utskottet herr *Sederholms* motion, nr 301, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition angående anslag till motverkande av arbetslösheten.

Föredrogs, men bordlades ånyo på flera ledamöters begäran första kammarens första tillfälliga utskotts utlåtanden nr 5 och 6.

Fortsattes föredragningen av statsutskottets utlåtande nr 8, angående regleringen för budgetåret 1933/1934 av utgifterna under riksstatens åttonde huvudtitel, innefattande anslagen till ecklesiastikdepartementet.

Punkterna 226—228.

Vad utskottet hemställt bifölls.

Punkten 229.

Kungl. Maj:t hade föreslagit riksdagen att till undervisnings- och upplysningsverksamhet m. m. för nykterhetens främjande anvisa för budgetåret 1933/1934 ett extra reservationsanslag av 271,000 kronor att utgå under de villkor, som av Kungl. Maj:t prövades lämpliga, samt till de av departementschefen i statsrådsprotokollet över ecklesiastikärenden för den 3 januari 1933 under punkten 238 omförmälda ändamålen med högst de av departementschefen angivna beloppen.

*Ang. vissa
anslag till
nykterhetens
främjande.*

Kungl. Maj:ts ifrågavarande förslag innebar bland annat, att till föreläsnings- och instruktionsverksamhet för nykterhetens främjande m. m. skulle anvisas ett belopp av 100,000 kronor och till bidrag till uppehållande av internationella byråns i Lausanne för alkoholismens bekämpande verksamhet ett belopp av 2,500 kronor. Däremot hade för nästkommande budgetår icke upptagits något anslag till främjande av rikskommitténs mot den olagliga rusdryckshanteringen verksamhet.

I samband härmed hade utskottet till behandling förehått

dels två likalydande motioner, väckta den ena inom den första kammaren av herr *J. Bergman* m. fl. (I: 78) och den andra inom andra kammaren av herr *C. O. Johanson* i Huskvarna m. fl. (II: 317), i vilka motioner hemställts, att riksdagen måtte åtminstone så tillvida frångå Kungl. Maj:ts förslag, att till föreläsnings- och instruktionsverksamheten för nykterhetens främjande m. m. anvisades för budgetåret 1933/1934 120,000 kronor;

dels två likalydande motioner, väckta den ena inom första kammaren av herr *J. Bergman* m. fl. (I: 79) och den andra inom andra kammaren av herr *C. O. Johanson* i Huskvarna m. fl. (II: 165), i vilka motioner hemställts, att riksdagen måtte besluta att bland de till nykterhetens främjande under åttonde huvudtiteln anvisade beloppen för budgetåret 1933/1934 upptaga ett belopp av 3,500 kronor till internationella byrån i Lausanne mot alkoholismen;

dels ock två likalydande motioner, väckta den ena inom första kammaren av herr *Oscar Olsson* m. fl. (I: 80) och den andra inom andra kammaren av herr *A. Olsson* i Gävle m. fl. (II: 160), i vilka motioner hemställts, att riks-

Ang. vissa anslag till nykterhetens främjande. (Forts.)
dagen ville från avkastningen av rusdrycksmedelsfonden anvisa ett belopp av 20,000 kronor för upprätthållande av rikskommitténs mot den olagliga rusdryckshanteringen verksamhet under budgetåret 1933/1934.

Utskottet hade i den nu föredragna punkten på anförda skäl hemställt, att riksdagen måtte, i anledning av Kungl. Maj:ts förslag samt herr Oscar Olssons m. fl. och herr Olssons i Gävle m. fl. berörda motioner (I: 80 och II: 160) ävensom med bifall till herr Bergmans m. fl. och herr Johansons i Huskvarna m. fl. motioner I: 79 och II: 165 men med avslag å herr Bergmans m. fl. och herr Johansons i Huskvarna m. fl. motioner I: 78 och II: 317, i vad dessa motioner skiljde sig från vad utskottet förut under punkten förordat, till undervisnings- och upplysningsverksamhet m. m. för nykterhetens främjande anvisa för budgetåret 1933/1934 ett extra reservationsanslag av 271,000 kronor att utgå under de villkor, som av Kungl. Maj:t prövades lämpliga, samt till de av departementschefen i statsrådsprotokollet över ecklesiastikärenden för den 3 januari 1933 under punkt 238 omförmälda ändamålen med högst de av departementschefen angivna beloppen, dock med iakttagande av de ändringar härutinnan, som föranleddes av vad utskottet förut tillstyrkt.

Reservationer hade avgivits

1) av herr *Olof Olsson*, som ansett, att utskottets yttrande bort hava den lydelse, reservationen visade, samt att utskottet bort hemställa, att riksdagen måtte, i anledning av Kungl. Maj:ts förslag samt med bifall till herr Bergmans m. fl. och herr Johansons i Huskvarna m. fl. berörda motioner (I: 79 och II: 165) men med avslag å dels herr Oscar Olssons m. fl. och herr Olssons i Gävle m. fl. motioner (I: 80 och II: 160), dels ock herr Bergmans m. fl. och herr Johansons i Huskvarna m. fl. motioner (I: 78 och II: 317), i vad dessa skilde sig från vad utskottet i det av reservanternas föreslagna yttrandet förordat, till undervisnings- och upplysningsverksamhet m. m. för nykterhetens främjande anvisa för budgetåret 1933/1934 ett extra reservationsanslag av 269,000 kronor att utgå — — — — tillstyrkt;

2) av herr *Oscar Olsson*, som yrkat:

a) bifall till Kungl. Maj:ts förslag om fördelning av anslaget med det undantaget att bidraget till uppehållande av internationella byrån i Lausanne bestämdes till 3,500 kronor;

b) bifall till motionerna av herr Oscar Olsson m. fl. och herr Olsson i Gävle (I: 80 och II: 160) om ett anslag av 20,000 kronor för upprätthållande av rikskommitténs mot den olagliga rusdryckshanteringen verksamhet 1933/1934.

Herr förste vice talmannen: Herr talman! På denna punkt äro departementschefen och jag av alldeles samma mening, om man frånser en liten bagatell. Jag är likväl inte alldeles säker på att de ensamma i detta fall äro de starkaste, men jag hoppas i alla fall, att de äro de vettigaste.

Vad det här närmast gäller är den s. k. rikskommittén för bekämpande av den olagliga rusdryckshanteringen. Den är egentligen själva kärnpunkten i det hela. Denna kommitté fick i fjol av riksdagen 26,000 kronor, efter det att Kungl. Maj:t hade föreslagit 28,000 kronor. I år har Kungl. Maj:t inte föreslagit någonting. Om nu ingenting ovanpå detta hade hänt, hade heller ingenting skett. Men herr Oscar Olsson i denna kammare behagade motionera om 20,000 kronor till denna rikskommitté, och så var olyckan framme. Statsutskottets andra avdelning lekte till att börja med stort frågetecken. Att bifalla motionen var det ingen som tänkte sig. Att avslå den alldeles, det vågade heller ingen, därför att bekämpandet av den olagliga rusdryckshante-

Ang. vissa anslag till nykterhetens främjande. (Forts.)

ringen har ju säsong just nu, och även på andra avdelningen i statsutskottet är man litet svag för hur opinionen beter sig. Följaktligen tog man Gud i hågen och kastade sig huvudstupa i det där gamla räddningsnätet, som innebär, att man tar ifrån en och ger åt en annan för att på det sättet inte överskrida den en gång fastställda summan.

Men för att kunna göra detta måste man gå en rundgång genom alla anslagen, och de äro — som man ser på sid. 204 och 205 här i utlåtandet — inte så få. Egentligen behöver man ha dem framför sig för att kunna följa med vad det egentligen gäller.

Så började man då insamlingen. Det var en punkt, som omedelbart inbjöd till denna manöver, och det var punkten 20, den som handlar om »främjande av motorförarnas helykterhetsförbunds verksamhet». Denna förening hade nämligen begärt att få 15,000 kronor för sin verksamhet, och Kungl. Maj:t hade beviljat 18,000. Det är någonting till den högsta grad säreget i statsutskottets ögon. Att Kungl. Maj:t i en svår och brydsam tid ger en förening 18,000 kronor, när den själv inte begärt mer än 15,000 kronor — det kunde ingen på avdelningen riktigt tro vara sant. Det betraktade man i bästa fall som en blunder och på grund härav föllo de 3,000 kronorna med naturnödvändighet bort. Där hade man således 3,000 kronor. Men på en eventuell blunder, som ger en 3,000 kronor, kommer man ju inte synnerligen långt. Man fick taga friskare tag och så började man från början med punkterna. När man kom till punkten 3, d. v. s. till »föreläsnings- och instruktionsverksamhet för nykterhetens främjande m. m.», fann man en summa på 100,000 kronor. Det glänste i ögonen. Det anslaget uppgick för ett par år sedan till 200,000 kronor. I fjol sänktes det till 140,000 kronor. I år hade Kungl. Maj:t sänkt det ytterligare till 100,000 kronor, och utskottsavdelningen tyckte, att farten nedför var så pass god, att nog kunde man sänka med ytterligare 5,000 kronor. Så hade man 5,000 kronor där, jämte de 3,000 kronorna förut, av vilka man dock designerat det ena tusendet till den internationella byrån i Lausanne på grund av motion av herr Bergman — vill jag minnas — och kanske någon mera. Man hade således gjort en god början.

Jag vill stanna ett litet slag här. Jag tycker, att man inte skall taga ifrån en förening eller institution och ge till en annan, för den händelse man inte har garantier för att pengarna bli bättre utnyttjade. Frågan gäller således, huruvida man får mera nytta av pengarna genom att föra dem över till rikskommittén än genom att låta dem stanna hos centralförbundet. Och jag vill omedelbart förutskicka den anmärkningen, att det för mig är uppenbart, att en förening, som redan har sin administration klar och redan har sin agitationsapparat klar, också har större utsikt att med framgång kunna utnyttja de medel, som den får. Men det är också en annan sak, som jag tycker, att man bör ha i minnet i det här fallet. Dessa föreläsningar och instruktionskurser äro egentligen själva ryggraden i den officiella — kan man nästan säga — propagandaverksamhet, som bedrives. Man bör således inte i onödan skada en sådan verksamhet. Om man tager bort ytterligare 5,000 kronor och lägger dem till de 40,000, blir det hela 45,000 kronor, som man skär ned detta anslag med. Det är då inte bara så, att man får ett mindre antal föreläsningar, utan allt det vid sidan om, som i hög grad innebär en stimulans för nykterhetsorganisationerna — allt det faller också bort. Och man skall inte underskatta den nykterhetsverksamhet, som genom dessa anslag hålles uppe över hela vårt land. Det finns många nykterhetsnämnder, som inte våga tänka den tanken ut, hur det skulle komma att te sig i vårt land, för den händelse hela nykterhetsverksamheten ett tu tre försvunne.

Ja, och så gick man vidare, och då kom man till punkten 6. Den handlar

Ang. vissa anslag till nykterhetens främjande. (Forts.)

om »främjande av riksutskottets för de kristnas nykterhetsrörelse verksamhet». Detta riksutskott fick i fjol 5,000 kronor, och departementschefen har i år föreslagit samma summa. Det tyckte man emellertid på avdelningen var litet för mycket. Man kunde mycket väl taga 1,000 kronor, och så tog man naturligtvis 1,000 kronor där.

Nu måste jag göra en bekännelse, den nämligen, att jag från början också tyckte, att det var rätt rimligt, att man tog litet pengar där, men detta berodde på ren okunnighet, en okunnighet, som jag för min egen del försökt undanröja, men som utskottsavdelningen fortfarande lever kvar i — tycks det. Det är nämligen på det sättet, att detta riksutskott gör en verkligt god insats i den svenska propagandan för större nykterhet. Enligt den sista årsberättelsen hade det åtta talare ute på fältet, och det hölls under året en 1,400 å 1,500 föredrag tack vare detta riksutskott. Det driver dessutom en mycket omfattande skriftlig propagandaverksamhet, det har en ungdomsrörelse, som inte bara omfattar de vanliga ungdomsföreningarna utan även scoutrörelse och dylikt. Men vad som är det allra viktigaste är, att detta riksutskott på grund av sina förbindelser med olika kyrkosamfund, antingen de nu bestå av församlingar eller föreningar, genom denna sin verksamhet når helt andra kretsar än den övriga nykterhetsverksamheten. Det är således på det viset, att det på ett utmärkt sätt kompletterar annan, som jag visst sade, närapå officiell nykterhetsrörelse. Det har en utgiftsstat på inte mindre än 53,000 kronor, och jag tycker, att man för den skull borde kunna unna det denna tusenlapp. Uppriktigt sagt tycker jag, att det är bedrövtligt, att *jag* skall stå här och tala för detta kristliga riksutskott, och jag tycker, att det skulle ha slagit back i själen på biskop Bergqvist åtskilliga gånger, innan han lade fingrarna på dessa stackars tusen kronor.

Och återigen gick man som sagt var vidare. Och här måste jag göra ännu en bekännelse. När jag efteråt har studerat motorförarnas helnykterhetsförbunds räkenskaper och sett litet på dess verksamhet, har jag verkligen betagits av ruelle. Jag tyckte ju också, att de 3,000 kronor, som förbundet fått mer än det begärt, borde av bara tyngdlagen så att säga falla till marken. Men då jag gått igenom dess handlingar, tycker jag man kan vara tveksam, huruvida inte departementschefen hade rätt, då han gav förbundet 18,000 kronor, ty det är en av de friskaste propagandarörelser jag träffat på. Förbundets stat går på inte mindre än 68,200 kronor, och av detta belopp kommer det inkomstvägen in inte mindre än 40,000 kronor i medlemsavgifter. Det har en muntlig propagandaverksamhet, som drager en kostnad på 12,000 kronor, det har en tidning — en utmärkt tidning för resten, — som drar 22,000 kronor o. s. v., o. s. v., så att hade jag nu inte redan bestämt mig för att förbundet skulle bli av med de 3,000 kronorna och låtit trycka det till på köpet, så vet jag inte — man bör ju stå vid vad man en gång bestämt sig för, hur galet det än är — om jag inte hade gått med på kungens förslag i den punkten också. Men man kan ju inte vara vettig i allt!

Den summa, som man på detta vis genom att gå från punkt till punkt fått ihop belöper sig till hela 11,000 kronor, av vilka man, såsom jag redan nämnt, lämnat 1,000 kronor till herr Bergman för hans motion, och beslutat att rikskommittén skulle ha de återstående 10,000 kronorna.

Nå, hur ser nu denna rikskommitté ut, till vilken man skulle överlämna dessa syndapengar, som man tagit ifrån de andra föreningarna? Jo, till att börja med angav den själv, när den bildades, att den tänkte sig, att dess verksamhet borde omfatta ungefär 1½ års tid. Längre tid tänkte man sig inte, och det tycker jag är mycket förklarligt. Ty en sådan propagandaverksamhet skall vara som ett hastigt uppbåd. Vad som skall göras, skall göras snabbt

Ang. vissa anslag till nykterhetens främjande. (Forts.)

och energiskt, och sedan skall kommittén vara borta. Nu har den i alla fall kommit tillbaka igen och begärt att få nya pengar. Den har vidare, sedan den kommit underfund med att man hade olika uppfattningar inom statsutskottet om anslaget till kommittén, skickat ut — jag förmodar till alla riksdagsledamöter, åtminstone till mig — skrivelser, vari den talat om vad den gjort förut. Det är väl ingen, som tvivlar på att den gjort ett gott arbete för de 26,000 kronor, som den fick i fjol. Det har jag i varje fall aldrig ett ögonblick tvivlat på. Men vad jag tvivlar på är, att rikskommittén har någon större nytta av de 10,000 kronor, som statsutskottet tagit ifrån de andra föreningarna. Och varför tvivlar jag på det? Jo, när jag ser, hur rikskommittén tänkt sig nästa års verksamhet, uttryckt i siffror, så finner jag, att på inkomstsidan har den 2,000 kronor från föreningar, som äro anslutna till kommittén på ett eller annat sätt, och 28,000 kronor, som den tänker sig såsom statsbidrag, alltså inalles 30,000 kronor. Vad ska nu dessa 30,000 kronor användas till? Jo, först och främst till en ombudsman, som skall ha 6,000 kronor. Sedan ett kontorsbiträde, som skall ha 2,400 kronor. Hyran drager 1,800 kronor. D. v. s. där ha vi redan 10,200 kronor. Sedan är det en hel del annat, som kommittén behöver: resekostnader för organisationsarbetet 2,000 kronor, konferenser med myndigheter 4,000 kronor; den skall ha till pressmeddelanden 3,000 kronor, till affisch- och litteraturpropaganda 6,000 kronor, till skrivmateriel o. s. v. 1,800 kronor och ytterligare litet annat sådant där. När jag såg detta, sade jag mig ögonblickligen: vad är det för mening i att ge rikskommittén 10,000 kronor? Vad har den egentligen för nytta av de pengarna? När ombudsmannen fått sitt, kontorsbiträdet sitt och hyresvärden sitt, vad skall man sedan ha till propagandaverksamheten? Vem skall betala organisationsarbetet och propagandaturnéerna och konferenserna med myndigheterna? De där 3,000 kronorna till pressmeddelanden, varifrån skola de komma? Och de 6,000 kronorna till affisch- och propagandaverksamhet, skola de regna de regna ifrån himlen? Jag undrar, om herr Bergqvist tänker sig det på det sättet.

Jag repeterar, herr talman, vad jag sade i början av mitt anförande. Det kan aldrig vara riktigt och bra, att man tar från en förening och ger till en annan utan att man har garanti för att pengarna bli bättre använda. Men den garantien har man inte nu, såvitt jag kan se. För rikskommittén betyda 10,000 kronor utgifter till ombudsman och kontorsbiträde, utgifter till hyra, till skrivmateriel o. s. v. plus ett minimum av propaganda. Om man däremot låter pengarna ligga kvar hos de föreningar, som redan ha sin administration och redan ha sin propagandaapparat, kommer varje öre av dessa 10,000 kronor att gå till klar propagandaverksamhet. Det är på grund därav, herr talman, jag för min del djärves att yrka bifall till den reservation, som jag låtit vidfoga denna punkt i utskottsutlåtandet.

Herr Olsson, Oscar: Herr talman! Förste vice talmannen började med ett konstaterande av att han och Kungl. Maj:t voro betydligt vettigare än statsutskottet, och det går jag gärna in på, i synnerhet vad beträffar Kungl. Maj:t, som vill precis detsamma som jag. Vad förste vice talmannen angår förklarade han ju, att han under tidens gång blivit lika vettig även han, fastän han skrivit en galenskap, som han inte vill stryka.

Efter förste vice talmannens anförande kan jag fatta mig kort. Jag instämmer i allt vad han sade utom beträffande punkten om anslaget till rikskommittén mot den olagliga rusdryckshanteringen, där jag instämmer till hälften. Jag instämmer således i alla av honom framförda skäl för att den internationella byrån i Lausanne skall få sitt anslag ökat med 1,000 kronor, vilket

Ang. vissa anslag till nykterhetens främjande. (Forts.)
vi alla varit ense om i utskottet, och för att Kungl. Maj:ts förslag obeskuret skall genomföras. Därvidlag har jag dock i ett fall en annan mening än förste vice talmannen, ty jag vill, att motormännen skola ha även de 3,000 kronorna, för vilka ju förste vice talmannen talade så varmt och bra, ehuru han inte ville i yrkandet tillämpa sitt goda förstånd och sin varma känsla. Jag är fullt överens med förste vice talmannen även därom, att det är galet att ge 10,000 kronor till rikskommittén, ty med dessa 10,000 kronor kan ingenting uträttas.

Vad är då orsaken till att jag är så överens med Kungl. Maj:t beträffande de flesta anslagsposter, som Kungl. Maj:t har föreslagit? Anledningen är helt enkelt den, att jag tycker, att det är allt annat än vettigt, att staten, samtidigt som den tar in tiotals nya miljoner genom rusdrycksbeskattningen, skall, såsom utskottet nu föreslår, samla ihop 10,000 kronor genom att knappa in på anslagen till vissa föreningar, varigenom verkningarna av det nykterhetsarbete, som skall utföras, kommer att förminskas.

Vad nu rikskommittén mot den illegala rusdryckstrafiken beträffar, är det sant, såsom förste vice talmannen sade — och det kommer naturligtvis departementschefen att stödja sig på — att anslaget ursprungligen begärdes som engångsanslag. Men man kan ju, såsom förste vice talmannen har givit en god illustration till, bli klokare och lära sig någonting, under det tiden går.

Vad har nu svenska folket sett i fråga om denna rikskommittés arbete? Svenska folket har sett, att rikskommittén lyckats vända på en depraverad folkopinion i fråga om spritsmuggling och langning. Det är nu för tiden inte mycket, som vållar så stora bekymmer i de olika staterna som den illegala sprittrafiken och den upplösning av folkens laglydighet och lojalitet gentemot rättsordningen, som den för med sig. Det finns inte något land i världen, där man har bevittnat en sådan omsvängning av opinionen i detta hänseende bland djupa lager av folket, som skett just i Sverige tack vare rikskommitténs verksamhet. Vi ha fått bevittna här i Sverige, hur inte bara nykterhetsrörelsen utan hela arbetarrörelsen sluter upp omkring den ståndpunkten, att det är i högsta grad skamligt att tolerera sådana parasiter på svaga, fattiga människor, som smugglarna och hembrännarna äro. Arbetarna på arbetsplatserna ha kastat ut langarna; de ha t. o. m. gått så långt — vilket man sällan får bevittna — att de ha tagit sig före att gå med anmälningar till polisen för att få langarna fast. De, som ha en aning om vad det betyder i de djupa folklagren att på det sättet gå polisen direkt tillhanda, tycker jag skulle vara mycket angelägna att se till att ett sådant arbete som detta inte avbrytes. Förste vice talmannen sade: »Vem skall betala organisationskostnaderna och vem skall betala propagandan för denna rikskommitté?» Propagandan bekostas i mycket stor utsträckning av folket runt om ute i bygderna, det folk och de organisationer, som kommittén kommer i beröring med, men organisationskostnaderna skall staten betala, och det är det, som begäres i motionen. Då en så stark folkrörelse som denna uppstått och då det gäller så oersättliga värden, som det här är fråga om, nämligen räddandet av kustbefolkningen och stora lager av befolkningen i övrigt genom omvändande av opinionen ifrån ett tolererande av den olagliga sprithanteringen, och då det vidare har visat sig, att vi fått ett organ, vars arbete i detta syfte är effektivt — effektivt över alla tidigare förväntningar — vad är det då för mening i att spara genom att taga ifrån andra nykterhetsorganisationer en del av deras medel och att nedsätta det nödvändiga anslaget?

Nu kommer härtill, att det inte vållar de ringaste budgetära svårigheter att anslå dessa 20,000 kronor. Dessa pengar skola inte skaffas, ty de finnas redan. Det finns 46,000 kronor av den beskurna rusdrycksmedelsfonden, vilka

Ang. vissa anslag till nykterhetens främjande. (Forts.)

departementschefen föreslår skola läggas till kapitalet i fonden. Vad herrarna nu ha att besluta om, är således, om 20,000 kronor av de pengarna skola gå till detta samhällsnyttiga arbete eller om de skola läggas till kapitalet i fonden.

Under sådana förhållanden, herr talman, får jag säga, att det efter den motivering, som förste vice talmannen givit, är allra vettigast att kammaren följer min reservation, som innebär bifall till Kungl. Maj:ts förslag i alla delar utom i fråga om ökningen av anslaget till Lausannebyrån med 1,000 kronor, som även Kungl. Maj:t säkert kan vara med om, samt beträffande anslaget på 20,000 kronor till rikskommittén.

Herr Bårg: Jag ber, herr talman, att få säga ett par ord väsentligen om anslaget till den s. k. rikskommittén.

Jag tyckte nog inte, att herr förste vice talmannen i sitt anförande på ett riktigt sätt tecknade den bild, som skulle återge, vad som komme att ske, för den händelse rikskommittén endast finge de 10,000 kronor, som föreslagits av utskottet. Vi förstå ju allesammans, att den plan, som rikskommittén gjort upp under den förutsättningen, att den skulle få det större anslaget, i fråga om anställande av ombudsman och dylikt naturligtvis inte kan följas under sådana förhållanden. Kommittén får göra vad den kan för det lilla belopp den får, men vad den kan utträtta med så små resurser är alldeles för litet.

Jag har genom ett flerårigt sysslande med förberedelserna till en reformering av rusdryckslagstiftningen haft mycket goda tillfällen att sätta mig in i vad den olagliga rusdryckshanteringen betyder för landet. I de tusentals yttranden, som ingått från olika delar av landet till den arbetande kommittén, vimlar det av uppgifter, som vittna om, vilka bekymmer man bland de lokala myndigheterna hyser just för denna olagliga rusdryckshantering, inte minst för hembränningen och langningen ute i bygderna. Vad som har måst väcka bekymmer hos alla, som hålla på ordning och skick och lags efterlevnad i samhället, är det, att man inom de s. k. djupa leden har ställt sig tämligen likgiltig för sådana lagbrott, som rikskommittén söker att fästa uppmärksamheten på. Jag får säga, att det för mig personligen har framstått såsom ett mycket bekymmersamt problem, hur man skulle kunna få arbetarmassorna att inse, vilken fara det ligger i att tolerera olagligheter av denna beskaffenhet inte enbart genom de sociala skadeverkningar, som denna olagliga rusdryckshantering åstadkommer, utan även genom det försvagande av aktningen för lag i allmänhet, som den medför. Man har inom intresserade kretsar haft många överläggningar om hur man skulle kunna fästa arbetarmassornas uppmärksamhet på vilken infartsväg till respektlöshet för lag i allmänhet, som beredes genom tolererandet av den olagliga rusdryckshanteringen.

Så började denna rikskommitté att göra sitt inflytande gällande. Jag kan inte dela herr Oscar Olssons uppfattning, att kommittén har nått så långt, att langarna i regel hyvas undan vid arbetsplatserna. Det förekommer tyvärr blott i enstaka fall. Kommittén har emellertid inlett ett arbete, som är på god väg att föra utvecklingen till den ståndpunkt, dit den enligt herr Oscar Olsson redan kommit. Jag frågar mig, om det då kan vara klokt ur samhällets synpunkt att avbryta det arbete, som nu pågår. Den, som är i tillfälle att deltaga i fackorganisationernas och i våra arbetarkommuners sammanträden, får en levande bild av vad som här är i görningen. Om man inte söker väcka en känsla av respekt för lagarna och en ny syn på detta sociala spörsmål inifrån dessa stora organisationer själva, har man inte stor utsikt att

Ang. vissa anslag till nykterhetens främjande. (Forts.)
vinna några resultat. Inte må herrarna tro, att polismyndigheterna eller lagens övervakare i övrigt kunna genom sina åtgöranden påverka sinnena hos den stora mängden av människor. Det måste ske på ett annat sätt.

Denna rikskommitté har ett gott grepp om hur man skall gå tillväga. Den har förmått framstående personer inom arbetarrörelsen — dess ledare — att rikta maningar till människorna, att de skola se på dessa ting på ett annat sätt. Det är den propagandarörelsen, som är det ojämförligt värdefullaste i rikskommitténs arbete. Jag tycker för min del, att det skulle vara synnerligen oklokt, om statsmakterna inte understödde denna verksamhet, till dess den har fullföljt sitt värv så långt som det är möjligt att fullfölja det. Genom en beskärning av anslaget i enlighet med utskottets hemställan blir, såsom man förstår, detta arbete stäckt, just då det håller på att avsätta frukter ute i landet.

Jag har, herr talman, med dessa ord för min del velat kraftigt stryka under att det lilla anslag, som skulle utgå, om riksdagen bifaller herr Oscar Olssons reservation, är synnerligen väl använda pengar. Om man ville vända sig till tull-, polis- och andra myndigheter ute i landet, skulle man få veta, att om de inte erhöle bistånd från själva massan av folket, stode de hjälplösa inför detta besvärliga problem, vilket blir besvärligare i samma mån man genom ökad beskattning stegrar rusdryckspriserna. Detta bör ju vara tydligt för var och en.

Jag ber, herr talman, att med dessa ord få rikta en vädjan till kammaren att bifalla herr Oscar Olssons reservation.

Häri instämde herr *Petrén*.

Herr **Bergqvist**: Herr talman! Efter den ingående kritik av utskottets utlåtande, som har presterats av kammarens förste vice talman, känner man sig litet kuslig till mods, när man skall gå att försvara utskottets ståndpunkt. Herr förste vice talmannen är ju alltid pigg, men det har visat sig, att han i synnerhet så här på förmiddagarna, när vi börja arbetet i kammaren, har sitt ingenium väl injusterat för dagens debatt. Så var det förra onsdagen, då vi började vår debatt om åttonde huvudtiteln, och så är det i dag. Jag kan tillstå, att den skildring, som förste vice talmannen givit av statsutskottets andra avdelning, har varit rätt realistisk och delvis även roande, och jag vet inte, om avdelningen har anledning att känna något missnöje över den beskrivning av dess arbete, som förste vice talmannen bestått den.

Nu har förste vice talmannen sagt, att avdelningen på denna punkt har följt en beryktad personlighets exempel och gjort en rundgång för att taga ifrån den ena och ge åt den andra; jag tror den mannen kallades för Lasse-Maja. Det ha vi ju verkligen gjort, men det har inte skett i någon ond avsikt och inte heller ha vi sökt dölja våra gärningar. Vi ha ansett inom avdelningen, att rikskommittén för den olagliga sprithanteringens bekämpande i landet har visat sig fylla en verklig uppgift för främjandet av nykterheten. Om något nykterhetsarbete verkligen skall kunna tillmätas betydelse, är det väl just en sådan verksamhet, som går ut på att söka stävja all denna olagliga smyghandel med sprit och den lönnbränning, som förekommer på så många håll i landet. Därför har avdelningen ansett, att det vore gott, om kommitténs verksamhet kunde upprätthållas ännu någon tid framåt. Men å andra sidan har man tyckt, att man i dessa tider inte gärna kan gå och höja totalanslaget med ytterligare 20,000 kronor, som motionärerna begärt, utan man har försökt utreda, huruvida det varit möjligt att jämka på de många andra anslag,

Ang. vissa anslag till nykterhetens främjande. (Forts.)

vilka utgå till nykterhetsarbete och därigenom kunna ge denna rikskommitté ett anslag, om också icke av den storlek, som motionärerna begärt.

Nu har herr förste vice talmannen kritiserat denna åtgärd och gjort detta på de särskilda punkterna. Han talade om att föreläsningsverksamheten är ryggraden i nykterhetsarbetet. Ja, för all del, det må vara hänt, och jag är den, som ger det största erkännande och tillmäter det största värde åt upplysningsverksamheten på nykterhetsområdet. Men om denna föreläsningsverksamhet temporärt skulle få något inskränkas, får man väl hoppas, att man återigen skall kunna taga upp den i samma omfattning som tidigare. Jag vill nämna, att jag just om denna sak samtalat med herr August Ljunggren, som står i spetsen för centralförbundet för nykterhetsundervisning, och han har sagt mig, att man får nöja sig med vad utskottet föreslagit.

Sedan talade herr förste vice talmannen om att man minskat anslaget till de kristnas nykterhetsrörelses verksamhet, och jag kan inte annat än ge mitt erkännande åt herr förste vice talmannen, därför att han velat hävda de kristnas verksamhet såsom betydelsefull för nykterheten i vårt land. Jag finner, att det är oberättigat, att man har satt en ur kristlig synpunkt så negativ hallstämpel på herr vice talmannen, som man har gjort. Men så uttalade herr förste vice talmannen sin förundran över att jag har kunnat vara med om denna reducering, och han sade, att det väl ändå måste ha »slagit back i själen på mig», innan jag kunde gå med på förslaget. Ja, för all del, det kan ju hända, att det har gjort det, men man vet, att när frestaren kommer och lockar, så är det inte alltid så gott att stå fast, utan då kanske man sviker och faller. Men då får man naturligtvis stå vid detta och säga, såsom herr förste vice talmannen gjorde på en annan punkt: När man gjort något galet, får man vidbliva det, och det får jag göra på denna punkt.

Vidare sade herr förste vice talmannen: Vad skall rikskommittén med dessa 10,000 kronor? Dem har denna organisation inte någon nytta av, ty det går åt så och så mycket till förvaltningskostnader, och vad skall man sedan driva propaganda med? I detta fall har redan herr Oscar Olsson i viss mån givit herr förste vice talmannen svar på tal. Det är ju att hoppas att man på frivillighetens väg skall kunna förvärva medel till hjälp för propagandaverksamheten. Vidare får väl rikskommittén inskränka sin verksamhet, eftersom det är fråga om att avveckla den. Slutligen vill jag säga: Hur går det, om den inte får dessa 10,000 kronor? Då blir den ännu sämre ställd. Jag tror inte, att man får fästa alltför stort avseende vid herr förste vice talmannens invändning om att rikskommittén inte skulle hava någon nytta av 10,000 kronor.

Herr förste vice talmannen frågade mig, var vi skola taga de ytterligare pengar, som behövas och han uttalade denna fråga på ett sådant sätt, att det kunde ge det intrycket, att det är jag som har skulden till det nu föreliggande förslaget. Det är visst inte jag, som uppfunnit detta sätt att bereda anslag åt rikskommittén, utan det var andra ledamöter i utskottet som gjorde det. Men jag är en fridens man och är av ett något mjukt material, så att man kan knäda mig rätt mycket, och den, som då knädar kraftigast, han formar mig efter sitt behag. Så var det här. Jag kan således inte tillägna mig vare sig äran eller skulden av att vara initiativtagare till förslaget.

Mot herr Oscar Olsson har jag ingen annan invändning att göra, än att han begärt 20,000 nya kronor till rikskommittén och det har varken jag eller mina meningsfränder i utskottet kunnat vara med om i dessa tider. Till herr Bårg har jag egentligen inte någonting att säga.

Till sist får jag hemställa om bifall till utskottets förslag.

Ang. vissa anslag till nykterhetens främjande. (Forts.)

Herr **Wohlin**: Herr talman! Jag har under de snart femton år, som jag suttit i riksdagen, aldrig belastat riksdagens protokoll med något anförande i en nykterhetsfråga. Då jag nu tagar till orda, sker det med en uppriktig övertygelse om den mycket stora betydelsen av det anslag, som av reservanterna i statsutskottet föreslås till rikskommittén mot den olagliga rusdryckshanteringen.

Jag behöver väl icke erinra kammarens ledamöter om den synnerligen beklagliga utveckling, som under de senaste åren och icke minst under den allra senaste tiden ägt rum här i landet, i det att särskilt lönbränningen tagit en omfattning som man för några år tillbaka knappast kunde drömma om. De höjda spritpriser, som blivit en följd av den ökade spritbeskattningen, men även andra omständigheter — såsom ökad arbetslöshet för allehanda personer m. m. — ha faktiskt lett till att lönbränningen särskilt i stora delar av rikets skogsbygder, både i norra, mellersta och södra Sverige, tagit fullkomligt oanade proportioner. Med avseende å smugglingen, som följer vissa konjunkturväxlingar allt efter olika förhållanden, är det mycket svårt att fälla ett bestämt omdöme om dess utveckling; men så mycket är under alla omständigheter säkert, att även denna illegala hantering har en betydande omfattning och att tulltjänstemännen hava ett hårt och stundom riskfyllt arbete i kampen mot de kriminella element som syssla därmed. Det råder här i landet i utbredda kretsar en viss romantisk uppfattning om smugglarskrået, och man har i samband med Niskakulten och andra speciella fall hört de mest egendomliga uttryck för en bristande uppfattning om vad för slags människor myndigheterna ha att göra med — rena brottslingstyper och ingenting annat, som för penningvinstens skull bryta mot lagarna och demoralisera ej oväsentliga lager av vår befolkning utefter rikets kuster och annorstädes. Det är på tiden, att ett verkligt upplysningsarbete sättes i gång av en skarpare natur och med mera kraftiga hjälpmedel än det aktningvärda och respektabla nykterhetsarbete, som under årtiondenas lopp bedrivits här i landet. Det ena utesluter icke det andra.

Situationen är nu sådan, att någonting särskilt måste göras, och vad som nu göres, det utföres av rikskommittén mot den olagliga rusdryckshanteringen. Jag har haft tillfälle att samarbeta med denna kommitté i min tjänsteutövning. Sålunda sammanträffade jag exempelvis förra sommaren med en av kommitténs mest framstående medlemmar i en mellansvensk stad och frågade honom, då jag var på väg till norska gränsen, om han kände till förhållandena där borta i gränsbygderna. Han förklarade då, att han själv rest där några månader tidigare och han utpekade en viss plats, som han ansåg vara den ömtåligaste punkten i fråga om smuggling och hembränning. När jag själv kom till ort och ställe i den avlägsen liggande landsändan konstaterade jag efter att ha besökt många gränsposteringar mot norska gränsen, att han hade givit mig en fullkomligt riktig upplysning, som föranledde mig att på denna punkt genom viss extra anordning närmare följa insmugglingen av norskt brännvin, även lönbränningen på svenska sidan. Det berättades mig, att någon tid dessförinnan hade en tulltjänsteman tillsammans med nykterhetskommitténs ordförande i kommunen, en socialdemokratisk snickare, vid en vanlig lördagsdans gjort ett besök vid dansbanan för att undersöka om langning ägde rum, såsom det hade påståtts. Dessa båda personer möttes av ett kraftigt stenregn från en hop yngre element, som på det sättet sågo sig ställda inför tjänstemannen och inför nykterhetskommitténs ordförande. Detta uppträdde, under vilket nämnda personer fingo söka ett nödtorftigt skydd i en stuga, till dess de efter några minuter återigen kunde träda ut och tala reson med folket, kastar en bjärt belysning över hur uppfattningarna icke minst bland ungdomen för närvarande äro här i landet, då det gäller sådana här företeelser. Det är ovillkor-

Ang. vissa anslag till nykterhetens främjande. (Forts.)

ligen nödvändigt, såsom jag nyss anförde, att man stödjer denna rikskommitté i dess synnerligen väl planlagda och synnerligen praktiskt anordnade, med nutida metoder och med nutida propagandamedel arbetande verksamhet mot dessa illegala former av rusdryckshantering. Jag kan icke förstå annat än att de 10,000 kronor, om vilka här talas, äro varken hackat eller malet, ty genom dessa 10,000 kronor kan kommittén icke utföra något arbete av betydelse. Den presspropaganda, som den måste utföra, de affischer, som den låter sprida på arbetsplatserna, den personliga kamp gentemot langare, smugglare och lönnbrännare, som kommittén bedriver på de enskilda arbetsplatserna bland folkets allra bredaste lager såväl inom industriens som inom jordbrukets folk, hela detta arbete kan ju icke tillnärmelsevis få den styrka, som erfordras, därest anslaget nedsättes till 10,000 kronor. Antingen skall man ge kommittén ingenting — om man icke förstår, vad denna sak betyder — eller också skall man ge kommittén 20,000 kronor. — Det har man, såsom här förut har påpekats, möjlighet till, då den lilla skvätt av rusdrycksmedelsfonden, som fortfarande finnes kvar, rimligen borde stå till buds för detta ändamål.

Till sist ber jag att få erinra om att herr Bårg är en av dem i denna kammare, som personligen bäst känner till dessa förhållanden, både genom sin långvariga verksamhet i nykterhetsarbetets tjänst och genom sitt fleråriga arbete i den kommitté, som har denna fråga om händer. När herr Bårg för en stund sedan så varmhjärtat vädjat till kammaren att stödja föreliggande högre anslag, tror jag att kammarens ledamöter, vare sig de äro mera speciella nykterhetsvänner eller de icke aktivt deltagit i denna rörelse, böra förstå, att bakom herr Bårgs vädjan ligger något verkligt betydelsefullt, som man i nuvarande tidsläge här i Sverige icke får förringa.

Jag ber alltså, herr talman, att på dessa skäl få yrka bifall till utskottets förslag med undantag av den punkt, som rör anslaget till rikskommittén mot den olagliga rusdryckshanteringen, d. v. s. yrka, att riksdagen måtte, i anledning av Kungl. Maj:ts förslag samt med bifall till herr Oscar Olssons m. fl. och herr Olssons i Gävle m. fl. motioner samt till herr Bergmans m. fl. och herr Johansons i Huskvarna m. fl. motioner, besluta i enlighet med utskottets utlåtande, dock med det undantaget, att siffran 271,000 kronor utbytes mot 281,000 kronor.

I herr Wohllins yttrande instämde herrar *Elof Andersson, Östergren, Sjö-dahl, August Johansson, Sandén, John Björck, Edward Larson, Bjurström, Johansson-Dahr, Thorén, Johan Larsson, Sandström, Asplund, Oscar Ericson* och *Wagnsson*.

Herr statsrådet **Engberg**: Herr talman, mina herrar! Beträffande den slutsumma, som statsutskottet föreslår, föreligger såsom kammaren märker ingen skillnad mellan utskottets förslag och Kungl. Maj:ts förslag. I båda fallen är det fråga om 271,000 kronor. Skillnaden ligger i dispositionen av medlen samt i en olika uppskattning och kanske även uppfattning om vad som är mer eller mindre betydelsefullt inom den verksamhetsram, som här skall finansieras.

Min vän herr förste vice talmannen påpekade med en viss rätt, att det är högst ovanligt, att det från Kungl. Maj:ts sida föreslås medel utöver vad en organisation har begärt. Exemplet gäller i detta fall motorförarnas helnykterhetsförbund, där jag hade föreslagit 3,000 kronor mera än vederbörande begärde. I själva verket är det — såsom också den ärade talaren själv underströk — på det sättet, att denna organisation i sin verksamhet företräder något av det friskaste och bästa och, lät mig tillägga, ändamålsenligaste och

Ang. vissa anslag till nykterhetens främjande. (Forts.)
förnuftigaste på detta område. Ty är det en verksamhet, som förtjänar ett stöd från alla ansvarsställande kretsar i riket, är det sannerligen deras, som sträva efter att var och en, som sitter vid en bilratt, skall vid utförandet av sin funktion icke vara berörd, icke hämmad eller partiellt förlamad av starka drycker. Med den utveckling, som motorismen fått, angår kravet på nykterhet vid ratten till den grad den svenska allmänheten, att enligt min uppfattning, herr talman, står man här inför någonting av det mest behjärtansvärda inom nykterhetssträvandenas område. Var och en, som följer våra tidningars dödslistor särskilt om somrarna med lemlästade människor utefter vägarna och med små barn överkörda i samhällena, och därvid ofta får se anmärkt, att vederbörande bilförare varit berusad, han vet och förstår, att på detta område kan man inte göra nog för att bibringa motorförarkåren — det må nu vara privata chaufförer eller yrkeschaufförer — det största mått av ansvarskänsla.

Men vid sådant förhållande har jag funnit, att den verksamhet, som utövas av denna organisation enkannerligen genom dess alldeles förträffliga och i sitt slag enastående tidskrift, är sådan, att den förtjänar en extra uppmuntran. Den bedriver, icke minst tack vare sin tidskrift, en upplysningsverksamhet, som når ut också genom dagspressen, som använder denna tidskrift såsom sin källa, en upplysningsverksamhet av den allra största betydelse. Det var detta i förening med den framåtanda, de friska tag, som präglade denna organisation, som gjorde att jag fann det mycket tillbörligt att man höjde beloppet 15,000 kronor till 18,000 kronor. På övriga punkter har jag varit mera tveksam, låt mig säga exempelvis då det gällt läkarnas helnykterhetsförbund, som praktiskt taget endast existerar på statsanslag. Detta skulle jag vilja sätta upp i motsats till motorförarnas helnykterhetsförbund. Jag har ansett, att på denna punkt vore det inte ur vägen, att man såg efter, huru det står till med verksamheten, om den bedrivs med den nödvändiga energien och bäres upp av de personliga insatser från medlemmarna i fråga om avgifter och dylikt, som här skulle behövas.

Jag har sedan att säga ett par ord, herr talman, beträffande den fråga, som den siste ärade talaren i sitt värtaliga anförande berörde, nämligen frågan om rikskommittén mot den olagliga rusdryckshanteringen. Jag är den förste att helt ge min anslutning till de synpunkter beträffande denna propagandas vikt och betydelse, som den ärade talaren underströk. Om jag emellertid stannat vid det slut, till vilket jag kommit i propositionen, har det berott på överväganden av ett slag, som den ärade talaren icke berörde. Det är att märka, att när framställning om detta anslag på sin tid gjordes, var det för organiserandet av en tillfällig offensiv, det var att betrakta såsom ett startanslag, ett engångsanslag. Man skulle mobilisera krafterna över hela landet till kamp mot den illegala sprithanteringen, och det sades då, att det inte var meningen, att det skulle bli ett permanent anslag. För min del finner jag detta betraktelsesätt vara riktigt. Kampen emot den illegala sprithanteringen kan visserligen behöva hava ett organisationsmässigt varaktigt stöd, men den har enligt min tanke fått ett utomordentligt stöd särskilt i den svenska fackföreningsrörelsens organisationer, som på ett glädjande sätt engagerat sig i denna kamp. Det är enligt min mening en avigsida av ett fortsatt understöd i den form, som man här från den ärade talarens sida förordade, nämligen att lätteligen på dylika områden funktionarismen — för att använda herr Lindhagens älsklingsuttryck — blir ett slags självändamål, att det blir en mekanisk anordning, som lever kvar för sin egen skull, medan själen, anden och livet så småningom lämna densamma. Det är den fara, som överhuvud taget är den största för ideella organisationer på detta område.

Ang. vissa anslag till nykterhetens främjande. (Forts.)

Men, herr talman, det finns en annan sida av denna sak, som ännu icke tidigare har berörts. Studerar man klientelet, när det gäller smuggelsprit, hembränd sprit och dylikt, upptäcker man, att det i stor omfattning förhåller sig så, att dessa individer hava av en eller annan anledning berövats sin motbok, d. v. s. mistat sin åtkomsträtt till den legala spriten. I samma mån som man har berövat dem deras motböcker, ha de liksom sjunkit ned i en underjordisk trafik och där blivit klienter åt de personer, som sälja smuggelsprit och hembränd sprit. Det stora problemet att bekämpa hembränning och smuggling kan nog inte lösgras från problem av en annan ordning och annan natur, problem, som dels sammanhånga med vår rusdryckslagstiftning överhuvud taget, men också med åklagarväsendet ute i landet och förhållanden angående den olagliga rusdryckshanteringens bekämpande genom vederbörande verk och myndigheter, som ha att vårda sig om dessa ting. Jag har för min del gått ut ifrån, att 10,000 kronor eller ingenting eller 20,000 kronor kan i detta fall nog vara hugget som stucket. Det avgörande och väsentliga torde ligga däruti, att organiserandet och fullföljandet av kampen emot den illegala sprithanteringens utefter hela linjen får stöd av en nyorientering — om jag så får uttrycka mig — inom vårt folkmedvetande på detta område särskilt på landsbygden. Jag tänker på de norra och överhuvud taget de skogrika landskap, där vi veta, att våra gamla fäbodvallar i hög grad utnyttjas för hembränning under de tider, då de inte användas för boskapsskötsel. Den ena grannen vet mycket väl, vad den andra har för sig, men han anmäler honom inte, ty han vill hålla på grannsämja och dylikt. Det finns sådana drag hos den svenska allmogen, drag, för vilka jag för min del å ena sidan har stor respekt, men som å andra sidan kunna verka i skadlig riktning. Här spela givetvis uppfostran, upplysningsverksamhet och propaganda en stor roll. Tidningspressens roll är givet den förnämsta, men också den personliga bearbetningen och upplysningen överhuvud taget. Då ställer jag mig frågan, huruvida det inte i själva verket är så, att den allmänna nykterhetsupplysningen, som inte är specialiserad särskilt genom denna kommitté, redan i mycket stor utsträckning bär sin andel av propagandan. Vidare förefaller det mig, att om man vill skapa en annan rättsuppfattning på detta område, bör uppmärksamheten kanske inriktas på andra huvudtitlar än den åttonde. I varje fall har jag kommit till den uppfattningen, att det i nuvarande läge är det bästa att taga fasta på att detta anslag var menat såsom ett startanslag, en tillfällig offensiv, och att inte i onödan förlänga det över den ram, som då var tänkt.

I övrigt vill jag inte gå in på det förslag till vissa omdispositioner, som utskottet har gjort, men jag har ingen erinran däremot utan hoppas för min del, herr talman, att kammaren biträder utskottets hemställan.

Herr Pauli: Herr talman! När vi på utskottsavdelningen började behandla denna fråga, föreföll det mig som om det var två punkter, som förtjänade särskild uppmärksamhet och stöd, nämligen just de två punkter, som statsrådet och chefen för ecklesiastikdepartementet nu senast har uppehållit sig vid. Det är två nykterhetsspörsmål, som stå framför alla andra i betydelse just i detta ögonblick: det ena är nykterheten vid ratten, och det andra är bekämpandet av den olagliga sprithanteringens. Min inställning var därför den, att jag helst ville behålla det högre anslaget åt motorförarnas helnykterhetsförbund, som Kungl. Maj:t hade begärt. Att detta anslag gick något utöver vad organisationen själv ifrågasatt, tyckte jag inte skulle behöva spela så stor roll. Å andra sidan ville jag helst ha gått så långt som motionärerna önskade i fråga om rikskommittén. Men, mina herrar, man har ju en

Ang. vissa anslag till nykterhetens främjande. (Forts.)

viss skyldighet, när man sitter i statsutskottet i en tid sådan som denna, att försöka få de olika ståndpunkterna sammanjämkade till något praktiskt genomförbart. Detta är anledningen till att jag, trots mina sympatier för dessa två anslags höjning, gått med på den kompromiss, som vi i utskottet ha samlat om. Som herrarna se, är utskottet så gott som enhälligt i fråga om denna kompromiss. Det finns endast två reservanter, men jag erkänner gärna, att dessa två reservanter äro två lejon. Tyvärr äro dessa olssonska lejon inbördes oeniga, och jag skall genast deklarerera, att om det är något av dem, som jag skulle varit mera benägen att slå följe med så är det det lejonet som bär den längsta manen.

Det värtaliga anförande, som herr Wohlin här nyss höll, hade ju den verkan, att det fick en rad instämmanden, och jag kan i allt väsentligt också ge min anslutning till herr Wohlins synpunkter. Jag har visserligen inte kunnat finna, att utskottet skulle handlat så vettlöst som en del talare här velat göra gällande, när det har velat ge rikskommittén 10,000 kronor. Jag vill erinra om att utskottet inte självt hittat på detta. Det har bakom sig konsulenten för nykterhetsundervisning i skolöverstyrelsen, som ju dock bör begripa litet grand av saken. Men jag medger gärna, att om anslaget skulle bestämmas till 10,000 kronor, så skulle rikskommittén bli nödsakad att företa en omläggning av sitt organisationsarbete, vilket tämligen säkert inte vore så lyckligt för den fortsatta verksamheten. Jag ber därför att få deklarerera, att jag kommer att med allra största jämnmod taga ett beslut av kammaren, som på den punkten frångår utskottets förslag och ger 10,000 kronor mera åt rikskommittén. Det är visserligen sant, som här har framhållits från regeringsbanken, att när den första begäran om anslag till rikskommittén inlämnades, framställde man saken som om det rörde sig om ett engångsanslag. Men i den motion, som har avgivits i ämnet, framhålles, att detta skedde innan rikskommittén började sin verksamhet och att det numera är möjligt att på ett helt annat sätt än då överblicka behovet av en fortsatt verksamhet mot den olagliga sprithanteringen. Det göres också i motionen ett litet påpekande, som kan vara värt att framhålla, nämligen att Kungl. Maj:t under femte och sjunde huvudtitlarna för uppdagande av olaglig införsel av spritdrycker och vin samt hembränning äskat anslag på inemot en miljon kronor. När man alltså åt det rent polismässiga bekämpandet av smuggling och hembränning anslår en miljon kronor av statsmedel, kan det inte gärna anses orimligt, om man anslår ett par tiotusental kronor åt det bearbetande av folkopinionen, som i detta fall är kanske det allra värdefullaste stödet för polisen. Detta har statsrådet och chefen för ecklesiastikdepartementet nyss också framhållit. Han betonade, att det är opinionens inställning ute bland de breda folklagren, som är det avgörande, när det gäller att taga itu med langare, smugglare och hembrännare, och var och en, som något studerat motionen, vet ju, att rikskommitténs verksamhet just går ut på ett bearbetande av opinionen. Jag medger, att det inte är samma slags bearbetning av opinionen som den som sker genom den mera rutinemässiga nykterhetssupplysningen. Här gäller det mera att så att säga piska fram en tillfällig opinionsbölja, att få till stånd en storm ibland folket, som sopar bort den sociala ohyra, som langare, smugglare och hembrännare utgöra. Men det är just en sådan storm som behövs, och den stormen har inte blåst ut ännu; den fortsätter. Jag vill erinra om den starka opinionsrörelse, som sent under den förlidna hösten gick över landet i denna fråga, och jag tror att man gör synnerligen klokt, om man från statsmakternas sida ger sitt stöd åt denna opinionsrörelse.

Jag anser mig, herr talman, skyldig att i första hand förorda utskottets förslag, men vill samtidigt säga, att jag gärna såge en utgång av voteringen här

Ang. vissa anslag till nykterhetens främjande. (Forts.)

i kammaren, som skulle utmynna i bifall åt den av herr Oscar Olsson m. fl. påyrkade anslagshöjningen åt rikskommittén, för vilken jag subsidiärt kommer att rösta.

Herr Larsson, Sam: Herr talman! Jag skulle inte ha tagit till orda i denna fråga, om jag inte hade personlig erfarenhet av betydelsen av den verksamhet, varom det närmast är fråga, eller den som bedrivs av rikskommittén mot den olagliga rusdryckshanteringen. Jag är så livligt övertygad om denna verksamhets betydelse, att jag fruktar, att en verklig olycka kan komma att inträffa, för den händelse inte verksamheten får möjlighet att fortsätta ungefär på det sätt som den hittills har bedrivits åtminstone för ännu ett år. Både herr förste vice talmannen och herr statsrådet ha framhållit, att en opinionsväckande strävan som denna bör vara en snabb aktion, en tillfällig offensiv, som sätter in under en kortare period och som sedan avvecklas. Detta är alldeles riktigt, och det är ingen som har någon annan uppfattning om hur denna verksamhet ens för framtiden skall bedrivas. Alla äro övertygade om att det måste bli en mycket kortvarig aktion, som sättes i gång. Men, mina herrar, jag ber att få ställa den frågan: kan det vara rimligt att på en punkt som denna, när man just har startat rörelsen och börjat se de första frukterna men ännu inte har hunnit genomföra aktionen över hela landet, på grund av brist på ett så relativt ringa belopp som 10,000 kronor låta verksamheten omedelbart avstanna? Ty detta blir faktiskt följden. Någon större effektivitet av en verksamhet, som skall basera sig på ett så ringa anslag som 10,000 kronor, kan jag knappast tänka mig. Jag är övertygad om att herr statsrådet icke behöver befara, att denna kommitté och dess verksamhet skall få någon sådan form, att den kan tänkas bli permanent. Jag är tvärtom säker på att inom kommittén och bland dem som stöda denna verksamhet alla ha den mycket bestämda önskan, att så fort de anse sig kunna taga det på sitt ansvar, verksamheten skall avvecklas, och det råder därför inga risker för framtiden, om verksamheten får fortsätta ännu ett år. Å andra sidan hotar, som jag redan antytt, enligt mitt förmenande en verklig fara, om inte denna opinionsbildande strävan får ännu någon tid göra sig gällande på det löftesrika sätt, som redan skett. Det har redan från flera håll här erinrats om vilken samhällsfara som ligger i den olagliga hantering, som allt för länge och i allt för stor utsträckning fått utbreda sig över landet. Jag är för min del övertygad om att alla de anslag, som här äro sammanförda under en punkt, äro av den allra största betydelse, och allra minst vill jag bestrida betydelsen av det anslag, för vilket herr statsrådet så varmt talade, nämligen till motorförarnas helnykterhetsförbund, men om jag skulle gradera anslagen efter deras verkliga betydelse i det aktuella livet, måste jag med den allra största bestämdhet säga, att intet av dem just nu har en större betydelse än anslaget för bekämpande av den olagliga hanteringen, och detta icke blott ur nykterhetssynpunkt, icke blott därför att det är en rörelse, som strävar att skydda särskilt den uppväxande ungdomen emot de olyckor, som följa med langarnas, smugglarnas och hembrännarnas hantering, utan också, herr talman, och det inte minst, därför att det är en rörelse, som avser att bekämpa den bristande respekt för lagarnas helgd, som på ett så olyckligt sätt håller på att utbreda sig över landet.

Jag är således, herr talman, av den bestämda meningen, att av alla anslag, som äro i fråga under denna punkt, det icke är något, som kan i betydelse överträffa det helt ringa belopp, som det nu närmast är tal om, och jag ber därför att av livligaste övertygelse få instämma i det yrkande, som först framställdes av herr Wohlin.

Ang. vissa anslag till nykterhetens främjande. (Forts.)

Herr Forslund: Herr talman! Då jag är ledamot av den kommitté, varom här talats rätt mycket, vill jag först nämna, att jag kände det rätt så beklämande, när jag såg, att man vid behandlingen av en huvudtitel, som går på över 150 miljoner kronor, icke finner mer än en av statsutskottets ledamöter som reservant för ett högre anslag till denna kommittés verksamhet. Jag är ändock i min beklämning på grund av detta förhållande tacksam för de vänliga ord, som särskilt från generaldirektör Wohllins sida uttalades om nyttan av kommitténs arbete. Det vill synas som om man i denna diskussion och vid handläggningen av ärendet förbisett, hur pass djup den sak är, som denna kommitté har att behandla och försöka bemästra. Kommitténs arbete är ju inte att sammanblanda med vanlig nykterhetsverksamhet, utan kommittén har på grund av händelsernas lopp tvungits att söka samla hela den stora mängd av sympatisörer, som kan finnas inom vårt svenska samfundsliv, och det har också visat sig, att både när denna kommitté bildades och senare har den mötts av förståelse från alla håll och fått anslutning från skilda sammanslutningar, som inte eljest syssla med nykterhetsspörsmålet. Den har fått anslutning från skilda politiska sammanslutningar, och den har fått erkännande från hela vår svenska tidningspress med avseende på behovet av att det göres något allvarligt på detta område. När man nu vet, att det allt fortfarande är nödvändigt att bygga på den opinionsrörelse, som det från början har varit kommitténs huvuduppgift att framkalla, och det har visat sig, att trots kommitténs ihärdiga arbete man ännu inte kommit fram till ett tillfredsställande resultat, måste jag säga — och jag vill ju också framföra det till herr statsrådet och chefen för ecklesiastikdepartementet — att det tjänar inte denna kommittés arbete, om man här ifrån statens sida iakttar passivitet, utan denna kommitté är i behov av aktivitet även ifrån statens myndigheters, från regeringens och riksdagens sida. Det skulle enligt min mening vara till ofantligt stor skada, om riksdagen i dag skulle gå på statsutskotts majoritetens förslag och bevilja endast tiotusen kronor, ett belopp som är fullständigt otillräckligt för kommitténs arbete. Kommittén arbetar visserligen icke på så sätt, att dess medlemmar erhålla betalning för det arbete, de utföra, utan den bygger på frivillig verksamhet, men själva organisationen kan ju inte skötas utan kostnader, och när jag vet, att tiotusen kronor är i detta fall för litet, hoppas jag, att riksdagen med hänsyn till allvaret i denna fråga skall vara villig att biträda det förslag, som här föreligger om en höjning till 20,000 kronor, vilket ju ändock innebär en sänkning av det nu utgående beloppet. Jag vill betona, att det i kommitténs verksamhet framför allt är av vikt, att man får en kraftig opinion, som verkar i den riktningen, att kundkretsen för ifrågavarande marodörer minskas i allt större grad. Jag tror inte vare sig på någon större effekt av en lagstiftning på detta område eller på att man genom ökad bevakning skall kunna bemästra dessa förhållanden, utan vad man behöver, är att människorna själva skola komma underfund med att de göra orätt både mot sig själva och sin nästa, om de understödja den olaga sprithanteringen, och då det är av ofantligt stor vikt, att den moraliska kraft, som ligger i denna uppfattning, icke genom statens åtgöranden på något sätt försvagas, är det enligt min mening av allra största betydelse, att det från riksdagens sida icke visas en sådan passivitet, som man av utskotts majoritetens yttrande kan utläsa.

Jag vädjar alltså i likhet med de övriga talare, som här yttrat sig till förmån för ett högre anslag, att riksdagen måtte, samtidigt som den ger kommittén en uppmuntran och visar sympati för dess verksamhet, också ge denna verklig hjälp för en fortsatt verksamhet.

Ang. vissa anslag till nykterhetens främjande. (Forts.)

Herr förste vice talmannen: Herr talman! Det är verkligen uppfriskande att se, hur andarna vaknat i denna kammare. Det är inte ofta, man fått bevittna, hur den ene efter den andre träder upp och lägger fram sin själs innersta.

Jag kan instämma i allt som herr Bärge sade, och jag kan ju mycket väl röja något, som inte är någon hemlighet, nämligen att jag ursprungligen talade för herr Oscar Olssons motion på avdelningen. Jag sade till och med, att de penningarna måste tagas, om de också skola tagas ur luften. Men när jag fann, hur man i avdelningen haltade på båda benen, så reagerade jag mycket starkt. Jag reagerade mot den halvmesyr, som man där hängav sig åt. Man hade inte mod att taga någon ordentlig ståndpunkt. Man vågade inte avslå motionen, men heller inte taga steget fullt ut. Och de speciella nykterhetsvännerna visade sig inte ha mod att inte misslyckas. Ty 10,000 kronor är ingenting annat än ett misslyckande, och det menade jag att de inte skulle gå med på. Följaktligen tog jag den ståndpunkt, jag tog. Men när nu människorna äro fyr och flamma för 20,000 kronor till rikskommittén, då har jag ingen anledning att tala vidare, herr talman.

Herr Björck, Wilhelm: Ja, herr talman, jag har också hört till dem på avdelningen, som talade för de 20,000 kronorna, men vi hade litet svårt att samsas, därför att jag hade ungefär samma mening som vi nyss hörde från herr Sam Larssons sida, t. o. m. ännu litet skarpare formulerad. Herr Sam Larsson sade, att intet anslag hade större betydelse än detta, men jag skulle vilja säga, att detta anslag är det som har den största *praktiska* betydelsen, om jag möjligen bortser från det till motorförarna, och om det är det ju ingen strid. Emellertid kunde jag inte biträda herr Olof Olssons mening, eftersom han uteslutit dessa 20,000 kronor i sin reservation, och inte heller herr Oscar Olssons, ty han vill ge motorförarna mer än de begärt, och något sådant har jag för min del aldrig tidigare varit med om — jag handlade alltså i det fallet som vanemänniska — utan jag blev ensam och underlät att reservera mig inför det hopplösa i situationen. Nu ha vi emellertid från olika håll fått höra, vad kommittén mot den olagliga rusdryckshanteringen betyder, och hade herrar Wohlin och Sam Larsson haft tillfälle att lägga fram sina skäl på avdelningen, är jag övertygad om att ingen skulle ha nekat den de 20,000 kronor, som begärts i motionerna.

Jag skulle för min del vilja ställa en vädjan till representanterna för utskottet att i dag förena sig i det yrkande, som herr Wohlin framställt, och jag ber för min enskilda del att få instämma i det yrkandet.

Herr Bärge: Herr talman! När jag hade ordet förra gången, fann jag inte någon annan väg att nå fram till det mål, jag syftade till, än att yrka bifall till herr Oscar Olssons reservation. Sedan dess har emellertid herr Wohlin formulerat ett yrkande, till vilket jag kan ansluta mig, och jag ber således att få ansluta mig till herr Wohlins yrkande.

Jag hade tänkt att utöver detta säga ett ord till statsutskottets ledamöter, vilket emellertid en av dess egna, nämligen herr Björck, nu yttrat. Någon har fällt ett hårt omdöme om statsutskottet, därför att det inte finns mer än en reservant, som yrkat på det högre anslaget. Jag tycker vi äro skyldiga statsutskottet en erkänsla för att det tagit första steget fram till ett riktigt beslut; det gäller bara att nu komplettera det med ett ytterligare steg. Åtskilliga av utskottets ledamöter ha redan anslutit sig till herr Wohlins yrkande, och jag skulle finna det synnerligen hugnesamt, om man hade kunnat enhälligt ansluta sig till detta och slippa att i kammaren kiva om frågan och stanna på olika linjer, såsom man gjort i utskottet.

Ang. vissa anslag till nykterhetens främjande. (Forts.)

Herr Pauli: Herr talman! Jag har begärt ordet för att rätta en miss-sägning, som jag råkade göra i mitt förra anförande. Jag menade givetvis — det framgick av vad jag sade — att jag ville uttala mina sympatier för herr Wohllins yrkande, alltså för utskottets yrkande, kompletterat med ett tillägg på 10,000 kronor. Då nu, sedan jag talade, stämningen här i kammaren ännu starkare har visat sig stödja ett sådant steg, så kan jag så mycket lättare avsluta mig till det, som jag, som jag redan tillåtit mig nämna, hör till dem, vilka redan från början på avdelningen stödde motionens krav på 20,000 kronor.

För att bidra till att förenkla yrkandena här i kammaren ber jag få ändra min ståndpunkt därhän, att jag ansluter mig till herr Wohllins yrkande, alltså utskottets förslag med tillägg av 10,000 kronor till rikskommittén.

Herr Reuterskiöld: Herr talman! Jag har begärt ordet för att stödja herr förste vice talmannens yrkande. Jag har gjort det, särskilt därför att jag gärna ville understryka en passus i det anförande, som herr statsrådet och chefen för ecklesiastikdepartementet här har hållit. Herr statsrådet betonade — men jag tror inte att kammaren observerade det tillräckligt — att *om* ett sådant här anslag skall ges, så borde det egentligen belasta någon annan huvudtitel, och det är denna synpunkt, herr talman, som för mig är avgörande. Mig förefaller detta att vara ett onödigt och oriktigt belastande av åttonde huvudtiteln, som ändå har en sådan slutsumma, att när man som i år måste spara på allting, man här måste draga in på en hel mängd andra kulturella anslag. Här gäller det ett anslag, som synes mig icke höra under åttonde huvudtiteln, och därför, herr talman, är det, som jag yrkar bifall till herr förste vice talmannens reservation.

Herr Bergman: Herr talman! Jag har icke haft synnerlig anledning att yttra mig under behandlingen av denna huvudtitel, därför att de flesta motioner, jag i hithörande frågor väckt, i det väsentliga blivit tillstyrkta av statsutskottet. Även i den nu föreliggande punkten, där bägge nykterhetsgrupperna, både den av mig och den av herrar Bärge och Oscar Olsson företrädde, gemensamt motionerat, har utskottet i någon mån gått oss till mötes, men i likhet med flera föregående talare måste jag betona, att sakens vikt ovillkorligen kräver vad motionärerna begärt utan prutmän. Vårt yrkande ligger snarare i underkant.

Jag har närmast begärt ordet, därför att i det anförande, som herr statsrådet höll för en stund sedan, gjordes en antydning om att den olagliga sprithanteringen i väsentlig mån sammanhänge med att åtskilliga personer bli berövade sin motbok. Det är ju många, som gjort detta gällande. Jag ber då att få säga med avseende å den saken, att det som för närvarande är det mest upprörande i avseende å den olaga rusdryckshanteringen, och som just har framkallat det starka patos, som här i dag i debatten visat sig i så många uttalanden av sympatier för det högre anslaget, det torde inte i främsta rummet vara sådana personers åtkomst av sprit, som på grund av att de mistat motboken försöka komma över vad de önska på denna väg, utan det är framför allt den på fruktansvärt sätt tilltagande förförelsen av ungdomen. Det står i en broschyr, som jag har här i min hand och som heter: »På vakt mot förfallet», författad av just ledaren för den rikskommitté, som det nu är fråga om, riksdagsman Olovson i Västerås: »När det har gått så långt, att man kan få se 16-års flickor stå vid dansbanan och dricka smuggelsprit ur butelj, då förstår man att det är fara å färde.» Och det står sedan omtalat, hur det är en allmän företeelse, att halvvuxna pojkar och flickor i stor utsträckning äro kunder vid dansbanorna hos dessa spritmarodörer. Detsamma påpekas i avseende å lönbrän-

Ang. vissa anslag till nykterhetens främjande. (Forts.)

ningen av många landsfiskaler, som yttrat sig i officiella uttalanden. Det är detta, som är det nya i saken, kan man säga. Att åtskilliga, som blivit utestängda från motbokstilldelning, försöka komma åt sprit på detta sätt, det är en gammal företeelse, men det nya och mest skrämmande är denna förförelse av ungdomen, som äger rum i samband med dansbaneeländet, denna landsplåga som man ju också på andra vägar försökt stävja, men som blir svårare att få bukt med, om man inte får den här saken hjälpt.

Nu har just den ifrågavarande rikskommittén framför allt lagt an på att driva propaganda i denna riktning för att rädda ungdomen. Det är särskilt om den synpunkten, som jag ber att få erinra. Jag ber att få, med tacksamhet för det kraftiga stöd, som generaltulldirektören här nyss givit åt de bägge nykterhetsgruppernas motion i denna punkt, ansluta mig till hans yrkande.

Sedan överläggningen förklarats härmed slutad, yttrade herr talmannen, att i avseende på den nu ifrågavarande punkten förekommit följande yrkanden: 1:o) att vad utskottet hemställt skulle bifallas; 2:o) att det förslag skulle antagas, som innefattades i den av herr Olof Olsson vid punkten avgivna reservationen; 3:o) att kammaren skulle godkänna det förslag, som innehölls i herr Oscar Olssons vid punkten avgivna reservation; samt 4:o), av herr Wohlin, att utskottets hemställan skulle bifallas med de ändringar såväl i motiveringen som i den s. k. klämman, som föranleddes av att herr Oscar Olssons m. fl. och herr Olssons i Gävle m. fl. i ämnet väckta motioner (I:80 och II:160) bifölles och att anslagsbeloppet följaktligen bestämdes till 281,000 kronor.

Därefter gjordes propositioner enligt berörda yrkanden; och förklarades propositionen på bifall till herr Wohlins yrkande vara med övervägande ja besvarad.

Herr talmannen tillkännagav, att anslag utfärdats till sammanträdets fortsättande kl. 8 e. m.

Punkterna 230—234.

Vad utskottet hemställt bifölls.

Punkten 235.

I förslaget till riksstat för budgetåret 1933/1934 hade Kungl. Maj:t uppfört det ordinarie förslagsanslaget till avlöningar vid gymnastiska centralinstitutet med oförändrat belopp, 106,000 kronor.

*Anslag till
gymnastiska
central-
institutet.*

Vidare hade Kungl. Maj:t föreslagit riksdagen att minska det för gymnastiska centralinstitutet uppförda ordinarie reservationsanslaget till materiel m. m., nu 13,000 kronor, med 400 kronor till 12,600 kronor.

I samband härmed hade utskottet till behandling förehåft en inom första kammaren av herr W. Björck väckt motion (I:86), vari hemställdes, att riksdagen — med uteslutande ur staten för gymnastiska centralinstitutet av 3 överlärbefattningar i lönegraden B 28 — ville i nämnda stat uppföra 3 lärare i lönegraden B 24 samt vid bifall härtill minska det för gymnastiska centralinstitutet uppförda ordinarie förslagsanslaget till avlöningar, nu 106,000 kronor, med 6,300 kronor till 99,700 kronor.

Utskottet hade i den nu förevarande punkten på åberopade grunder hemställt, att riksdagen måtte

Anslag till gymnastiska centralinstitutet. (Forts.)

a) med bifall till Kungl. Maj:ts förslag samt med avslag å herr Björcks berörda motion (I: 86), i riksstaten för budgetåret 1933/1934 uppföra det under gymnastiska centralinstitutet upptagna ordinarie förslagsanslaget till avlöningar med oförändrat belopp, 106,000 kronor;

b) minska det för gymnastiska centralinstitutet uppförda ordinarie reservationsanslaget till materiel m. m., nu 13,000 kronor, med 400 kronor till 12,600 kronor.

Reservation hade anmälts av herr *Björck, Wilhelm*, som likväl ej antytt sin åsikt.

Herr Björck, Wilhelm: Herr talman! Gymnastiska centralinstitutet är som bekant ett av åttonde huvudtitelnns sorgebarn. Det har varit under omläggning i snart en halv mansålder, och i fjol stodo vi ju ganska nära målet, i det att denna kammare biföll ett omorganisationsförslag, som från de flesta intresserade erkändes såsom riktigt och väl upplagt. Sedan har det varit ganska tyst kring gymnastiska centralinstitutet. Det upplyses visserligen i huvudtiteln, att dess direktion har förhandlat med karolinska institutets lärarkollegium och serafimerlasarettets direktion. Dessa förhandlingar ha nu inte förts i offentlighetens ljus, och jag känner därför icke, vad de resulterat i, men vad jag vet är, att gymnastiska centralinstitutet är likadant i dag ungefär som för 20 å 30 år sedan, när man utformade omorganisationsplanerna och krävde ett i grunden reformerat institut.

Vi veta, som sagt, icke, hur länge det kommer att förbli i den skepnad, det nu har, och för min del tycker jag då, att när man i fjol kunde enigt föreslå vissa besparingar i organisationen, hade det funnits anledning att i år diskontera de besparingarna, trots att omorganisationen gick i stöpet. Jag kan inte förstå, att det kan finnas någon mening i att bibehålla de vakanta lärartjänsterna i lönegrad B 28, alltså mycket höga tjänster, till vilka man förordnar lärare, som inneha ordinarie befattning i lönegrad B 21 och således erhålla fyllnadsarvode. Både statskontoret, departementschefen, statsutskottet och första kammaren i fjol voro överens om att dessa tjänster borde placeras i lönegrad B 24. Det skulle bli en icke föraktlig besparing, då densamma, som jag visat i min motion, går upp till nära 6,000 kronor. Utan att man får undervisningen på något sätt förbättrad eller förändrad, betalar staten alltså här 6,000 kronor mera om året, än den behöver göra.

Nu kan man säga, att det är synd om dessa människor som inneha förordnandena och att de behöva sina pengar. I detta fall är det emellertid ovanligt litet synd om dem, ty den ene har sin pension som kapten eller major och den andre har lön på övergångsstat. På det sättet blir den senare en av åttonde huvudtitelnns högst avlönade befattningshavare. Det föreligger alltså inga ömmande omständigheter, och dessa tjänstemän ha för länge sedan förlorat hoppet att någonsin bli ordinarie i lönegrad B 28. Om man då satte dem i lönegrad B 24 såsom ordinarie — den lönegrad, vi voro överens om i fjol på alla håll — gjorde man ju därmed även befattningshavarna en god gärning.

I fjol kunde man samtidigt konstatera, att institutet var överorganiserat, vad det kamerala beträffar. Det är icke något stort institut ur penningförvaltningssynpunkt, men ändå finnes där både fast personal och arvodespersonal. Även på den punkten var man i fjol överens om att spara ganska betydligt, och jag ville också i min motion diskontera en del av dessa besparingar nu i år.

Genom en serie olyckliga omständigheter har jag inte på avdelningen fått

Anslag till gymnastiska centralinstitutet. (Forts.)

det stöd, som jag hade väntat. Hade vi emellertid haft bättre tid på oss, tror jag inte, att jag hade behövt framträda som ensam reservant. Jag har emellertid reserverat mig för att inför Kungl. Maj:t framhålla, att när huvudtitteln nästa gång skall göras upp, finns här en besparing, som man saklöst kan inhösta, då de föreslagna indragningarna i verkligheten icke det allra minsta inverka på arbetsförhållandena vid institutet. Jag har velat kasta ljus över institutet och de kostnader, det drager med sig, men jag har också velat brygga för en liknande motion nästa år, därest från Kungl. Maj:ts sida icke skulle föreslås några besparingar, och jag hoppas och tror, att det då skall uppnås större förståelse för sparsamhetskravet än nu är fallet.

Jag ber emellertid, då intet bärande skäl anförts mot denna besparingsaktion, herr talman, att få yrka bifall till min motion.

I detta anförande instämde herr *Holmgren*.

Herr Bergqvist: Herr Björck uppträder vid den här punkten och talar om den snö, som föll i fjol, men den snön smälte bort, herr Björck. Det blev ingen omorganisation av gymnastiska centralinstitutet, men det var under förutsättning av omorganisation, som man var enhällig om att dessa överlärorefattningar skulle avskaffas. När emellertid nu icke någon omorganisation kom till stånd, har ju saken tillsvidare förfallit, och därför har ju herr statsrådet haft skäl att säga, att han anser sig böra utgå ifrån den organisation, som finns.

Nu vill herr Björck på en enstaka punkt företaga en omorganisation, som skulle föregripa den omorganisationsplan, som är aktuell. Jag kan icke tänka mig, att kammaren är färdig att gå med på detta.

Jag ber, herr talman, att få yrka bifall till utskottets hemställan.

Herr Pauli: Herr talman! Jag har visserligen stor sympati för det syfte, som herr Björck har velat nå med sin motion, och det torde inte vara kammaren obekant, att motionären och jag i flera år ha varit intresserade av en genomgripande omorganisation av institutet. Jag har emellertid här inte begärt ordet för att framställa något yrkande utan endast för att beklaga det faktum, som biskop Bergqvist nyss uttryckte med sitt bildspråk, när han sade, att snön i fjol smälte bort. Det är någonting, som jag anser ur institutets egen verksamhetssynpunkt vara ytterst beklagligt, att hela detta med ganska mycken möda och arbete hopsnickrade omorganisationsförslag, som statsutskottet i fjol framlade, icke ledde till något positivt resultat.

Jag har därför begärt ordet för att uttrycka min varma önskan, att frågan om omorganisationen av gymnastiska centralinstitutet med det allra snaraste måtte återupptagas, och detta framför allt med hänsyn till det trängande behovet av en rationell omläggning av utbildningen av sjukgymnaster, vilken med institutets nuvarande organisation icke från något håll torde kunna anses vara tillfredsställande.

Jag har intet yrkande.

Efter det överläggningen ansetts härmed slutad, gjordes enligt därunder förekomna yrkanden propositioner, först på bifall till vad utskottet i den under behandling varande punkten hemställt samt vidare på bifall till utskottets hemställan med den ändring, som föranleddes av bifall till den i ämnet väckta motionen; och förklarades den förra propositionen, som upprepades, vara med övervägande ja besvarad.

Punkten 236.

Utskottets hemställan bifölles.

*Anslag till
understödjande av
gymnastik
och idrott.*

Punkten 237.

Under punkten 247 av åttonde huvudtiteln i statsverkspropositionen hade Kungl. Maj:t föreslagit riksdagen att till understödjande av gymnastik och idrott anvisa för budgetåret 1933/1934 ett extra anslag av 80,000 kronor, därav till svenska gymnastikförbundet 40,000 kronor, att utgå på de villkor, Kungl. Maj:t kunde finna skäl bestämma.

I samband härmed hade utskottet till behandling förehåft

dels två likalydande motioner, väckta den ena inom första kammaren av herr *K. Sandegård* m. fl., (I: 87) och den andra inom andra kammaren av herr *N. Holmström* m. fl. (II: 175), i vilka motioner hemställts, att riksdagen måtte besluta, att det under åttonde huvudtiteln, avd. L. punkt 4 (247), upptagna anslaget till understödjande av gymnastik och idrott måtte för budgetåret 1933/1934 utgå med samma belopp som för innevarande budgetår eller 120,000 kronor, varav till svenska gymnastikförbundet 55,000 kronor;

dels ock en inom andra kammaren av herrar *J. H. Brädefors* och *H. Hagberg* i Luleå väckt motion (II: 126), vari hemställts, att riksdagen måtte besluta om ett anslag till arbetarnas idrottsförbund på 10,000 kronor, vilket anslag skulle av förbundet användas dels till bestridande av kostnader för administrations-instruktionsverksamhet, dels till bestridande av kostnader för tävlingsrepresentation i utlandet samt dels till anslag åt förbundet tillhörande föreningar, som under 1933—1934 byggde egna idrottsplatser.

Utskottet hade i den nu ifrågavarande punkten av angivna orsaker hemställt, att riksdagen måtte

a) i anledning av Kungl. Maj:ts förslag samt herr Sandegårds m. fl. och herr Holmströms m. fl. berörda motioner (I: 87 och II: 175) till understödjande av gymnastik och idrott anvisa för budgetåret 1933/1934 ett extra anslag av 90,000 kronor, därav till svenska gymnastikförbundet 40,000 kronor, att utgå på de villkor, Kungl. Maj:t kunde finna skäl bestämma;

b) avslå herrar Brädefors och Hagbergs berörda motion (II: 126).

Reservationer hade avgivits

1) av herrar *Lindblad*, *Ernfors*, *Pauli*, *Björck* och *Svensson* i Grönvik, vilka ansett, att utskottet bort hemställa om bifall till Kungl. Maj:ts förslag;

2) av herrar *Bergqvist*, *Nilsson* i Gränebo, *Thelin*, *Lindskog*, *Holmdahl*, *Norling* och *Hultman*, vilka ansett, att utskottets yttrande bort hava den lydelse reservationen visade, samt att utskottet bort hemställa, att riksdagen måtte

a) i anledning av Kungl. Maj:ts förslag samt herr Sandegårds m. fl. och herr Holmströms m. fl. berörda motioner (I: 87 och II: 175) till understödjande av gymnastik och idrott anvisa för budgetåret 1933/1934 ett extra anslag av 100,000 kronor, därav till svenska gymnastikförbundet 45,000 kronor, att utgå på de villkor, Kungl. Maj:t kunde finna skäl bestämma;

b) avslå — — — motion (II: 126);

3) av herrar *Olof Olsson*, *Oscar Olsson* och *Anderson* i Råstock, vilka ansett, att utskottets yttrande bort lyda så, som i denna reservation angivits, och avslutas med en hemställan, att riksdagen måtte

Anslag till understödjande av gymnastik och idrott. (Forts.)

a) i anledning av Kungl. Maj:ts förslag samt herr Sandegårds m. fl. och herr Holmströms m. fl. berörda motioner (I: 87 och II: 175) till understödjande av gymnastik och idrott anvisa för budgetåret 1933/1934 ett extra anslag av 100,000 kronor, därav till svenska gymnastikförbundet 50,000 kronor, att utgå på de villkor, Kungl. Maj:t kunde finna skäl bestämma;

b) avslå — — — motion (II: 126).

Herr Bergqvist: Herr talman! I fråga om understödjandet av gymnastik och idrott föreligga, som kammarens ledamöter behagade finna, flera anbud. Vi ha först utskottets hemställan, som går ut på att riksdagen skulle bevilja ett belopp av 90,000 kronor, av vilket belopp svenska gymnastikförbundet skulle få 40,000 kronor. Vidare finnas vid denna punkt tre reservationer. Först ha vi en reservation av herr Lindblad m. fl. till förmån för Kungl. Maj:ts förslag i ärendet om ett anslag på 80,000 kronor med lika fördelning mellan riks-idrottsförbundet och svenska gymnastikförbundet. Sedan ha vi en reservation av undertecknad m. fl., däri hemställas om ett anslag för ändamålet på 100,000 kronor, varav svenska gymnastikförbundet skulle erhålla 45,000 kronor. Slutligen ha vi en reservation av herr förste vice talmannen m. fl. om ett anslag på 100,000 kronor med lika fördelning mellan riks-idrottsförbundet och svenska gymnastikförbundet. Jag skall be att få säga några ord till förmån för den av mig m. fl. avgivna reservationen.

Principiellt har jag på hela huvudtiteln sökt ställa mig på sparsamhetsståndpunkten, och det har varit med en viss tvekan, som jag har gått med på att påyrka en höjning av det av Kungl. Maj:t äskade anslaget på denna punkt. När jag emellertid vet huru utbredd idrottsrörelsen är i det här landet och vilken betydelse gymnastiken har, har jag icke kunnat värja mig för det intrycket, att 100,000 kronor i själva verket är ett ganska litet och ringa anslag för en så i olika avseenden stor folkrörelse, som det här faktiskt är fråga om. Dessa idrottsförbund räkna medlemmar i 10,000-tal och 100,000-tal. Riks-idrottsförbundet omfattar icke mindre än 19 avdelningar, representerande olika idrottsgrenar, och några av dessa ha ett synnerligen stort medlemsantal. Så t. ex. har skidförbundet 130,000 medlemmar, svenska idrottsförbundet 135,000 och svenska skolungdomens idrottsförbund omkring 35,000 medlemmar. Det är praktiskt taget nästan hela den svenska ungdomen, som är intresserad av denna rörelse, och vi se ju också, om vi öppna en tidning, vilka stora utrymmen, som ägnas åt redogörelser för olika tävlingar, och dessa redogörelser följas av de unga med det allra största intresse.

Nu kan man fråga: Har nu idrotten någon betydelse för vår ungdom? Det är kanske många, som sätta ett frågetecken här, men jag tror, att man måste medgiva, att idrotten har en mycket stor betydelse. Först och främst är det ju här fråga om kroppskultur, med syfte att stärka och härda kroppskrafterna i olika avseenden. Man har mer och mer börjat inse, att den fysiska kulturen har en mycket stor betydelse, och därför har man ju också mer och mer börjat ägna sig åt den även i skolorna. Men idrotten har också en *moralisk* inverkan på de unga. För det första drager den bort ungdomen från många skadliga nöjen och inriktar dess sinne på allvarigare och bättre strävanden, och för det andra måste ju alla de, som skola delta i idrottstävlingar, underkasta sig nykterhet och måttlighet i sitt leverne, vilket ju också måste räknas vara av synnerligen stor betydelse. Man torde därför tämligen allmänt inse, att idrotten har en icke ringa uppfostrande betydelse för vår svenska ungdom.

Därför synes det också vara välbefogat, att man söker uppmuntra idrotten. Den har tidigare haft större anslag, t. ex. senaste året 120,000 kronor och

Anslag till understödjande av gymnastik och idrott. (Forts.)
tidigare ännu mer, men i den reservation, som jag och några andra avgivit, har beloppet nedsatts till 100,000 kronor, till vilket förslag jag skulle vilja yrka bifall.

Jag vill emellertid i detta sammanhang också tala något om fördelningen av anslaget mellan idrotten och gymnastiken. Det har hittills varit så, att riksidsrottsförbundet har erhållit något mera av anslaget än gymnastikförbundet. Under nu löpande år uppgår anslaget, som sagt, till 120,000 kronor, varav 65,000 kronor gå till idrottsmännen och 55,000 till gymnasterna. Emellertid har Kungl. Maj:t nu frångått denna princip och föreslagit lika fördelning. Så ha vi också här en reservation, som begär samma belopp, som jag gjort mig till förespråkare för, nämligen 100,000 kronor, men föreslår lika fördelning mellan riksidsrottsförbundet och svenska gymnastikförbundet. När man emellertid med allt erkännande av gymnastiken vet, att gymnastikförbundet i alla fall endast är en av de 19 avdelningarna i riksidsrottsförbundet, förefaller det, som om det skulle vara att alltför mycket gynna denna avdelning, om man ger den lika stort anslag som alla de övriga tillsammans. Nu är det att märka, att ett par avdelningar, fotbollförbundet och bandyförbundet, icke få något understöd, därför att de bruka genom inträdesbiljetter och dylikt kunna förtjäna vad de behöva för sin rörelse. Frånräknar man nu dessa två förbund och svenska gymnastikförbundet, blir det i alla fall 16 avdelningar kvar, och det kommer då på varje avdelning, måste jag säga, en rätt liten del av det här anslaget, som man får av staten.

Jag vill också nämna, att riksidsrottsförbundet i själva verket icke får hela det anslag, som riksdagen beviljar till idrotten, ty från detta anslag måste avräknas 1) till skidförbundet 4,000 kronor för inköp av skidor åt folkskolebarn, 2) till Sveriges akademiska idrottsförbund 2,000 kronor och 3) till Sveriges militära idrottsförbund 2,000 kronor. Alltså minskas detta anslag med 8,000 kronor, innan riksidsrottsförbundet får mottaga detsamma. Jag vill också nämna, att svenska gymnastikförbundet har rätt stora enskilda bidrag och även kommunala bidrag. Enligt en redogörelse här ha dessa bidrag under år 1931 utgjort från kommuner 90,066 kronor, från landsting 12,800 kronor och från enskilda bolag 6,312 kronor 50 öre.

Under sådana förhållanden förefaller det mig rimligt och billigt, att man bibehåller den gamla proportionen mellan riksidsrottsförbundet och svenska gymnastikförbundet vid fördelningen av statsbidraget. Jag ber, herr talman, att få yrka bifall till den av mig m. fl. vid denna punkt avgivna reservationen.

Herr Olsson, Oscar: Herr talman! Jag har den allra största respekt för herr Bergqvists entusiasm, när han inför ett par dussin av kammarens ledamöter går så starkt in för denna sak. Det är dock rätt egendomligt att lägga märke till kammarens intresse, när det gäller folkrörelser, som avse svenska folkets och speciellt svenska ungdomens andliga och fysiska kultur å ena sidan, och jordbruks- och tullfrågor å andra sidan. När det gäller de senare frågorna, kan man under debatterna glädja sig åt ett synnerligen stort och väkt intresse hos kammaren, men när det gäller så simpla saker som stora folkrörelser, ja, då är det ju ingenting för kammaren att fästa sig vid, och är det då ett par tre dussin av kammarens ledamöter närvarande och det ena dussinet hör på, får man vara nöjd.

Det är ingenting i fråga om nedskärningen av anslagen detta år, som har upprört mig så mycket som just nedskärningarna på denna del av åttonde huvudtiteln, nämligen den del, som behandlar folkbildningsfrågorna, de fysiska och de andliga. När det gällt universiteten och skolorna, har nedskärningen

Anslag till understödjande av gymnastik och idrott. (Forts.)
begränsats till högt räknat ungefär 5 procent i genomsnitt, men där det gällt den aktiva medverkan av folkets breda lager i folkbildningsarbetet, har man skurit ned anslagen med över 15 procent. Enbart i detta sätt att gå fram med beskrifningarna ligger delvis en förklaring till det intresse, som kammarens ledamöter visa vid behandlingen av dessa frågor. Det är kanske förresten icke så underligt i en parlamentarisk församling som denna, där man för några dagar sedan beslutade sig för att slå vakt om att just de äldsta åldersgrupperna skulle representera svenska folkets intressen.

Denna stora folkrörelse, idrottsrörelsen, som den föregående talaren var inne på, är av allra högsta värde icke bara för nationens fysiska fostran utan också för dess moraliska fostran på grund av den kraftiga insats, som idrottsrörelsen gjort, speciellt när det gäller ungdomen, för motarbetande av dryckenskapen och den sexuella råheten. Där har det verkligen blivit resultat av idrottsrörelsens arbete, och om herrarna varit intresserade att se på dessa, hade kanske följden blivit den, att herrarna ställt sig något mera förstående till den här frågan. Det är på grund av denna stora betydelse för folkhälsan, fysiskt som psykiskt, som jag helt naturligt på denna punkt liksom nyligen, när det gällde folkbiblioteken, ställer mig på deras ståndpunkt, som vilja ha så små beskärningar som möjligt.

Jag skulle tro, att de av herrarna, som värdigats höra på mitt resonemang hitintills, ha funnit, att jag inte har något ont i sinnet gentemot idrottsrörelsen. Att jag ändock ansluter mig här till den reservation, som vill fördela det högsta anslagsbelopp, som här föreslås, nämligen 100,000 kronor, lika mellan idrotten och gymnastiken, beror på två orsaker. Det ena skälet, jag har här för, är av saklig natur och det andra av politisk natur. Jag skall taga det politiska skälet först.

Det finnes en hel del medlemmar här i kammaren, som äro synnerligen intresserade av gymnastik men som äro misstrogna mot idrotten på grund av en del avarter inom densamma, som de betänkligt överdriva. Det må nu vara, att deras avvoghet mot idrotten är mer eller mindre berättigad. Den finns emellertid. Då jag är angelägen om att rädda så mycket pengar som möjligt åt idrotten och gymnastiken, är jag tämligen övertygad, att om detta räddningsarbete skall lyckas, måste man gå fram för en jämn fördelning för att få dem med sig, som vilja ge pengar till gymnastiken men som icke äro beredda att gå med på något högre anslag för idrotten.

Det finns emellertid utom detta politiska skäl för mitt ståndpunktstagande även ett sakligt skäl. Avdelningens ärade ordförande sade nyss, att det är orättvist, att svenska gymnastikförbundet, som har ett relativt litet medlemsantal i förhållande till de övriga avdelningarna inom riks-idrottsförbundet, ensamt skall ha lika mycket som dessa tillsammans. Jag vet, att svenska gymnastikförbundet för något år sen knappast omfattat en fjärdedel av riks-idrottsförbundets medlemmar, men samtidigt vet jag, att vi skola akta oss att tala för mycket om orättvisor på denna punkt. När avdelningens ordförande för att stärka sin ställning i sitt försök att pressa ned anslaget till gymnastikförbundet såsom skäl åberopade, att detta förbund har en hel del stora bidrag från annat håll, anser jag, att han är inne på fel väg — liksom tidningsskriverierna i denna sak. För idrottens egen skull är det verkligen ingen idé att så att säga försöka misstänkliggöra gymnastikförbundet och dess verksamhet. Jag vet händelsevis, hur gymnastikförbundet använder de stora anslag, som det får från andra håll. Gymnastikförbundet lyckades komma över en donation på 40,000 kronor för ett par år sedan. Hur har gymnastikförbundet använt denna donation? Jo, förbundet satte sig i förbindelse med samtliga folkrörelser på bildningsarbetets område, Arbetarnas bildningsförbund, Jordbru-

Anslag till understödjande av gymnastik och idrott. (Forts.)
karungdomens förbund samt nykterhetsorganisationerna, och sade: »Vi ha fått 40,000 kronor. Denna summa skall ni få, om ni aktivt engagerar er för gymnastikverksamhet inom de breda lagren av vårt folk.» Och vad har resultatet blivit av dessa 40,000 kronor? Jo, 800 gymnastikledare ha utbildats för de folkliga organisationerna under dessa två år. Första året utbildades 500 gymnastikledare inom arbetare- och nykterhetsrörelserna samt jordbrukarnas ungdomsorganisationer, vilka ledde 400 nya gymnastiktrupper, de flesta på landsbygden.

Det finns alltså *sakskäl* för att gynna gymnastikförbundet här i landet.

Idrotten drar också nytta därav. Jag vet visst, ty jag var själv med vid starten, att det inlets ett synnerligen gott samarbete mellan idrotten och folkbildningsarbetet i de breda lagren. Men därför vet jag också, att tack vare gymnastikens utbredning till allt vidare kretsar dras allt större del av vårt folk in i intresset för idrottsrörelsen. Den synpunkten är för mig av tillräckligt stor betydelse, för att jag skulle ha gått fram på denna väg även utan det politiska skäl, som jag till att börja med antydde.

Vi ha haft en god idrottsrörelse här i landet ganska länge. Men svenska folket har i fråga om intresse för gymnastiken haft en föga avundsvärd plats bland de västerländska nationerna. Har man jämfört gymnastikintresset inom vårt folks breda lager t. ex. med vad fallet är i Tjeckoslovakien, är det inte utan att man, hur föga nationalistiskt man än varit inställd, skämts en smula. Här har nu skett en nyresning på detta område, en nyresning, som just gymnastikförbundet har inlagt synnerligen stora förtjänster om.

Sålunda måste jag, huvudsakligen av detta starka sakskäl, hålla på den reservation, som av herr Olof Olsson m. fl. är bifogad statsutskottets utlåtande, och till denna reservation ber jag, herr talman, att få yrka bifall.

Herr Sandegård: Herr talman! När man sätter sitt namn under en motion, som går ut på en anslagsökning, känner man sig givetvis ganska betänksam. Man förutsätter kanske helst en omprövning inom vederbörande utskott av anslagens i allmänhet fördelning, så att genom ett tillmötesgående av det ökade anslag, man tilläventyrs begär, anslagssumman i dess helhet trots allt icke skall behöva ökas.

Ur denna synpunkt får jag säga, att jag känner mig tveksam om vad jag skall yrka. Men då det i statsutskottet kunnat uppdrivas ett så betydligt antal ledamöter, som velat något reducera den av departementschefen föreslagna synnerligen kraftiga beskringen av det anslag, det här är fråga om, nämligen från 120,000 till 80,000 kronor, tar jag redan av detta faktum mod till mig att göra ett yrkande, som avser en ökning av anslagsbeloppet.

Men jag har framför allt andra skäl för att vidbliva det yrkande, som jag gjort i motionen. Det finns något, som heter ungdomsarbetslöshet. Lyckligtvis kan det inte sägas, att de svenska statsmakterna underskattat denna arbetslöshets verkliga innebörd och vådor, och man ville gärna hoppas, att den svenska ungdomen inte kommer att beskäras för små smulor av det anslag till arbetslöshetens bekämpande, som denna riksdag väl så småningom kommer att ge. Här är det nu emellertid fråga om anslag till ett ändamål, som visserligen inte synes vara tillkommet för att lindra nöd. En och annan vill kanske tvärtom mena, att det är lyx och bortkastade pengar. Jag vill för min del däremot göra gällande, att det ändamål, det här är fråga om, är ett av de mest behjärtansvärda. Den svenska idrottsrörelsen är ett utomordentligt betydelsefullt led i arbetet för vår ungdoms fysiska, intellektuella och moraliska fostran, och idrottsrörelsen är dessutom en av de ideella rörelser i tiden, som tillför ungdomen ett icke föraktligt mått av sund livsglädje — jag räknar gärna dit t. o. m.

Anslag till understödjande av gymnastik och idrott. (Forts.)

den, som är oskiljaktig från tävlingens spänning och segrarnas triumfer. Idrottsrörelsen har sin betydelse icke minst genom att effektivt befordra de ungas egen aktiva insats till sin fostran.

De siffror, som belysa rörelsens utveckling de senaste tjugu åren, äro ganska imponerande. Från 1914 med 615 idrottsföreningar och 63,000 medlemmar har rörelsen år för år vuxit för att i februari i år vara uppe i ett antal av nära 3,000 föreningar och inte långt ifrån en kvarts miljon medlemmar. Statsanslaget uppgick år 1914 till 100,000 kronor. De senaste fyra åren har det varit 120,000 kronor. Nu gäller det alltså, om riksdagen i det väsentliga skall vidhålla sin mening om detta anslags behövlighet. Ingen lastar departementschefen för att han måst pruta även på denna punkt, men jag är övertygad om att han med jämnmod skall bära, att riksdagen tar ansvaret för en höjning av anslaget, eller rättare en minskning i hans nedprutande av anslaget. Motionärerna måste i nuvarande situation känna sig ganska tacksamma däröver, att redan utskottets förslag går oss till mötes så till vida, att det innebär en höjning av departementschefens förslag från 80,000 till 90,000 kronor. Men givetvis äro vi ännu tacksammare för de reservanternas förslag, vilka gå ut på en höjning till 100,000 kronor. Jag kan här inte underlåta att nämna, att man i en hel del länder, vilkas statsfinansiella situation säkerligen alls inte är gynnsammare än Sveriges, med riktig insikt om vad saken gäller gått till en ökning av anslaget till den folkliga idrottsrörelsen i stället för en minskning. Så har skett, om jag inte är oriktigt underrättad, exempelvis i Österrike och Polen, och i Italien lär man ha femdubblat detta anslag.

Jag läste i en Stockholms-tidning — pressen synes i denna fråga vara sällsynt sympatisk och enig — följande ord: »Då det allmänna i denna tid inte förmår skapa produktiva arbetstillfällen för de unga, bör staten åtminstone akta sig för att direkt minska möjligheterna för dem att intressera sig för de kroppsliga idrotterna.» Redan med den beskärning av nu utgående anslag, som herrar Bergqvists och Olof Olssons reservationer innebära, minskas givetvis idrottsorganisationernas möjligheter att t. ex. ge sina arbetslösa medlemmar befrielse från avgifterna och dessutom att i oförändrad utsträckning uppehålla en del av sin verksamhet, t. ex. den, som består i bidrag till anordnande av idrottsplatser, instruktionskurser och dylikt.

När jag alltså yrkar bifall till motionen, vill jag emellertid för min del säga, att jag tror, att vårt idrottsfolk ute i landet, trots den faktiska sänkning, som sker, med jämnmod skall ta emot underrättelsen, att riksdagen beslutar i överensstämmelse med vad de reservantgrupper föreslå, som hemställa om ett anslag på 100,000 kronor.

Jag tillåter mig vädja till kammaren att glädja de 250,000 ungdomarna med att här gå så långt i tillmötesgående som det är möjligt. Jag ber alltså, herr talman, att med stöd av vad jag här anfört tills vidare yrka bifall till motionen.

Herr Akerberg: Herr talman! Jag begärde närmast ordet med anledning av det anförande, som hölls av herr Oscar Olsson.

Jag tycker det är beklagligt med den rivalitet mellan gymnastiken och den allmänna idrotten, som ständigt kommer till synes, när dessa anslagsfrågor behandlas. Man har sedan många år funnit en tendens och en dragning inom statsutskottet att flytta över en del av det anslag, som gått till riks-idrottsförbundet, d. v. s. till den allmänna idrotten och de andra specialförbunden, på gymnastikförbundet. Jag anser inte, att den tendensen är berättigad. Jag är visserligen i likhet med herr Oscar Olsson varmt intresserad för gymnastiken, och jag vill vara med om att i högsta möjliga grad under-

Anslag till understödjande av gymnastik och idrott. (Forts.)
stödja den. Men jag kan inte förstå, varför detta stöd skall ske på bekostnad av den övriga idrottsrörelsen. Jag tycker tvärtom, att den proportion i fördelningen av anslaget, som redan nu finns, är orimlig och orättvis. Som den förste ärade talaren framhållit, är dock gymnastikförbundet endast ett enda av de 19 specialförbunden inom det stora riksidsrottsförbundets ram. Ändock kommer för närvarande på detta enda specialförbund 55,000 kronor, under det att de andra få dela 65,000. Men därtill kommer, att utanför riks-förbundet finns det tre förbund, som också skola ha med av detta anslag, men inte av det hela, utan av den del, som går till riksidsrottsförbundet. Skulle man gå på den olssonska linjen att bevilja ett totalanslag på 100,000 kronor och dela detta lika mellan riksidsrottsförbundet och gymnastikförbundet, skulle alltså gymnastikförbundet få 50,000 kronor, under det att alla de andra specialförbunden, som finnas inom riksförbundet, skulle få dela 42,000 kronor. Den, som har något sinne för proportioner, måste väl finna, att en sådan fördelning åtminstone är synnerligen egendomlig.

Jag vill erinra om, att åtskilliga av de specialförbund, som äro anslutna till riksidsrottsförbundet, äro större i fråga om medlemsantal än gymnastikförbundet, och ändå blir det ytterst små belopp, som av anslaget utdelas till dessa specialförbund. Alltså får gymnastikförbundet med sina 90,000 medlemmar enligt riksdagens beslut 55,000 kronor, under det att svenska idrottsförbundet, som bedriver den allmänna idrotten, med 135,000 medlemmar får 4,000 kronor av anslaget. Svenska skidförbundet med 138,000 medlemmar får 2,500 kronor, och svenska simförbundet med 70,000 medlemmar, alltså nära nog lika många som gymnastikförbundet, får endast 1,700 kronor. Det är alltså redan nu en fördelning, som är synnerligen egendomlig, och jag kan inte inse, att det finns någon anledning att ytterligare göra en förskjutning till gymnastikens förmån.

Herr Oscar Olsson sade, att det är ingen idé för idrotten att äta ut gymnastiken. Nej, det är det inte. Men jag vill påstå, att någon sådan strävan inte heller förekommit. Den agitation för en förskjutning i proportionerna, som jag här har vidrört, torde väl ha kommit från det andra hållet. Vi få inte heller gå till en motsatt överdrift och hemfalla åt något slags gymnastikvidskepelse. Det finns ju ett betydande värde även i annan idrott. Jag erinrar endast om svenska simförbundet, som påtagit sig den mycket viktiga uppgiften att lära den svenska ungdomen simningens inte alltför lätta konst. Vilken betydelse har inte detta både för folkhälsan och för de enskilda människornas liv och säkerhet! Detta förbund med sina 70,000 medlemmar får, som jag nyss nämnde, 1,700 kronor av statsanslaget, under det att gymnastiken skall ha 55,000.

Jag vill i likhet med den förste talaren särskilt peka på den verksamhet, som riksidsrottsförbundet bedriver i form av stöd åt idrottsplatsanläggningar. I det sammanhanget skulle man kunna påpeka, att det där också finns en läcka, varigenom en stor del av detta statsbidrag rinner bort för riksidsrottsförbundets del. Det är ju så, att dessa idrottsplatsanläggningar få understöd i form av s. k. räntefria lån. Det har en gång beviljats ett statsbidrag på, jag tror 520,000 kronor, som i form av obligationer ställts till riksidsrottsförbundets förfogande. Förbundet får belåna dessa obligationer och lämna ut pengarna som räntefria lån till idrottsplatsanläggningar, men förbundet får självt betala ränta på pengarna. Det går där bort ungefärligen 25,000 kronor, alltså en betydande åderlåtning. Det blir sannerligen sedan inte mycket kvar.

Jag vill särskilt understryka denna verksamhet, emedan vi där ha ett mycket effektivt medel för bekämpande av arbetslöshet. Och skulle anslaget till

Anslag till understödjande av gymnastik och idrott. (Forts.)

riksidrottsförbundet reduceras i alltför hög grad, är det fara värt, att det skulle komma att gå ut just över denna del av verksamheten.

För övrigt vill jag instämma i alla de vackra ord, som här sagts om idrotten. Jag delar den uppfattningen, att idrottsrörelsen är en av tidens märkligaste företeelser och en hoppingivande tidsföreteelse. Jag tror, att den moderna idrotten har framsprungit ur en spontan strävan hos den nuvarande generationen att skapa en motvikt mot de nedbrytande tendenser, som det nutida arbetslivet innesluter. Jag anser, att det är av allra största vikt, att staten håller en hand över rörelsen och ger den ett stöd, för att den skall kunna arbeta i sunda och samhällsgagnande former.

Jag vill för min del i likhet med den siste ärade talaren gärna vara med om att ge högsta möjliga bidrag till idrotten. Men jag tror inte, att det skulle vara taktiskt klokt att i den nuvarande situationen yrka bifall till motionen, som innebär, att det nuvarande anslaget bibehålles. Det måste ju anses rimligt, att i dessa nedskärnings- och besparingstider, när Geddesyxan svingas på alla områden, även idrotten får vara med och släppa till vad den kan. Men jag vill bland de reservationer, som här äro avgivna, för min del ge mitt stöd åt den, som bäst svarar mot de önskingar och krav jag ställer, nämligen den reservation, som undertecknats av herr Bergqvist m. fl., vilken innebär en beskärning av det nuvarande anslaget från 120,000 kronor till 100,000 kronor, men uppdelar detta belopp med 55,000 kronor på riks-idrottsförbundets femton specialförbund och med 45,000 kronor på gymnastikförbundet ensamt.

Jag ber alltså, herr talman, att få yrka bifall till herr Bergqvists m. fl. reservation.

Häri instämde herrar *Torsten Ström, Thelin* och *Lindström*.

Herr **Pauli**: Herr talman! Det är egentligen en ganska egendomlig situation, vi här få bevitna. I statsutskottet hade man enat sig om en kompromiss på 90,000 kronor. Sedan denna kompromiss hade röstats igenom i statsutskottet, reserverade sig emellertid en del herrar för 100,000 kronor, vilket hade till följd, att anhängarna av Kungl. Maj:ts förslag givetvis också måste beakta sina och Kungl. Maj:ts intressen samt sparsamhetens intresse genom att avge en reservation till förmån för ett anslag på 80,000 kronor.

Jag har hittills förgäves i talarlistan spanat efter en talesman för utskottets förslag. Han har ännu inte uppträtt, och det är tvivelaktigt, om han kommer att uppträda. I sådant fall kommer väl striden att stå mellan å ena sidan de båda reservantgrupper, som kräva 100,000 kronor, och å andra sidan den reservantgrupp, som begär 80,000 kronor. Givetvis förmodar jag, att i enlighet med vanlig ordning utskottets yrkande kommer upp i voteringen, men några argument tyckas inte komma att kosta på utskottskompromissen.

Det är inte någon synnerligen tacksam uppgift att efter så många värtaliga och varmhjärtade anföranden för det högre anslaget träda in som kungatrogen kättare på denna punkt. Men jag kan inte hjälpa, att jag måste säga som en viss ung författare, som härom året utgav en bok: »Jag tvivlar på idrotten!» Det vill säga, jag tvivlar inte på det sättet, att jag vill förneka den alldeles uppenbara nytta, som idrotten och gymnastiken kunna föra med sig i flera avseenden. Men jag tvivlar på hållbarheten av den rent religiösa tro beträffande idrottens betydelse, som tycktes mig framskymta i de två sista talarnas anföranden, inte minst i herr Åkerbergs. Det kan ju vara sant, att idrottsrörelsen har sin stora betydelse såsom en motvikt inte bara till det nedbrytande i det moderna industriella arbetslivet, utan även till det nedbrytande i det intellektuella arbetslivet, som givetvis också kan behöva en mot-

Anslag till understödjande av gymnastik och idrott. (Forts.)
vikt. Men idrotten kan även ha sina avigsidor, såsom framhölls i den nyss-nämnda boken. En sådan är — och det förtjänar särskilt att framhållas, då herr Oscar Olsson uppträtt så entusiastiskt på den andra sidan — att det tyvärr många gånger visat sig, att intresset för det folkbildningsarbete och sociala organisationsarbete, av vilket man vet att herr Oscar Olsson är en sådan hänförd vän, ingalunda alltid sammanfaller med idrottsintresset. Tvärtom visar det sig alldeles för ofta, att dessa två saker utesluta varandra. Det är tyvärr långt ifrån alltid samma grupper av ungdomar, som intressera sig för att aktivt deltaga i idrotten — eller kanske oftare passivt sitta och se på och hejaropa på idrottsmatcher — och som deltaga i det sociala organisations- och bildningsarbetet. Jag vill emellertid gärna hoppas, att det i så stor utsträckning måtte komma att bli samma grupper som gå in för kroppsliga och för andliga idrotter, att man verkligen en gång kan få se det gamla klassiska bildningsidealet om en sund själ i en sund kropp förverkligas. Men det är inte något vidare uppmuntrande att bevittna en specialisering, som leder till å ena sidan ett ensidigt idrottsintresse, å andra sidan total frånvaro av ett sådant. Jag vill också erinra om, att det ensidiga idrottsintresset kan ha sina hälsorisker. Jag har på nära håll kunnat iakttaga, att skolynglingar genom ett alltför ivrigt deltagande i träningsarbetet ådragit sig hjärtfel och andra åkommor, som kunna sätta djupa märken för hela deras framtid.

Allt detta har jag nu endast velat framhålla såsom en liten reservation mot den, som det förefaller mig, överdrivna tro på idrottsrörelsens betydelse, som kommit fram från det andra hållet. Och vad t. ex. nu simningen beträffar, vars betydelse ur livräddningssynpunkt ingen kan överskatta, så är det ju dess bättre så, att undervisningen däri i stor utsträckning har övertagits av våra skolor, och jag hoppas, att så skall fortfarande bli fallet. Den saken lär alltså inte heller kunna anföras som något direkt argument för det större statsunderstödet åt idrotten.

Så kommer man också med argumentet om arbetslösheten. Jag medgiver, att det är en synpunkt som vi äro mycket känsliga för, men å andra sidan får jag ju säga, att det i tider som dessa väl är viktigare, att staten låter sina pengar gå till mera reell hjälp åt de arbetslösa än till att uppmuntra kroppsrörelse, som ju dock hör till det, som *kan* utföras utan statsunderstöd. Det är min oförgripliga mening, att i hårda kristider hör dock detta anslag till dem, som man med de minsta riskerna för samhället och de enskilda kan pruta på. Grabbarna kunna dock »lubba» på landsvägarna och bedriva varjehanda andra kroppsrörelser utan större statsbidrag. Det finns många människor, som göra det i detta land. Här finns t. ex. i Stockholm någonting, som heter »vandrarföreningen», vars medlemmar varje söndag företaga vidsträckta vandringar i Stockholms omgivningar — en sund sysselsättning och en god motivikt mot veckans nedbrytande arbete av ena eller andra slaget. Men jag har inte hört talas om att denna rörelse begärt statsbidrag, och jag betvivlar att det skulle komma i fråga heller, om den begärde det. Det lär nämligen inte höra till riktig idrott att på detta enkla sätt vandra i skog och mark.

Bland de argument, som motionärerna vidare kommit med, vill jag fästa uppmärksamheten på ett i slutet av motionen, nämligen talet om »det högst betydande reklamvärde», som motionärerna anse att det har, om Sverige genom ett uppdrivande av idrottsprestationerna lyckas ernå en fin placering vid olympiska spelen. Detta argument torde få räknas till de minst imponerande. Att vi här skulle lägga på ett eller annat 10,000-tal kronor på detta anslag för att få fram ett reklamvärde för svenskt affärsliv vid nästa olympiska spel, det är en synpunkt, som ganska få medlemmar av denna kammare torde vara böjda att taga på allvar.

Anslag till understödjande av gymnastik och idrott. (Forts.)

Jag tillåter mig alltså, herr talman, att vidhålla, att man mycket väl utan att skada några verkligt vitala intressen kan vidtaga en något större sänkning av detta anslag, än utskottet och de övriga reservantgrupperna ha velat vara med om. Detta yrkande innebär inte på något sätt, som någon talare ville ifrågasätta, att man skulle ställa hela anslaget existens på spel. Men i tider som dessa bör svenska riksdagen ha full rätt och goda skäl att ge sitt stöd åt Kungl. Maj:t, när Kungl. Maj:t i sitt svåra arbete med att få till stånd en på lämpligt sätt begränsad budget här har nödgats gå litet hårdare fram än man på vissa håll är böjd för att gilla.

Vad slutligen beträffar den idrottsliga familjeträtan mellan gymnastikvännerna och idrottsvännerna, så är det något, som jag inte alls tänker lägga mig i. Jag ställer mig även därvidlag på Kungl. Maj:ts ståndpunkt, som vill halvera anslaget och ge jämnt lika mycket åt båda hållen.

Jag ber alltså, herr talman, att få yrka bifall till den reservation, som är avgiven av herr Lindblad m. fl. och som innebär bifall till Kungl. Maj:ts förslag.

Herr andre vice talmannen: Herr talman! Då herr Pauli vill göra gällande, att man inom utskottet hade kommit överens genom en kompromiss om ett gemensamt förslag, får jag säga, att jag för min del känner inte till någon sådan kompromiss. Visserligen hade man vid den förberedande behandlingen inom *avdelningen* sökt komma överens om ett anslag, som var i någon mån högre än vad Kungl. Maj:t föreslagit, men att man sedan vid det slutliga ståndpunktstagandet i den frågan ändrade sig något berodde väl på, att vid den första handläggningen hade en hel del av avdelningens suppleanter deltagit i avgörandet, vilka sedan vid det slutliga ståndpunktstagandet ersattes med ordinarie ledamöter eller i varje fall andra ledamöter, och då kom man med två alternativa förslag fram till utskottet. Inom utskottet kunde man sedan inte ena sig, och det visa väl de många reservanterna, som här ha flera olika yrkanden.

Jag tror inte, att man behöver gå in på de olika reservanternas ståndpunkter i detta fall, och här har ju under debatten vidlyftigt vittnats om idrottens och gymnastikens stora betydelse, framför allt i dessa arbetslöshetstider och om vikten av rörelse och tävlingar ute i fria luften för ungdomarna. Det är numera ofta så, att arbetslösheten för dessa ungdomar medför en nedbrytande pessimistisk anda. Det var framför allt detta, som gjorde, att jag kunde vara med om och biträda en ökning till 100,000 kronor av vad Kungl. Maj:t föreslagit. Det medför ju ändå en sänkning på 20,000 kronor av vad riksdagen beviljade förra året. I år är saken kanske ännu mera behjärtansvärd därför, att värnpliktsövningarna ju äro ytterligare inskränkta mot vad tidigare varit fallet. Dessa värnpliktsövningar verka ju stärkande och härdande genom gymnastik, genom marscher och sådant, och nu går ungdomen i stor utsträckning miste om detta. Även detta bör vara en bidragande orsak till att man ej bör nedskära anslaget alltför kraftigt.

Vidare använder ju särskilt riksidsrottsförbundet en stor del av det avsedda anslaget för att ställa i ordning idrottsplatser åt föreningar i olika delar av landet. Härigenom skapas ju också arbetstillfällen. Det har alltså varit många samverkande orsaker, som gjort, att jag ansett mig kunna biträda en ökning, och skälen härför äro ju förut utvecklade här i debatten.

Vad sedan beträffar fördelningen mellan idrottsförbundet och gymnastikförbundet är det ju givet, att sympatierna kunna stå på båda sidor. Här är nu framhållet, särskilt av herr Åkerberg — som jag tycker drev sitt försvar

Anslag till understödjande av gymnastik och idrott. (Forts.)
för idrotten nästan väl långt — att gymnastikförbundet blott vore en del av riksidsrottsförbundet. Ja, det kan ju i och för sig vara sant, men idrotten har större möjligheter att skaffa sig inkomster än vad den fria gymnastiken har. Vidare företer ju idrotten, åtminstone vissa grenar av densamma, nog en del avarter, som stött folk för huvudet, t. ex. dessa tävlingar, som ofta bara bli uttryck för rekordraseri. Boxningen har visserligen inte något anslag från förbundet, men även denna stöter naturligtvis även åtskilliga — vilket inte den fria gymnastiken gör på samma sätt. Detta är ju en anledning till att en del folk ställer sig mera ljumma eller kalla gentemot idrotten.

Idrotten har ju också möjligheter att kunna skaffa sig litet inkomster, framför allt genom inträdesavgifter och dylikt vid tävlingar. Även om man relativt sett kan säga, att anslaget till gymnastiken är något högre, än det proportionsvis borde vara i förhållande till antalet medlemmar i de olika förbunden o. s. v., tycker jag, att man, med hänsyn till idrottens större möjligheter att skaffa sig inkomster, kan gå med på ett relativt något större anslag till gymnastiken. Jag vill därmed inte ha sagt, att de slutliga absoluta summorna sedan böra bli jämförbara. Idrotten har ju redan ett något större anslag än gymnastiken. Den frågan har emellertid för två år sedan varit föremål för debatt särskilt i denna kammare, och jag kan inte förstå, att man skulle behöva upptaga den till diskussion på nytt. Därför har jag liksom åtskilliga andra ledamöter av utskottet biträtt samma fördelning, som tidigare ägt rum i detta fall, nämligen att riksidsrottsförbundet skulle få 10,000 kronor mera än gymnastiken, att alltså 55,000 skulle gå till idrottsförbundet och 45,000 till gymnastiken. Jag anser, att den fördelningen kan försvaras, vilken åsikt man än i övrigt möjligen skulle ha.

Jag ber, herr talman, att få yrka bifall till detta förslag, som framförts i den reservation, som avgivits herr Bergqvist m. fl.

Herr Holmgren: Herr talman! I likhet med alla, som ha yttrat sig här, anser jag, att idrottsrörelsen har en utomordentlig betydelse för vårt lands ungdom, både för den kroppsliga utvecklingen och för karaktärsutvecklingen, och att idrotten således är väl förtjänt av statsmakternas understöd i all den utsträckning, som den det behöver. När det nu liksom förr allt annat även här föreslås en begränsning av de utgående anslagen och en ganska kraftig sådan, så måste man alltså göra klart för sig, om idrottsrörelsen kan reda sig med den nedsättning av anslaget, som har föreslagits av Kungl. Maj:t.

Det framhålles i utskottets utlåtande, att den mycket kraftiga utveckling, som idrottsrörelsen har haft på de sista åren, skulle göra ett ökat anslag önskvärt. Det har framhållits av herr Bergqvist, som också angav detta såsom skäl för ett större anslag än Kungl. Maj:t föreslagit, att det är hela den svenska ungdomen, som har intresse av rörelsen, att man kan se på de stora utrymmena i tidningarna, vilken betydelse rörelsen har. Det är väl också så, att det inte bara är hela den svenska ungdomen som har intresse för idrotten, utan nästan hela svenska nationen är intresserad av idrottsrörelsen. För min del kan jag inte annat än tycka, att denna idrottsrörelsens utomordentligt kraftiga utveckling snarare skulle vara någonting, som gjorde, att idrottsrörelsen numera inte vore i behov av så stort understöd av statsmakterna som den varit från början, innan den nått denna väldiga utveckling, ty man måste komma ihåg, att allmänhetens större intresse för rörelsen ju är en ekonomisk tillgång för densamma av högst betydande proportioner. Det är ju väldiga inkomster, som härigenom tillföras rörelsen. Och i sammanhang därvid vill jag säga, då här talats om fördelningen av anslaget mellan gymnastik och annan idrott, att det är väl

Anslag till understödjande av gymnastik och idrott. (Forts.)

alldeles tydligt, att gymnastiken är i mycket större behov av understöd än övriga delar av rörelsen, just därför att allmänheten inte är på samma sätt intensivt intresserad av gymnastiken, vilken alltså inte har så stora inkomster. När förhållandet ligger till på detta sätt, då förefaller det mig vara mycket svårt att taga på sitt ansvar att ge idrottsrörelsen ett större anslag än det Kungl. Maj:t föreslagit. Jag kan inte inse annat än att under nuvarande förhållanden detta måste vara tillräckligt för en rörelse, som är omfattad med så allmänt intresse, och jag ber därför, herr talman, att få yrka bifall till den av herrar Lindblad, Ernfors m. fl. avgivna reservationen, som betyder bifall till Kungl. Maj:ts förslag.

Herr Olsson, Oscar: Herr talman! Den siste ärade talarens resonemang kan låta bestickande. Det låter ju, som om det vore ovedersägligt, att det skulle vara teoretiskt riktigt, men det är det inte. När den siste ärade talaren visade på vilket stort intresse, som har upparbetats inom nationen för idrotten, så borde han också i någon mån betänka vad som ligger bakom upparbetandet av detta intresse. Det är en organisation. Vad det svenska folket är intresserat av, vad det svenska folket ger pengar och uppmuntran till, det är inte organisationen. Denna organisation har en hel del administrativa uppgifter, som den måste skaffa pengar till för att kunna hålla dem uppe. Det borde väl tvärtom vara så för svenska folkets representanter, att om vi se, att en organisation med relativt blygsamma statsanslag kan åstadkomma storverk inom nationen, så skola vi vara glada åt, att det finnes en sådan organisation, och understödja den minst lika mycket, som vi hittills understött den. Det är väl inte meningen, att vi vilja riskera en tillbakagång i denna rörelse, som herr Holmgren annars tyckes värdesätta lika högt som jag och de andra, som ha talat för det högre anslaget.

När jag nu begärde ordet, så var det emellertid inte för att bemöta herr Holmgren, ty han hade då ännu inte yttrat sig, utan jag begärde ordet på grund av de till synes rätt starka skäl, som herr Åkerberg framlade. Jag vill då först fästa herr Åkerbergs uppmärksamhet på att den s. k. gymnastikvidskepelsen är i alla fall den säkra och nödvändiga grundvalen för all sund idrottsrörelse överhuvud.

Vad sedan beträffar den väsentliga anmärkningen, att gymnastikförbundets medlemsantal är så mycket mindre än vissa andra förbunds, hörde jag till min glädje, att antalet medlemmar uppgått till 90,000. Förbundet har således under de senaste åren nästan fördubblat sitt medlemsantal — något, som säger åtskilligt om den kraft, som ligger i detsamma. De väsentliga anmärkningar, som herr Åkerberg hade emot mitt sätt att vilja fördela anslaget, äro endast skenbart riktiga. Man får se på verksamhetsområdet för dessa olika specialförbund, och, herr Åkerberg, gymnastikförbundet har tagit ledningen i de stora svenska folkrörelserna beträffande deras intresse för svensk gymnastik. Där stå en miljon människor från arbetarnas bildningsförbund, där stå några hundratusental från nykterhetsorganisationerna, ett par tiotusental från jordbrukarnas bildningsförbund bakom gymnastikförbundet. Alla dessa folkrörelser använda gymnastikförbundet som sitt organ i mycket stor utsträckning för dessa uppgifter. Det förvånar mig ju inte, att denna sak inte är så känd av allmänheten, ty detta är ju rent organisatoriska angelägenheter. Men det är på det sättet. Det är faktiskt på det sättet, och det är därför visst inte någon orättvisa, såsom tidningarna och herr Åkerberg här försökt göra gällande, som skulle komma till uttryck i ett fördelande av anslaget så, som Kungl. Maj:t föreslagit, en fördelning lika mellan idrotten och gymnastiken.

Anslag till understödjande av gymnastik och idrott. (Forts.)

Herr **Bergqvist**: Herr talman! Jag begärde ordet endast för att inlägga en gensaga emot ett yttrande av herr Pauli.

Så vitt jag fattade honom rätt, sade han, att i denna fråga hade skett en kompromiss inom utskottet, och så tillade han: »Men så kommer det några herrar och anförda reservation.» Det har icke ingåtts någon sådan kompromiss, absolut inte. Därför kan ingen talare här ha rätt att komma och insinuera, att vi reservanter begått en illojalitet. Men ännu mera förvånad blir man över dessa uttalanden, när man finner, att just den, som påtalar vår rätt att reservera oss, själv står under den första av de anförda reservationerna och sedan också här i kammaren yrkar bifall till denna reservation. Jag har inte kunnat undgå att påpeka detta såsom en märkvärdighet.

Herr **Lindhagen**: Herr talman! Jag har blivit gripen av att regeringen tillåtit sig föreslå en så stor nedsättning av det gamla anslaget på 120,000 kronor som ända ned till 80,000. Gymnastik- och idrottsrörelsen är väl en bland de mest löftesrika och nödvändiga livsyttningarna inom vårt folk, och den bevarar ju ungdomen från förförelser, som skulle undergräva dess andliga och kroppsliga hälsa. Just genom detta stora intresse hos ungdomen för att ägna sig åt dessa områden av kulturellt liv ha vi ju fått ett underlag för nationens bevarande uti hälsa och styrka, både andligt och kroppsligt. Därför borde, så vitt jag förstår, inga avprutningar på detta i förhållande till budgeten jämförelsevis obetydliga anslag få äga rum.

Vad man kan vara tveksam om är förhållandet mellan gymnastiken och idrotten. Idrotten får ju in en hel del pengar på de stora matcherna, och jag har ofta tyckt, att de, som sitta på läktarna och ropa sitt »heja», borde befinna sig därnere på planen i stället, men jag föreställer mig, att alla dessa i det privata anspråkslöst syssla med sådan idrott själva och att de befolka de stora matcherna för att glädja sig åt sina övermän i detta idrottsliv.

Man skall inte heller föreställa sig, att det är så, som det en tid klagades över inom arbetarrörelsen, nämligen att folket gick till idrotten och inte till partiorganisationerna, eller som det klagats från de kulturellas sida, att man gick ut och spelade fotboll eller löpte i kapp, i stället för att gå in i studie-cirklarna. Detta kan ju låta bra, men jag föreställer mig, att riksdagens ledamöter förstå ungdomen och inse, att det är först med de äldre åren, som man kommer in på den mera andliga kulturens och även statskonstens område, och det är av vikt att kunna hålla ungdomen så härdad i kropps- och själskrafter, att den, när den kanske kommer dit, inte är oförmögen till en sådan ytterligare utveckling av sin mentalitet. Jag befarar att, om man skulle motarbeta idrotten ur dessa nyss anförda synpunkter, följderna endast skulle bli, att motsvarande antal av dessa ungdomar ginge till kortspel, dryckenskap och lönnbränneri, hellre än att deltaga i studiecirklar med mera dylikt. Det är farligt att driva saken på det sätt, som de politiskt och kulturellt intresserade organisationerna driva denna sak.

Jag skulle aldrig kunna tillåta mig att föreslå någon minskning av det gamla anslaget, 120,000 kronor. Det föreligger ju här i alla fall kompromisser, och även om de icke varit avsedda att vara kompromisser, så äro de det i alla fall. När det då förekommer ett bud på 100,000 kronor, ett på 90,000 kronor och slutligen den stora nedprutning, Kungl. Maj:t föreslagit, till 80,000 kronor — antagligen till stor del beroende på att intellektuella synpunkter fått göra sig gällande, ty annars hade man inte kunnat komma fram med ett sådant förslag — hoppas jag, att förslaget om ett anslag å 100,000 kronor skall gå igenom. Men för min del yrkar jag, eftersom det är väckt

Anslag till understödjande av gymnastik och idrott. (Forts.)
motion därom, bifall till förslaget om att det gamla beloppet 120,000 kronor skall stå kvar.

Vad sedan fördelningen av anslaget mellan de olika grenarna angår, är det en svårare sak att avgöra, men jag anser, att gymnastiken gärna bör ha hälften av anslaget, ty den kan icke genom inträdesavgifter och dylikt få in lika stora bidrag som idrottsrörelsen. Men det är ju inte värt att göra frågan ännu mer invecklad genom att tala om den saken vid denna riksdag, utan jag lägger huvudvikten vid beloppet, 120,000 kronor, och yrkar sålunda bifall till den av herr Sandegård m. fl. väckta motionen.

Herr Widell: Herr talman! Jag har icke haft tillfälle att deltaga i statsutskottets behandling av denna punkt på huvudtiteln, men om jag hade varit närvarande i utskottet, då punkten behandlades, skulle jag sannolikt ha anslutit mig till den ståndpunkt, som nu framstår såsom utskottets, om den också icke uppbäres av, om jag räknat rätt, mer än 7 medlemmar av utskottet. Denna ståndpunkt förefaller mig nämligen utgöra en lämplig medelväg mellan Kungl. Maj:ts förslag och de längre gående förslag, som framställts av två grupper av reservanter. Jag anhåller därför att utan vidare motivering få yrka bifall till utskottets förslag.

Herr Sandén: Herr talman! Jag vill endast med tillfredsställelse konstatera, att världen i alla fall rör sig på ett märkbart sätt även på detta område. Debatten i dag har ju varit mycket lidelsefri och man tyckes kunna våga tala om idrotten i någon mån även i kritiska ordalag, utan att det behöver uppväcka en så våldsam storm, som denna fråga uppväckte vid ett föregående tillfälle.

Jag är fortfarande av den uppfattningen, som jag gav tillkänna vid detta tillfälle, att gymnastiken är av större allmänt värde än idrotten, att den arbetar under svårare ekonomiska förhållanden, att den saknar idrottens reklam-möjligheter och möjligheten att göra sig gällande i ekonomiskt avseende bland den stora publiken och att den därför är i större behov av statsmakternas understöd än den allmänna idrottsrörelsen är.

Jag vill emellertid, för att icke förorsaka någon onödig kalabalik på området, ansluta mig till den av herr Olof Olsson med flera avgivna reservationen, och jag yrkar sålunda bifall till denna reservation.

Herr Åkerberg: Herr talman! Jag har begärt ordet endast för att göra ett par repliker närmast med anledning av herr Paulis anförande.

Herr Pauli sökte konstruera fram en motsättning mellan folkbildningsrörelsen och idrottsrörelsen och menade, att man inom folkbildningskretsar icke såg med blida ögon på idrottens landvinningar. Ja, att det finns vissa fördomar på det hållet, vill jag icke bestrida, men å andra sidan vill jag såsom en motvikt mot detta peka på det närmande, som ägt rum mellan idrottsrörelsen och folkbildningsrörelsen. Det hade hållits ett par konferenser, där man kommit varandra inpå livet, och jag vill säga, såsom mitt omdöme, att den nuvarande ledningen för riksidsrottsförbundet är besjälad av en god vilja att i det avseendet arbeta i den riktning, som dessa konferenser givit uttryck åt.

För övrigt är jag icke säker på, att det skulle bli bättre för folkbildningsrörelsen, om idrotten icke funnes. Jag tänker, att de människor, som med liv och skäl gå upp i idrotten men icke ha något intresse för folkbildningsrörelsen, nog inte om idrottsrörelsen lades ned skulle kasta sig på studie-cirklarna i stället, utan de skulle kanske börja dricka sprit och spela kort. Idealet för mig är sådana människor, som samtidigt ha sinne för såväl folk-

Anslag till understödjande av gymnastik och idrott. (Forts.)
bildning som idrott, och jag tror, att staten genom att leda verksamheten och genom att på rätt sätt ge den sitt stöd skall kunna bidra till en utveckling i den riktningen, att detta mål nås.

Herr Pauli sade vidare med avseende på den betydelse, som arbetet med anläggande av idrottsplatser hade såsom arbetslöshetshjälp, att staten borde inrikta sig på en mera reell hjälp. Han menade, att denna verksamhet icke hade någon större betydelse. Jag skulle gärna vilja veta vad han menade med reell hjälp i detta sammanhang. Med reell hjälp menas väl en sådan hjälp, som verkligen ger ett effektivt stöd åt strävandena att motarbeta arbetslösheten, och den hjälp, som har den största betydelsen för staten är väl den, som blir den billigaste med hänsyn till effekten av densamma. Jag vill fortfarande göra gällande, att de arbeten för motverkande av arbetslösheten som idrottsplatskommittéerna bedriva äro nära nog den billigaste hjälpverksamhet, som staten kan engagera sig uti.

Herr andre vice talmannen framhöll, att idrottsrörelsen så lätt kan skaffa sig andra inkomster, och professor Holmgren var även inne på samma tankegång. Ja, det är riktigt, att idrottsrörelsen i det avseendet har större möjligheter än gymnastiken, men vid fördelningen av anslaget bör man även taga hänsyn till vilka utgifter det kräves för att draga till sig publiken. Huru mycket pengar ha icke nedlagts på alla dessa idrottsplatser, och det är även en hel del andra förhållanden, som göra, att för idrotten kräves långt större kapitalinvesteringar än som äro erforderliga för gymnastiken.

I detta sammanhang vill jag framhålla en sak, som har en viss betydelse, då det gäller detta statsbidrag till idrottsrörelsen, och det är det myckna, för att inte säga oerhörda arbete, som inom idrottsrörelsen bedrivs på frivillighetens väg. Det är så, att allt detta arbete är oavlönat. Enligt riksidsrottsförbundets amatörbestämmelser ha idrottsledarna icke rätt att mottaga någon ersättning för sitt arbete; göra de det, så mista de sitt amatorskap. Jag vill icke frammana någon motsättning mellan idrottsrörelsen och gymnastiken, men jag tror dock, att förhållandena äro väsentligt olika på båda dessa områden.

Vad beträffar herr Oscar Olssons senaste anförande, föreföll det mig, som om han ville inkorporera så gott som hela svenska folket i gymnastikverksamheten, ja, jag tyckte till och med att han sade, att miljoner stodo bakom denna verksamhet. Men med lika stor fingerfärdighet skulle man kunna inkorporera hela svenska folket i den allmänna idrottsrörelsen. Jag vill emellertid som sagt icke skjuta fram någon motsättning mellan dessa båda verksamhetsgrenar. Jag är villig att giva mitt varma erkännande åt gymnastiken för dess goda sidor och för dess betydelse för folkhälsan och nationens bestånd, men jag kan icke förstå, varför man skall behöva ställa gymnastiken i motsatsförhållande till idrottsrörelsen. Det skall vara någon rim och reson också i fördelningen av anslaget, och man bör ju vid denna fördelning taga hänsyn till och omsorgsfullt avväga de olika kraven i förhållande till varandra.

Vad herr Sandéns anförande beträffar, vill jag instämma i, att det går en annan ton igenom den nuvarande diskussionen än den som förekom för två år sedan. Herr Sandén konstaterade med tillfredsställelse, att världen utvecklats sig, i det han kunde konstatera, att vi här diskuterat lidelsefritt. Ja, det är alldeles riktigt, men den utveckling, som försiggått, har i så fall skett på den sida, som herr Sandén förra gången representerade, ty anfallet på idrottsrörelsen kom den gången från den riktning, som han företrädde. Det gjordes till och med gällande, att hela idrotten var värdelös, att idrottsresor voro ett enda fyllerikalas och mera i den stilen. I likhet med herr Sandén vill jag

Anslag till understödjande av gymnastik och idrott. (Forts.)
emellertid med tillfredsställelse konstatera, att sådana irriterande insinuationer och angrepp icke förekommit i denna debatt.

Herr statsrådet **Undén**: Herr talman! Under den långa debatten om detta anslag ha framförts de mest värtaliga motiveringar för vart och ett av de föreliggande förslagen, Kungl. Maj:ts förslag, som går ut på ett anslag av 80,000 kronor, utskottets förslag, enligt vilket anslaget skulle utgå med 90,000 kronor, de båda reservantgruppernas förslag, som gå ut på ett anslag av 100,000 kronor, och slutligen herr Lindhagens förslag, som innefattar, att anslaget skulle bibehållas vid samma belopp, som utgår för innevarande budgetår, eller 120,000 kronor. Jag trotsar vem som helst här i kammaren att kunna avväga ur något slags den högre rättvisans synpunkt vilketdera av dessa förslag, som är det objektivt riktigaste och lämpligaste. Jag vill endast säga, att Kungl. Maj:t har vid avvägandet av anslaget alls icke tvekat om, att det i och för sig hade varit önskligt, att man kunnat giva ett högre anslag än det, som i statsverkspropositionen föreslagits. Men här liksom på andra punkter har det varit nödvändigt för Kungl. Maj:t att iakttaga så stor sparsamhet, som läget betingar, och alltså visa samma njugethet beträffande detta anslag som beträffande så många andra anslag till viktiga och värdefulla ändamål. Frågeställningen har icke varit den, huruvida det varit önskvärt att giva ett högre eller lägre belopp, och icke heller den, huruvida idrottsrörelsen i och för sig är värd att understödjas och principiellt bör understödjas med statsmedel — det finnes ju inga delade meningar om den saken, eftersom samtliga framtänkta förslag gå ut på att statsunderstöd skall lämnas — utan frågan har ur regeringens synpunkt varit, huruvida man kan göra besparingar, utan att det medför alltför stort avbräck och alltför stora olägenheter för idrottsrörelsen och, såvitt jag kunnat finna, har det icke framkommit några skäl för den ståndpunkten, att Kungl. Maj:ts förslag verkligen skulle medföra alltför stora olägenheter för idrottsrörelsen.

Jag vill slutligen beträffande ett speciellt argument, som har anförts, nämligen det, att man med dessa medel skulle kunna anordna vissa idrottsplatser, vilket i och för sig vore ett arbete, lämpligt att utföra i nuvarande arbetslöshetstider, säga, att det väl ändå är lämpligare, att man tillgodoser sådana intressen med de för arbetslöshetens bekämpande avsedda anslagen. Det ingår ju i regeringens program, att även arbeten med anordnande av idrottsplatser skulle få utföras såsom allmänna arbeten på sådana platser, där arbetslöshetsläget motiverar understöd åt sådana företag.

Herr **Tamm**: Herr talman! Här ha många varmhjärtade anföranden hållits, som visa, att det i denna kammare förefinnes ett stort intresse för idrottsrörelsen. Jag behöver därför inte så mycket orda om den saken. Den, som emellertid här visat den minsta förståelsen för idrotten, har varit herr Pauli, men det torde bero på, att han kanske står litet främmande för idrottens praktiska utövning. Var och en som haft tillfälle att ute på landsbygden, till exempel inom ett stort bruksområde, se och följa den arbetslösa ungdomen och se, huru idrottsrörelsen i många avseenden verkat uppföstrande på denna ungdom och ur flera synpunkter hjälpt den under dessa svåra och bekymmersamma tider, han kan icke annat än känna förståelse för idrotten och dess betydelse, och han kan icke heller annat än på det varmaste tillstyrka det största möjliga anslag, som det överhuvud taget är möjligt att lämna under nuvarande finansiella förhållanden. Jag vill på det livligaste hoppas, att riksdagen och nu speciellt denna kammare skall vara med om att bevilja det högre anslag, varom yrkande reservationsvis framställts.

Anslag till understödjande av gymnastik och idrott. (Forts.)

När striden står mellan gymnastiken och idrotten, skulle jag gentemot dem, som säga, att idrotten genom inkomster av tävlingar etc. reder sig så bra ändå, att den endast behöver ett relativt mindre understöd, vilja framhålla, att detta teoretiskt kan vara riktigt, men ur praktisk synpunkt är det oriktigt. Jag kan meddela, att i min hemort, i ett så pass betydande brukssamhälle, har ungdomen det mycket svårt att kunna uppehålla sin idrottsrörelse. Det är icke så lätt där som i de stora städerna att få in pengar på några tävlingar. Däremot tror jag, att det är billigare och enklare att sköta en gymnastikförening. Jag vill därför på det livligaste tillstyrka den fördelning av anslaget, som föreslagits av herr Bergqvist.

Jag vill också peka på en annan synpunkt. Det är ju så, att det stått mycket strid mellan dessa olika grupper, idrotten och gymnastiken, inbördes, och nu har äntligen en viss fördelning av anslaget kommit till stånd, med vilken båda grupperna varit nöjda och belåtna. Om det förslag, som innefattas i den av herr Bergqvist med flera avgivna reservationen antages, kommer någon strid i detta avseende inte att behöva på nytt upptagas, utan då blir det ju så, att var och en av dessa grupper skulle få sitt anslag minskat med 10,000 kronor. Om man däremot skulle följa den av herr Olof Olsson med flera avgivna reservationen, skulle detta på nytt framkalla en inbördes strid mellan dessa båda grupper om ett så obetydligt belopp som 5,000 kronor. Jag tror därför, att kammaren skulle gagna såväl idrotten som gymnastiken bäst genom att bibehålla den nuvarande proportionen mellan anslagen till båda dessa grupper.

Jag skall nu vidare endast i en enda punkt ytterligare vilja bemöta herr Paulis kritik. Herr Pauli gjorde gällande, att det motiv, som man anför till förmån för idrotten, då man framhåller den reklam, som idrottsävlingarna göra utomlands, överhuvud taget vore av mycket underordnad betydelse. Jag tror, att herr Pauli här begår ett stort misstag. För näringslivet och för hela det ekonomiska livet tror jag, att den reklamen betyder ganska mycket, och jag tror, att den får betraktas såsom en god och billig reklam.

Jag vill till sist säga, herr talman, att hur gärna jag än skulle ha velat instämma med herr Lindhagen — det skulle i så fall kanske ha varit första gången — däri att man borde försöka få det motionsvis föreslagna beloppet å 120,000 kronor, vågar jag dock icke sträcka mig så långt, utan ber att på det varmaste få förorda bifall till den av herr Bergqvist med flera avgivna reservationen.

I detta anförande instämde herrar *Björkman* och *Halvarsson*.

Herr Sandén: Herr talman! Till herr Åkerbergs senaste inlägg i debatten ber jag att få foga den anmärkningen, att den kritik, som för ett par år sedan riktades från min och herr Roséns sida gent emot idrottsrörelsen, och som jag för min del ej har någon som helst anledning att frånträda, har tydligen burit frukt. I och med det att vi vunnit det syftemål, till vilket vi strävade, känna vi oss naturligtvis belåtna. Sedan vi vunnit vårt mål, finnes det för oss ingen anledning att ställa oss avvisande till *rimliga* anspråk från idrottsrörelsens sida, och därför har jag kunnat ansluta mig till och yrka bifall till den av herr Olof Olsson med flera avgivna reservationen.

Herr Lindhagen: Herr talman! Då det uppgivits, att det varit besparings-skäl, som legat till grund för Kungl. Maj:ts förslag att nedsätta anslaget till understödjande av gymnastik och idrott, ber jag att få erinra om, att regeringen har lagt fram förslag om ofantliga nya anslag för att giva arbete åt de

Anslag till understödjande av gymnastik och idrott. (Forts.)

arbetslösa. Att upprätthålla de arbetslösas fysiska hälsa och intresse för sådana saker, är också ett uppbyggande arbete just i dessa tider. Jag kan icke förstå, huru man kan tillåta sig att göra sådant till föremål för besparingar, då man har så mycket pengar till hands för andra mera tvivelaktiga uppbyggande arbeten.

Jag vill också tillägga till mitt förra anförande, att jag sätter inte gymnastiken högre än idrotten, fastän jag tycker, att gymnastiken behöver större anslag än idrotten. Men jag erkänner, att idrottens utövning ju sker ute i det fria och det tycker ungdomen om, under det att gymnastiken utövas i gamla, dammiga lokaler, som gör den tråkig, och det är någonting, som vi också få taga hänsyn till.

Jag vill till sist framhålla att för nationen bör det vara ett mål att *alla* dess medborgare ägna sig åt idrott eller gymnastik även efter skolåldern och icke skolka som vi större delen av nationen nu gör.

Herr Sandegård: Herr talman! Jag ber endast att med frånträdande av mitt första yrkande beträffande anslaget till idrottsrörelsen få yrka bifall till den av herr Bergqvist med flera avgivna reservationen.

Överläggningen ansågs härmed slutad, varefter herr talmannen yttrade, att därunder yrkats 1:o) att vad utskottet i den nu föredragna punkten hemställt skulle bifallas; 2:o) att det förslag skulle antagas, som innefattades i den av herr Bergqvist m. fl. vid punkten avgivna reservationen; 3:o) att kammaren skulle bifalla Kungl. Maj:ts i ämnet gjorda framställning; 4:o) att det förslag skulle godkännas, som innefattades i herr Olof Olssons m. fl. vid punkten avgivna reservation; samt 5:o) att kammaren skulle bifalla den av herr Sandegård m. fl. i ämnet väckta motionen.

Sedermera gjorde herr talmannen propositioner enligt berörda yrkanden och förklarade sig finna propositionen på bifall till utskottets hemställan vara med övervägande ja besvarad.

Herr *Olsson, Oscar*, begärde votering, i anledning varav herr talmannen upptog vart och ett av de återstående yrkandena med hemställan, huruvida kammaren ville antaga detsamma till kontraposition i den förestående voteringen; och förklarade herr talmannen sig anse de härå avgivna svaren hava utfallit med övervägande ja för deras mening, som ville till kontraposition antaga godkännande av herr Bergqvists m. fl. vid punkten avgivna reservation.

Herr *Olsson, Oscar*, äskade emellertid votering jämväl om kontrapositionens innehåll. Med anledning härav upptog herr talmannen vart och ett av de återstående yrkandena med hemställan, huruvida kammaren ville antaga detsamma till kontraposition i den sålunda begärda, närmast före huvudvoteringen infallande omröstningen (första förvoteringen); och förklarade herr talmannen sig finna de härå avgivna svaren hava utfallit med övervägande ja för deras åsikt, som ville till kontraposition antaga bifall till Kungl. Maj:ts i ämnet gjorda framställning.

Herr *Olsson, Oscar*, begärde emellertid votering även om innehållet av denna kontraposition, på grund varav och sedan till kontraposition därvid antagits godkännande av det förslag, som innefattades i den av herr Olof Olsson m. fl. avgivna reservationen, uppsattes samt efter given varsel upplästes och godkändes för den andra förvoteringen en så lydande omröstningsproposition:

Anslag till understödjande av gymnastik och idrott. (Forts.)

Den, som till kontraposition i voteringen om kontraposition i huvudvoteringen angående punkten 237 i statsutskottets utlåtande nr 8 antager bifall till Kungl. Maj:ts i ämnet gjorda framställning, röstar

Ja;

Den, det ej vill, röstar

Nej;

Vinner Nej, har till kontraposition i förstnämnda votering antagits godkännande av det förslag, som innefattas i den av herr Olof Olsson m. fl. vid punkten avgivna reservationen.

Sedan kammarens ledamöter intagit sina platser samt voteringspropositionen efter förnyad uppläsning anslagits, verkställdes omröstningen på det sätt, att efter särskilda uppmaningar av herr talmannen först de ledamöter, som ville rösta för ja-propositionen, och därefter de ledamöter, som ville rösta för nej-propositionen, reste sig från sina platser; och befanns därvid, att flertalet röstade för ja-propositionen.

I följd därav uppsattes, upplästes och godkändes för den första förvoteringen en omröstningsproposition av följande lydelse:

Den, som till kontraposition i huvudvoteringen angående punkten 237 i statsutskottets utlåtande nr 8 antager godkännande av det förslag, som innefattas i den av herr Bergqvist m. fl. vid punkten avgivna reservationen, röstar

Ja;

Den, det ej vill, röstar

Nej;

Vinner Nej, har till kontraposition i nämnda votering antagits bifall till Kungl. Maj:ts i ämnet gjorda framställning.

Sedan denna voteringsproposition efter förnyad uppläsning anslagits, verkställdes till en början omröstning på det sätt, att efter särskilda uppmaningar av herr talmannen först de ledamöter, som ville rösta för ja-propositionen, och därefter de ledamöter, som ville rösta för nej-propositionen, reste sig från sina platser.

Då herr talmannen fann tvekan kunna råda angående omröstningens resultat, verkställdes härefter votering medelst namnupprop; och befunnos vid omröstningens slut rösterna hava utfallit sålunda:

Ja — 60;

Nej — 60.

På grund härav nedlade herr talmannen i kammarens därtill avsedda rösturna en ja-sedel och en nej-sedel, båda lika till storlek och utseende, tryckta och omärkta samt var för sig slutna och hoprullade, varefter på anmodan av herr talmannen herr *Lindhagen* ur rösturnan upptog den ena av röstsedlarna, och befanns denna vara ja-sedeln.

Slutligen uppsattes, upplästes och godkändes för huvudvoteringen en så lydande omröstningsproposition:

Den, som bifaller vad statsutskottet hemställt i sitt utlåtande nr 8 punkten 237, röstar

Ja;

Anslag till understödjande av gymnastik och idrott. (Forts.)

Den, det ej vill, röstar

Nej;

Vinner Nej, antages det förslag, som innefattas i den av herr Bergqvist m. fl. vid punkten avgivna reservationen.

Sedan denna voteringsproposition efter förnyad uppläsning anslagits, verkställdes omröstningen på det sätt, att efter särskilda uppmaningar av herr talmannen först de ledamöter, som ville rösta för ja-propositionen, och där- efter de ledamöter, som ville rösta för nej-propositionen, reste sig från sina platser; och befanns därvid, att flertalet röstade för nej-propositionen.

Punkterna 238—251.

Vad utskottet hemställt bifölls.

Punkten 252.

Lades till handlingarna.

Punkten 253.

Utskottets hemställan bifölls.

Punkten 254.

Lades till handlingarna.

Punkterna 255 och 256.

Vad utskottet hemställt bifölls.

Föredrogos ånyo bankoutskottets utlåtanden:

nr 20, i anledning av Kungl. Maj:ts i statsverkspropositionen gjorda fram- ställning angående tillfälliga lönetillägg åt vissa vaktmästare och med dem jämförliga befattningshavare, i vad angår flottans pensionskassa; samt

nr 21, i anledning av väckt motion angående viss ändring av grunderna för rätt till understöd ur Vadstena krigsmanshuskassa.

Vad utskottet i dessa utlåtanden hemställt bifölls.

Föredrogs ånyo bankoutskottets utlåtande nr 22, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition angående statskonsulenten A. Östergrens framtida löneför- måner jämte en i ämnet väckt motion.

*Ang. stats-
konsulenten
A. Östergrens
framtida löne-
förmåner.*

I en till riksdagen avlåten, den 10 februari 1933 dagtecknad proposition, nr 116, som hänvisats till bankoutskottets förberedande handläggning, hade Kungl. Maj:t föreslagit riksdagen besluta, att förutvarande statskonsulenten August Östergren skulle från och med den 1 juli 1933 till och med den dag, då han uppnådde sextiofem levnadsår, från allmänna indragningsstaten utan tjänstgöringsskyldighet åtnjuta lön enligt 28:e löneklassen, ortsgrupp A, i den löneplan, som funnes intagen i 9 § av avlöningsreglementet för befattningsha- vare vid statsdepartement och vissa andra verk, tillhörande den civila stats- förvaltningen; med skyldighet för Östergren att, i händelse han erhöle ordi- narie eller annan anställning i statens tjänst, i allo frånträda lönen å indrag- ningsstaten, därest denna understege eller vore lika med den nya lönen, samt,

Ang. statskonsulenten A. Östergrens framtida löneförmåner. (Forts.)
därest lönen å indragningsstaten överstege berörda nya lön, vidkännas mot den senare svarande avdrag.

I en i anledning av propositionen väckt motion II: 423 hade herr *Andersson* i Leabo hemställt, att riksdagen måtte med avslag å Kungl. Maj:ts proposition nr 116 medgiva, att förutvarande statskonsulenten August Östergren finge från och med den 1 juli 1933 komma i åtnjutande av hel pension i 26:e lönegraden eller 5,724 kronor för år.

Utskottet hade i det nu föreliggande utlåtandet på anförda skäl hemställt, att riksdagen, med avslag å Kungl. Maj:ts förevarande proposition och i anledning av omförmälda motion II: 423, måtte medgiva, att förutvarande statskonsulenten August Östergren finge från och med den 1 juli 1933 under sin återstående livstid från allmänna indragningsstaten uppbära en årlig pension av 5,724 kronor.

Herr statsrådet **Sköld**: Herr talman! I den proposition, som här föreligger till behandling, har Kungl. Maj:t föreslagit, att förre statskonsulenten A. Östergren skulle från och med den 1 juli 1933 uppföras å indragningsstat i 28 löneklassen, ortsgrupp A. Utskottet har emellertid icke ansett sig kunna tillstyrka detta förslag utan har i stället hemställt om förtidspensionering av statskonsulenten Östergren. Jag tillåter mig på grund härav anförda några synpunkter till kammarens protokoll.

Vid den indragning, som år 1926 skedde av befattningar i statsdepartementen, föreslog Kungl. Maj:t — och riksdagen godkände detta förslag — att den befattning på extra stat såsom statskonsulent för egnahemsärenden, som Östergren innehåft, skulle indragas men skulle Östergren få bibehålla därmed förenade avlöningsförmåner med skyldighet för Östergren att tjänstgöra vid påfordran beträffande göromål, vilka från departementschefens sida förelades honom. Av behandlingen av detta ärende framgår, att trots att Östergren var extra ordinarie befattningshavare, eller tjänsteman på extra stat, behandlades han ändå av statsmakterna på samma sätt som om han varit ordinarie tjänsteman. Han fick i reellt avseende samma ställning som en person, som vid indragning överföres till övergångsstat, alltså här samma ställning, som en ordinarie tjänsteman får om han överföres till övergångsstat med bibehållande av sina avlöningsförmåner och med skyldighet att vid påfordran tjänstgöra. Statsmakterna intogo den ståndpunkten 1926 på grund av de alldeles särskilda förhållanden, som föreligga i detta speciella fall. Östergren var från början statskonsulent i lantbruksstyrelsen för det mindre jordbruket. I samband med att det inrättades en extra egnahemsbyrå i jordbruksdepartementet flyttades han över till detta departement och blev där statskonsulent för egnahemsverksamheten. De övriga statskonsulenter, som funnos i lantbruksstyrelsen, och som vid den tiden stodo på extra stat, blevo sedermera överflyttade på ordinarie stat, och det är fullkomligt självklart, att om Östergren inte blivit överflyttad till jordbruksdepartementet och till nämnda byrå där, skulle han i samma ordning som alla de andra statskonsulenter ha kommit på ordinarie stat, blivit ordinarie tjänsteman med de fördelar, som följa av denna ställning. 1926 avsågo alltså statsmakterna, att på grund av det nu anförda borde Östergren behandlas, som om han varit ordinarie. Han fick alltså samma ställning som en befattningshavare, som överflyttas på övergångsstat med tjänstgöringsskyldighet. Efter 1926 har det inträffat en mängd omständigheter — bland annat har egnahemsbyrån i departementet nedlagts och det har inrättats en fristående egnahemsstyrelse — vilka haft till följd, att det inte längre funnits behov av att anlita Östergrens arbets-

Ang. statskonsulenten A. Östergrens framtida löneförmåner. (Forts.)
kraft inom departementet. Man behöver alltså inte ålägga honom någon tjänstgöringsskyldighet, och det är därför rimligt, att hans ställning också förändras. Men i överensstämmelse med den ståndpunkt, som intogs 1926, borde väl Östergren nu behandlas på samma sätt som då, alltså betraktas som ordinarie tjänsteman. Han skall inte längre ha tjänstgöringsskyldighet. Följaktligen bör han ha den faktiska ställning, en ordinarie tjänsteman får, som överflyttas på indragningsstat. Kungl. Maj:ts förslag innebär alltså, att man i konsekvens med beslutet år 1926 skall behandla honom på det sättet, att eftersom han inte ålägges någon tjänstgöringsskyldighet han får en ställning, som motsvarar ordinarie befattningshavares som överföres på indragningsstat.

Det finnes alltså ur konsekvenssynpunkt betydande skäl, som tala för Kungl. Maj:ts förslag, och man kan väl ha rätt att säga, att Östergren kan på grund av frågans föregående handläggning känna sig ha rättighet att få den behandling, som Kungl. Maj:t tänkt sig och här föreslagit. Dessutom skulle jag kunna säga, att det finns vissa billighetsskäl, som tala för Kungl. Maj:ts förslag. När en person har genom statsmakternas beslut fått sig tillerkänd en viss ställning, kan det ju inte gärna vara rimligt, att man utan vidare, på en enda gång tager ifrån honom hälften av de löneförmåner, som tillerkänts honom. Östergren är nu 59 år gammal. Det dröjer alltså inte så många år innan han övergår i pensionsåldern. Det hade därför varit mindre kännbart för honom, om han nu kunnat i överensstämmelse med Kungl. Maj:ts förslag övergå på indragningsstat, då han i alla fall fått 2,000 kronor mindre lön än förut, och sedan fått övergå i pensionsåldern, då han fått den ytterligare sänkning i inkomster, som utskottet här ifrågasätter. Han skulle således i trenne omgångar komma ned till samma pensionsnivå, som bankoutskottet föreslår, och det bör därför anses, att billighetsskäl tala för att han behandlas på detta, om jag får säga, mera generösa sätt. Det kan ju inte betyda så mycket för statsverket, då vederbörande befinner sig så nära pensionsåldern som i detta fall.

Därför har jag, herr talman, ansett mig böra uttala ett beklagande över att utskottet inte kunnat följa Kungl. Maj:t i förevarande fall.

Herr Åkerberg: Herr talman! Jag skall inte ingå i någon dispyt med herr statsrådet beträffande skäligheten i det föreslagna beloppet. Det har sedan utskottet fattade sitt beslut uppgivits, att något löfte tidigare skulle ha givits Östergren, att han skulle bli överförd på indragningsstat. Om så varit fallet, är det klart, att riksdagen ansett sig nödsakad att konfirmera ett sådant löfte. Det har i alla fall inte kunnat styrkas, att något sådant löfte givits vederbörande.

Vad beträffar utskottets ställningstagande till ärendet, så har utskottet, som framgår, varit så gott som enhälligt. Endast en reservant finnes. Beslutet i utskottet har för det första motiverats därmed, att utskottet anser att en pension av 5,724 kronor under alla förhållanden är en ganska bra pension men framför allt därmed att man hyst betänkligheter mot att skapa ett prejudikat. Östergren stod ju dock endast på extra stat, han var inte ordinarie befattningsshavare, och det har inte förut förekommit, att en extra ordinarie befattningshavare uppförts på indragningsstat. Statsrådet och chefen för jordbruksdepartementet har själv i en proposition, som för någon tid sedan avlämnades i kammaren, nämligen propositionen om indragning av viss personal vid domänverket, givit uttryck åt samma uppfattning. Där omtalas, att de extra jägmästarnas förbund hade gjort framställning om att icke ordinarie tjänsteman med sammanlagd verklig tjänstgöringstid av tolv år och med uppnådd levnadsålder av fyrtio år skulle överföras på indragningsstat

Ang. statskonsulenten A. Östergrens framtida löneförmåner. (Forts.) utan tjänstgöringsskyldighet. Departementschefen säger härom: »Vad de extra jägmästarnas förbund härom anfört synes mig värt beaktande. Av principiella skäl torde man emellertid icke kunna tillmötesgå personalens önskemål i detta avseende», etc. Det förefaller som om samma principiella skäl skulle kunna åberopas även i detta fall.

Herr talman, jag ber att få yrka bifall till utskottets förslag.

Efter härmed slutad överläggning bifölls vad utskottet i förevarande utlåtande hemställt.

Föredrogs ånyo bankoutskottets utlåtanden:

nr 23, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition angående beredande av delaktighet i statens pensionsanstalt åt lärare vid Svenska röda korsets barnhem för friska barn från tuberkulösa familjer samt Evangeliska fosterlandsstiftelsens barnhem i Hillsand i Ströms församling;

nr 24, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition angående upphörande av pensionsrätt för vissa lärare vid de högre militärläroverken;

nr 25, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition angående fastställande av särskilda pensionsunderlag för befattningshavare vid navigationsskolorna;

nr 26, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition angående överlämnande till Svenska jordbrukskreditkassan av svenska statens obligationer till visst belopp; samt

nr 27, i anledning av väckt motion angående utredning om ändrad lydelse av 35 § i lagen om sparbanker.

Vad utskottet i dessa utlåtanden hemställt bifölls.

Ang. lapparnas fria liv och administrationens stela former.

Föredrogs ånyo första lagutskottets utlåtande nr 30, i anledning av väckt motion angående motsatsen mellan lapparnas fria liv och den svenska administrationens stela former.

I en inom första kammaren väckt, till lagutskott hänvisad motion, nr 199, vilken behandlats av första lagutskottet, hade herr *Lindhagen* hemställt, att riksdagen ville till regeringen frambära vissa i motionen berörda, av lapparna framställda bekymmer om motsatsen mellan lapparnas fria liv och den svenska administrationens stela former samt överväga de nya inläggen i samband med den utredning, som fortfarande påginge inom ramen för dessa överklagade förhållanden.

Utskottet hade i det nu föredragna utlåtandet på åberopade grunder hemställt, att förevarande motion icke måtte till någon riksdagens åtgärd förordas.

Herr *Lindhagen*: Herr talman! Som bekant är ett stående problem i Europas internationella pacifistiska sammankomster de så kallade *Europeiska minoriteternas självbestämmerätt*. Vi ha ju en sådan minoritet i *lapparna* (*Same*). Detta är en särskild fråga för oss, vilken har ungefär samma karaktär som de övriga europeiska minoritetsfrågorna, även om de ha olika förklädnader, beroende på de säromständigheter, som kunna råda på ena eller andra stället.

Lapparna ha under långliga tider *klagat över*, dels att de äro ställda för mycket under förmynderskap av de svenska ämbetsmännen, dels att de undanträngas av den så kallade kulturen och dels, att de lagar, som stiftas för

Ang. lapparnas fria liv och administrationens stela former. (Forts.)
dem, verka också sterilt, inte äro avpassade efter livets krav. Jag har undfått den uppgiften att i riksdagen föra deras talan, därför att jag ej kunnat undgå att intressera mig för dem såsom en svagare part, och när jag första gången blev riksdagsman, fick jag omedelbart uppdrag av Kungl. Maj:t att — år 1898 tror jag — i högsta domstolen föredra det nya förslaget till lapplagstiftning. Och då kom jag från början in åtskilligt i frågan.

Nu har jag även i år på grund av uppfordran från lapparna och egen erfarenhet om dennas befogenhet framfört den motion, som föreligger till behandling vid detta tillfälle. Den har avstyrkts av utskottet, därför att utskottet ansett, att det är tillfyllest med den *riksdagsskrivelse* i ämnet, som 1930 kom till stånd på grundval av en motion av mig. Frågan är dock inte så enkel, även om man kan förstå utskottets betänkligheter, helst utskottet tydligen 1930 förenat sig kompromissvis, och det har nog varit ganska stora svårigheter, enligt vad jag förnummit, att hålla utskottet samman om den tillstyrkan, som då ägde rum. Men det har å andra sidan lett till, att det program, som då förordades i frågan, var svävande och inte tillräckligt omfattande, och det är denna brist i 1930 års skrivelse, som nu skulle i viss mån avhjälpas genom den förevarande motionen. Jag har dock fått inskränka mig till att riksdagen såsom ett komplement till sin skrivelse av 1930 skulle insända till övervägande de ytterligare påminnelser, som kommit från lappbefolkningen. Det tycker jag, riksdagen skulle gärna kunna göra och därigenom skänka ytterligare uppmärksamhet och vikt åt sina tidigare påminnelser i den riktningen.

Det yrkades år 1930 i motionen två saker. Den ena, att Kungl. Maj:t måtte skyndsamt överväga och söka tillrättalägga de missförhållanden, som föranletts av att Karesuandolapparna hade medgivits eller rättare sagt ålagts att invandra på Arjeploglapparnas gamla renbetesområden. Och den andra, att Kungl. Maj:t ville skyndsamt överväga någon lämplig ordning i allmänhet för att enhetligt och praktiskt anknyta lappförfattningarna till det levande livet. — Således ungefär detsamma som yrkas i denna motion. — Det gällde alltså lappområdet såsom helhet betraktat och inte bara Norrbottens distrikt.

Lagutskottet hemställde i anledning av den motionen om utredning rörande beskaffenheten av de missförhållanden med avseende å renskötelsns bedrivande och lappförfattningarnas tillämpning i övrigt, som yppats inom *vissa delar* av Lappmarken, samt, därest av utredningen skulle framgå, att dessa missförhållanden vore av art, att deras snabba och effektiva tillrättaläggande icke låte sig medelst den dåvarande administrationen å *området* — det vill säga Norrbotten — genomföra, vidtaga de *tillfälliga åtgärder* för berörda ändamåls vinnande, vartill utredningen kunde giva anledning eller Kungl. Maj:t eljest måtte finna skäl.

Där har således i bägge de yrkanden, som utskottet tillåtit sig, utskottet hållit sig till området inom Norrbottens län, där konflikt äger rum mellan Karesuandolapparna och Arjeploglapparna, och så ha vidare påkallats endast tillfälliga åtgärder, under det att den frågan som väckts av lapparna både 1930 och nu 1933 avser att på hela området enhetligt och på varaktigt sätt ordna förhållandena. Där se vi således, att det råder bestämda luckor i 1930 års skrivelse både gent emot den motion, som då behandlades, och den motion, som nu väckts.

Kungl. Maj:t remitterade denna riksdagsskrivelse till länsstyrelsen i Norrbotten. Då vitsordade styrelsen, att vissa missförhållanden voro rådande särskilt beträffande lapparnas renskötsel. Länsstyrelsen säger inte var, men förmodligen avses just denna fråga om Karesuando- och Arjeploglapparnas

Ang. lapparnas fria liv och administrationens stela former. (Forts.) inbördes förhållanden. Denna utredning, förordade länsstyrelsen, borde avse även inventering av renbetesmarkerna, men därmed avsågs väl endast de renbetesmarker inom Norrbottens län, om vilka det då närmast var fråga.

Sedan uppgjorde Kungl. Maj:t den 30 maj 1930 ett program för denna utredning, och därvid anbefalldes länsstyrelsen i Norrbotten att jämte särskilt tillkallade personer till ett antal av högst tre verkställa utredning angående de åtgärder, som böra vidtagas för avhjälpande av de inom vissa delar av lappmarken i nämnda län yppade missförhållanden. Där ha vi återigen Karesuando- och Arjeplogfrågan. Vidare bemyndigades chefen för socialdepartementet att efter länsstyrelsens förslag utse utredningsmännen. Det blev sedan bara en utredningsman, nämligen numera avlidne framstående lappskoleinspektören Bergström. Därjämte bemyndigades länsstyrelsen att för varje lappby tillkalla en eller två i renskötsel förfarna lappar för meddelande av råd vid uppgörandet av förslag till de åtgärder, som anses böra vidtagas beträffande lappbyn. Således detta rådgörande avser endast Norrbottens län, och där skulle lappar, som länsstyrelsen utsåg, yttra sig för varje by, men någon utsikt över hela området i alla de tre länen var inte föreskriven. Men så tillkom i instruktionen en ansats därtill, som inte förekommer i riksdagsskrivelsen eller i K. B:s framställning. Det är, att även länsstyrelserna i Västerbottens och Jämtlands län anbefalldes att i den omfattning, som ansågs erforderlig, verkställa utredning angående de åtgärder, som för överskådlig tid kunde behöva vidtagas till renskötselns ändamålsenliga bedrivande i dessa län och rörande de kostnader, som därav föranleddes. Det är således inte någon utformad instruktion utan det är ett allmänt tal, och det skulle de senare länsstyrelserna göra *var för sig*.

Så tillsattes då doktor Bergström, och så dog han. Men innan dess har den sakkunnige behandlat flera speciella frågor såsom om jämkning av lappfogdedistriktens antal samt om ny indelning av länet i lapptillsyningsmannadistrikt. Det vill förmodligen säga en ökning av lappadministrationen — som just lapparna överklaga. Den vägen vilja de inte att man skall gå, åtminstone ej förnämligast.

Någon ny sakkunnig har för Bergström ännu icke utsetts, och enligt vad utskottet inhämtat är länsstyrelsen i Norrbottens län i alla fall fortfarande på obekant sätt sysselsatt med den av Kungl. Maj:t anbefallda utredningen, och »i den mån så erfordras, sker denna i samråd med länsstyrelserna i Västerbottens och Jämtlands län». Även i sistnämnda län pågå utredningar, säges det, uti de av Kungl. Maj:t anbefallda obekanta avseendena. Vilka dessa avseenden äro får man inte veta, och icke heller vad som ligger under detta »i mån av behov». Således är frågan inte konkretiserad, den svävar i luften. Det synes kunna befaras, att en skärpning av svenska statens lappadministration ligger först och sist på bordet och mindre samfolkets livsförhållanden och en utveckling tillika av deras självstyrelse.

Nu svarar 1933 års utskott på detta utredningsmaterial, att de här frågorna om lappadministrationen och allt vad därmed sammanhänger äro »såsom allmänt är känt, frågor av delvis mycket invecklad och ömtålig beskaffenhet». Detta är visserligen sant. Men då så är förhållandet, äro frågorna väl förtjänta av en allsidig behandling, så vitt jag förstår. Och dit hör väl att söka lätta på det invecklade och ömtåliga i stället för att tilläventyrs skärpa det genom nya administrativa befogenheter. »Särskilt gäller detta», säger utskottet, »renskötseln och förhållandet mellan lapparna och de bofasta samt överhuvud taget lapparnas oundvikliga beröring med det moderna samhällslivet.» Emellertid pågår denna utredning, yttrar utskottet, »och det är givet, att av lapparna framställda, i motionen berörda önskemål därvid komma under

Ang. lapparnas fria liv och administrationens stela former. (Forts.)
omprövning». Därför är det inte erforderligt, att denna sak underställes Kungl. Maj:ts prövning.

Ja, det är utskottens vanliga kolartro numera på Kungl. Maj:t, när utskottet sakna kunskap i frågorna eller finna dem otrevliga. Kungl. Maj:t, som är så upptagen av vanliga göromål och inte har några särskilda representanter för sådana här främmande frågor, kommer väl kunna förutsättas än mindre ägna samma uppmärksamhet åt saken som om det föreligger ytterligare en skrivelse från representationen, som uppfordrar till att gå allvarligt till botten med realiteterna och undvika splittring på skilda administrativa händer.

Det, som nu anmärkts och framgår enligt den bilaga, som är bifogad motionen, är att sameh velat gå saken in på livet och de fråga, varför »*lappadministrationen är så impopulär*». De sjunga ut med, att de anse, att de lida under ett utpräglat lappfogdevälde. Det är således nu inte fråga om förhållandena mellan lapparna och de bofasta samt den moderna kulturen, som utskottet säger — ehuru det också är viktiga angelägenheter — utan nu diskuterar man närmast tillika frågan om lappadministrationen, det vill säga en byråkratisk fråga. Det är med den, som motionen sysselsätter sig, och som sameh för närvarande också sysselsätta sig. De förklara nu rent ut, att de anse, att de lida under ett utpräglat lappfogdevälde, och en del av dem ha också ingått till justitieombudsmannen och anmält detta förhållande. De vilja inte förneka, säga de, att samerna också ha skuld. Det är klart, att renskötseln däruppe kan försummas i åtskilliga avseenden, liksom andra näringar försummas i landet på grund av skilda omständigheter, reella och personliga omständigheter.

Men de rikta sig nu närmast mot *lappväsendets lägre svenska ämbetsmän, lappfogdar och lapptillsyningsmän*. Dessa sakna insikt, smidighet, anpassningsförmåga, och de framkalla irritation säga de. Lapptillsyningsmännens åtgöranden inskränka sig vanligen till att de infinna sig med en rundlig matsäck till renskilningsgårderna och där med en känsla av överflödighet tillbringa dagen för att sedan, när allt är undanstökat, återvända till bekvämligheten och rapportera till lappfogden om skiljningarna, som de åstadkommit och varit drivfjädern till. Vidare framhåller lappbefolkningen, att institutionen med de underordnade lappadministrativa funktionärerna, således lappfogdarna och lapptillsyningsmännen, visat sig mera baserad på ett åklagarväsende än avsedd att positivt främja samernas välfärd i gemen. Det spioneras och utfärdas stämningar, och detta övervakande tycks vara det huvudsakliga, medan man inte lägger ner någon nitälskan på att hjälpa samefolket i deras betryck. Överträdelser av den icke samiska befolkningen däremot, exempelvis genom de bofastas hundar som jaga ren, ser man helst, att man slipper ifrån att göra någonting åt.

Jag har ju så pass mycken erfarenhet, att jag vet, att på detta område liksom överallt i livet är det ett motsatsförhållande mellan lagarna och livet självt, mellan lagarnas betrodde handhavare och de personer, som skola slå sig fram i livet. I all synnerhet måste det uppstå i sådana här avlägsna bygder, där ingen kontroll finns och ämbetsmännen komma med hela den svenska statens suveränitet och ensamma med lapparna känna sig som härskare över dem i mångt och mycket.

Så talas det också om nödvändigheten att ta itu med det oeffterrättlighets-tillstånd och de svårigheter, som uppstått genom *konventionen med Norge 1918*. Norrmännen voro mycket hårda då. Hade vi haft *ett* rike, så hade saken ordnats på ett annat sätt. Lapparna ha sedan urminnes tider vandrat mellan Atlantiska havet och Östersjön, lämpande sig efter årstiderna. Så kom en administrativ gräns, en våldsgrens, till stånd, som de icke voro vana att rätta sig efter, och som i varje fall inte renarna rättat sig efter, då de i kampen för

Ang. lapparnas fria liv och administrationens stela former. (Forts.) sitt liv söka sin föda. Det har särskilt de sista åren inträffat, att renbetet på grund av klimatiska förhållanden blivit ytterligt försvårat. Då kan ingen makt i världen hindra renen från att gå över den funktionalistiska gräns, som var uppdragen genom en traktat mellan norska och svenska ämbetsmän från huvudstäderna. Den kända renarna inte till, de kända bara att de behöva äta, och de gå dit där de kunna få mat. Genom de oerhörda skadeersättningar, som norrmännen betinga sig, bliva lapparna således ruinerade. Bara en enda svensk ren kommer över gränsen, göres det en oerhörd affär av saken, säga de. Detta vilja de, att det också skall tagas itu med.

Så vilja de få *ett mera personligt inflytande på lapplagstiftningen, och på de utredningar som äga rum.* Det egendomliga har ju varit, att detta folk, som inte kunnat göra sig gällande gentemot de svenska myndigheterna, har lämnats åsido vid alla lapplagskommissioner och inte fått några representanter i dessa. För åtskilliga år sedan, då det tillsattes en sådan där lappkommission utan lappar, motionerade jag i riksdagen om, att riksdagen hos Kungl. Maj:t skulle begära en rättelse av detta missförhållande. Det har ju mig veterligen aldrig inträffat, att riksdagen lagt sig i hur Kungl. Maj:t tillsatt sina kommissioner, men i detta fall blev det verkligen en riksdagsskrivelse, och på grundval av denna riksdagsskrivelse insatte regeringen några lappar i kommissionen. Men de voro visst inte med under den förberedande principiella behandlingen, utan de tillkallades, vill jag minnas, sedan kommissionen utarbetat ett förslag, för att de skulle yttra sig om detta. Om så verkligen var förhållandet, så var ju detta att kringgå andemeningen i riksdagens beslut, ett kringgående från lappadministrationens sida, över vilket lapparna alltmåra beklaga sig.

Det skulle vara intressant att veta, om förenämnda riksdagsskrivelse länt till efterrättelse även vid den här utredningen för Norrbotten, som fått några småslängar även till Jämtland och Västerbotten, om något där skulle visa sig behövt — dock varje län för sig och inte som en samlad enhet. Man får det intrycket, att detta sköta de administrativa myndigheterna i länet ensamma fortfarande. Så hör man byvis några av administrationen tillkallade lappar, men det har blankt ingen betydelse, säga lapparna. Ty dels höras de inte på sådant sätt, att det har någon betydelse, dels blir i alla fall lappfogdens och lapptillsyningsmännens mening den avgörande, när dessa framträda inför höga vederbörande i länet.

Lapparna säga nu, att det var sådana där irritationsmoment, bland annat den omständigheten, att lappadministrationen bara intresserade sig för att spionera på felsteg från lapparnas sida, om de överträdde författningarna, samt att det haglade stämningar till höger och vänster, som gav upphov till *lapparnas första nationella konferens i Östersund 1918*. Jag var inbjuden dit tillsammans med landshövding Widén, kanske någon mer, och det var ett ofantligt intressant möte. Lapparna voro inte vana vid parlamentarisk ordning, men de skötte sig i sak särdeles bra och kommo snart till rätta även med formerna. Vad som också var frappant var den vältalighet, som lappkvinnorna utvecklade. Det kulminerade i att en ung lapska från Norrbotten sade: »För nordmännens raseri bevare oss milde Herre Gud!». Det gällde då det sätt, på vilket »nordmännen» skött deras skolväsen på sista tiden. Upphovsmannen därtill, skolinspektör Cardell tror jag han hette, satt som en anklagad på sin bänk, det vill säga på plattformen, och var mycket olycklig inför alla dessa hundratals blickar som genomborrade honom. Han fick ock höra från olika håll, män och kvinnor, att han inte var lämplig på sin plats. På samma gång präglades förhandlingarna av uttalanden om en försynt lojalitet emot den svenska statsmakten.

Ang. lapparnas fria liv och administrationens stela former. (Forts.)

Nu säga lapparna, att om det skall fortsätta på det sätt, som ovan sägs, utan gehör från höga vederbörande, så måste de eventuellt söka sammankalla en allmän lappkonferens till — en »folkriksdag» således. De vilja inte underkasta sig detta godtycke, och de vilja ha mer att säga till om i sina egna angelägenheter.

Efter motionens väckande har till mig inkommit ytterligare skrivelser, som jag överlämnat till utskottet. Bland annat från den lapp, som föranledde 1930 års skrivelse, genom att han på sina landsmäns uppdrag fick resa hit ner och tala med mig. Nu har han skrivit igen och sagt, bland annat, att det behövs en grundlig, rationell undersökning av renbetesområdenas produktivitet inom hela lappmarken, inom alla län, efter enhetliga linjer och verkställd av samma personer. Därtill anser han, att lapparna i främsta rummet skola anmodas. Även andra kunna ju följa med, menar han, och lära sig av lapparna vad som för dem är det väsentliga och inhämta omdöme av dem, som bäst förstå sig på, vad de olika betestrakterna förmå avkasta.

Utskottet, som var välvilligt 1930 och gjorde vad det då kunde, har nu tyckt, att saken blir väl utredd fortfarande, eftersom utredningen inte är avslutad. Men jag har tillåtit mig framhålla luckorna i instruktionen för utredningen, allt det som saknas i en allsidig syn på saken och särskilt nu »lappadministrationens» tillvarelsesätt, vilket just är innebörden i den väckta motionen.

Nu säger emellertid utskottet, att lappadministrationen och vad därmed sammanhänger — ja, det har jag redan beskrivit — utgöra mycket svåra frågor, och detta gäller särskilt renskötseln och förhållandet mellan lapparna och de bofasta, men *om det finns andra önskemål, är det givet, att dessa komma under omprövning.* Det är ganska säkert, att de inte komma under omprövning, det ligger i sakens natur, avslöjad av historiens erfarenheter. Jag vet det också av erfarenhet från alla sådana här konflikter mellan en befolkning och statens ämbetsmän. Om en sak icke ens är satt på programmet, så kommer den, i de flesta fall åtminstone, att så mycket säkrare bli förbigången eller otillräckligt och inte allmänmänskligt undersökt i all synnerhet, när »utredningen» skall ske genom de institutioner, mot vilka erinringarna rikta sig. Men utskottet tror på det omöjliga, och det vill jag inte förmena utskottet. Ty på grund av dess obekantskap med ärendet och med lappfrågorna överhuvud taget, måste utskottet falla tillbaka på sin förtröstan och inte på sin sakkunskap. Det är således ingen anmärkning mot utskottet, att det inte finner det erforderligt med en framställning hos Kungl. Maj:t. Men då jag, herr talman, vet att ett tillrättaläggande är erforderligt, tillåter jag mig att yrka bifall till motionen.

Sedan överläggningen förklarats härmed slutad, yttrade herr förste vice talmannen, som för en stund övertagit ledningen av kammarens förhandlingar, att i avseende på det under behandling varande utlåtandet endast yrkats, av herr *Lindhagen*, att kammaren skulle bifalla den i ämnet väckta motionen.

Därefter gjordes propositioner, först på bifall till utskottets hemställan samt vidare enligt berörda yrkande; och förklarades den förra propositionen, vilken förnyades, vara med övervägande ja besvarad.

Herr *Lindhagen* erhöll på begäran ordet och yttrade: »Är överläggningen avslutad», frågade herr talmannen. Det var emellertid ett misstag, ty det blev ju aldrig någon överläggning: någon talesman för utskottet yttrade sig inte en enda gång. Häri ser jag ett medgivande av utskottet, att saken nog har sina sidor i alla fall, och jag betraktar sålunda detta avslag — beroende på obekantskap med ämnet — som ett bifall till den väckta motionen.

Föredrogs ånyo första lagutskottets utlåtanden:

nr 31, i anledning av väckt motion om förbud mot indrivning av skatt genom införsel i lön;

nr 32, i anledning av dels motion om skärpta bestämmelser rörande ansvarighet för skada i följd av automobiltrafik m. m., dels ock motion angående upphävande av gällande lag angående ansvarighet för skada i följd av automobiltrafik m. m.; samt

nr 33, i anledning av väckt motion angående vissa ändringar i lagen om polisväsendet i riket.

Vad utskottet i dessa utlåtanden hemställt bifölls.

Föredrogs ånyo andra lagutskottets utlåtanden:

nr 20, i anledning av väckt motion om förpliktelse för företag och enskilda personer, som hava arbetare i sin tjänst, att vid slutad militärtjänstgöring återtaga de anställda m. m.;

nr 24, i anledning av väckt motion angående förbud i viss utsträckning mot avskedande av arbetare och anställda, sysselsatta inom industri m. fl. näringar eller vid statliga och kommunala inrättningar m. m.; samt

nr 25, i anledning av väckt motion angående förbud mot vräkningar på grund av obetald hyra i vissa fall.

Vad utskottet i dessa utlåtanden hemställt bifölls.

*Om utsträckt
tillämpning
av lagen om
försäkring för
vissa yrkes-
sjukdomar.*

Föredrogs ånyo andra lagutskottets utlåtande nr 26, i anledning av väckt motion angående viss utvidgning av tillämplighetsområdet för lagen om försäkring för vissa yrkessjukdomar.

I en inom första kammaren väckt, till lagutskott hänvisad motion, nr 12, vilken behandlats av andra lagutskottet, hade herr *Olof Carlsson* hemställt, att riksdagen måtte besluta sådan ändring i lagen om försäkring för vissa yrkessjukdomar, att lagens tillämpning utsträcktes att omfatta även kalksalpeter, $\text{Ca}(\text{NO}_3)_2$, samt med densamma jämförliga, som konstgödsel använda kemiska preparat.

Utskottet hade i det nu ifrågavarande utlåtandet av angivna orsaker hemställt, att förevarande motion, I: 12, icke måtte till någon riksdagens åtgärd föranleda.

Herr **Carlsson, Olof**: Herr talman! I egenskap av motionär skall jag be att få säga några ord i denna fråga.

Den gällande lagen om försäkring för vissa yrkessjukdomar trädde i kraft år 1930. Vid tiden för lagens tillkomst saknade man erfarenhet om dessa sjukdomar och likaså statistik för frågans bedömande. Det gällde alltså att pröva sig fram, det vittnar också riksdagstrycket om från denna tid. Lagen fick därför en högst begränsad omfattning och avser endast åtta närmare angivna skadliga eller giftiga ämnen. Hur ringa omfattning den nu gällande lagen har, belyses av ett par siffror, hämtade ur riks-försäkringsanstaltens statistik. Enligt denna anmäldes år 1930 26 fall till anstalten. I 16 av dessa fall fann anstalten sådana omständigheter föreligga, att ersättning på grund av olycksfallsförsäkringslagen kunde utgå. År 1931 voro 36 fall anmälda, av vilka 18 godkändes. Om man uppskattar siffrorna från de ömsesidiga bolagen till jämförliga tal, får man ett mera bestämt begrepp om lagens ringa räckvidd. Den fyller med andra ord inte sin uppgift. Ett

Om utsträckt tillämpning av lagen om försäkring för vissa yrkessjukdomar.
(Forts.)

stort antal arbetare som utsätts för dessa arbetsrisker få således inte lagens skydd utan gå miste om ersättning.

En försäkring på detta område måste anpassa sig efter den industriella utvecklingen och teknikens förändringar. Lagen måste så att säga göras levande. Detta är, herr talman, anledningen till min motion med hemställan om utvidgning av lagens räckvidd. Jag har visserligen begränsat mig till ett ämne, salpeter, men jag har i motiveringen givit uttryck åt behovet av en allmän revision av lagen. Efter det jag väckt denna motion har det utkommit en kungl. kungörelse att träda i kraft den första april, alltså i dag. Genom denna kungörelse har i allmänna läkarinstruktionen införts åläggande för läkare att göra anmälan till medicinalstyrelsen beträffande sjukdomsfall, som kunna vara föranledda av hälsofarlighet inom industrien. Jag antecknar detta förhållande som ett glädjande tecken på att man observerat bristen i lagstiftningen. Utskottet har i sitt yttrande åberopat detta och tillika ansett, att den ämnesgrupp, varom här är fråga, icke utan föregående prövning kunde intagas i lagen. Jag vill också för egen del hoppas, att den i kungörelsen omförmälda anmälningsplikten skall leda till vidgad kännedom om skadliga ämnesgrupper och därav föranledda yrkessjukdomar, vilket i sin tur skall kunna medföra lagens utbyggande. Vidare har utskottet i sin för övrigt mycket välvilliga motivering uttalat, att det förutsätter att myndigheterna komma att följa utvecklingen på detta område. Det är ett uttalande som jag med tillfredsställelse noterar, och jag har därför, herr talman, inte något yrkande.

Herr Holmgren: Herr talman! Den motivering som utskottet anfört för att enhälligt avvisa herr Carlssons motion är väl sådan, att man under dessa omständigheter måste böja sig för densamma. Då den nuvarande lagen antogs, utgick man ju ifrån, att försäkringen borde begränsas till sådana sjukdomar, som mera allmänt uppträdde inom vissa yrken, och till sådana ämnen, för vilkas påverkan de försäkrade mera regelmässigt utsattes i sitt yrkesarbete. Det kan man ju inte säga om kalksalpeter, som herr Carlsson föreslår skall upptagas i förteckningen. Man invänder också, att det kan vara svårt att avgöra, om de skador som kalksalpeter kunna ge anledning till äro orsakade av detta eller av något annat. Som saken ligger till för närvarande, tror jag heller inte, att man kan komma till annat resultat än utskottet gjort.

Varför jag begärt ordet är för att understryka en sak, som jag vid åtskilliga tillfällen förut, då lagstiftningen om försäkring mot yrkessjukdomar varit före här i kammaren, tagit mig friheten att påpeka, nämligen att det inte förefaller mig praktiskt och lämpligt att ha lagen konstruerad så, att den bara skall gälla vissa uppräknade ämnen. Man måste väl ändå medge, att för den som råkar ut för en yrkessjukdom måste det te sig ganska egendomligt, att om hans yrkessjukdom inte är förorsakad av ett särskilt uppräknat ämne utan av ett annat ämne, skall han inte få någon ersättning. Är den orsakad av annat ämne, blir det ingen ersättning, om inte sjukdomen kan rubriceras som olycksfall i arbete, med andra ord om den utvecklar sig tillräckligt plötsligt. Det är väl principiellt mycket litet tilltalande, detta, att frågan om man skall få ersättning för en yrkessjukdom, framkallad genom arbetet, skall vara beroende på, om den kommit tillräckligt plötsligt eller om den står uppräknad i en särskild förteckning. Det framhålles att det är nödvändigt att göra på det sättet, därför att man måste hålla sig till ämnen, som ge en tillräckligt väl karakteriserad sjukdomsbild för att man skall kunna känna igen dem, och en del andra sådana skäl. Men varje särskilt fall måste

Om utsträckt tillämpning av lagen om försäkring för vissa yrkessjukdomar.
(Forts.)

ju underkastas läkarundersökning, och det beror på det resultat, som denna undersökning kommer till, om den skall betraktas som yrkessjukdom eller inte. Det skall således ovillkorligen vara individuell utredning i varje särskilt fall. Då kan jag inte inse, att det alls kan ligga något principiellt viktigt i att man håller sig till sådana ämnen, som ge lättare diagnosticerade förändringar. Om icke vid undersökning man kan med tillräckligt hög grad av sannolikhet konstatera, att det är en yrkessjukdom, uppkommen av ett visst ämne, blir det negativt resultat. Men om man kan komma till ett positivt resultat i det avseendet, kan jag icke inse annat än att den sjuke, den skadade, bör ha ersättning, vilket ämne det än är som orsakat det. För min del tycker jag därför, det vore mycket bättre, om man gjorde en noggrann definition på vad man menar med yrkessjukdom, och sedan alla sjukdomsfall, som fyllde denna fordran, skulle få ersättning, oberoende av vilket ämne som orsakat sjukdomen.

Efter det överläggningen ansetts härmed slutad, bifölls vad utskottet i det nu föredragna utlåtandet hemställt.

Om rundradiering av första kammarens förhandlingar.

Föredrogs ånyo första kammarens första tillfälliga utskotts utlåtande nr 4, i anledning av väckt motion angående rundradiering av första kammarens förhandlingar i vissa fall.

I en inom första kammaren väckt och till dess första tillfälliga utskott för behandling hänvisad motion, nr 238, hade herr *Västberg* hemställt, att första kammaren måtte uttala, att från kammarens sida hinder ej mötte att sådana anordningar vidtoges, att kammarens förhandlingar kunde rundradieras, då presidiet i samarbete med radiotjänst så ansåge lämpligt.

Utskottet hade i det nu föreliggande utlåtandet på anförda skäl hemställt, att förevarande motion ej måtte till någon första kammarens åtgärd föranleda.

Reservation hade avgivits av herrar *Wagnsson*, *Löfvander* och *Karl A. Johanson*, vilka ansett, att utskottets utlåtande bort hava den lydelse, reservationen visade, och avslutas med en hemställan, att första kammaren måtte uttala, att från kammarens sida hinder ej mötte att sådana anordningar vidtoges, att kammarens förhandlingar kunde rundradieras, då presidiet i samarbete med radiotjänst så ansåge lämpligt.

Herr Wagnsson: Som kammaren behagade finna, yrkas i den motion, som nu skall behandlas att första kammaren måtte uttala, att från kammarens sida hinder ej möta att sådana anordningar vidtagas, att kammarens förhandlingar kunna rundradieras, då presidiet i samarbete med Radiotjänst så anser lämpligt.

Denna fråga har, såvitt jag vet, ej tidigare behandlats i första kammaren, medan däremot andra kammaren vid ett par tillfällen haft att taga ställning till problemet. Redan vid 1925 års riksdag väcktes en motion i andra kammaren av herrar *Oskar Hagman*, *Eliel Löfgren* och *Värner Rydén*, som gick ut på att andra kammaren måtte medge radiering av kammarens förhandlingar. Motionen avslogs emellertid. Några år senare, 1929, väckte herr *Västberg*, som också nu är motionär, i andra kammaren, en motion av ungefär enahanda innehåll som den vi nu behandla, men också då avslogs andra kammaren yrkandet. Ehuru jag är tämligen övertygad, att första kammaren ställer sig på samma ståndpunkt som andra kammaren, när det gäller denna fråga, må

Om rundradiering av första kammarens förhandlingar. (Forts.)

det tillåtas mig att angiva några skäl, som efter mitt bedömande tala för bifall till motionen.

Riksdagsförhandlingarna äro ju, som motionären påpekar, offentliga. Då något stort politiskt avgörande skall träffas, är också intresset för vad som förehas på Helgeandsholmen ganska stort ute i landet. Det blir endast ett fåtal, som ha tillfälle att närvara på åhöreläktarna och därifrån följa förhandlingarna, och när nu tekniken ej lägger hinder i vägen för att åhörarkretsen väsentligt skall kunna utvidgas, synes det mig, som om riksdagen ej borde lägga hinder i vägen härför längre. Härigenom skulle ju lyssnarna få tillfälle att direkt följa en debatt.

Utskottet har nu angivit tre skäl, som övertygat utskottet om olämpligheten av denna anordning. Det första av dessa skäl är det, att utskottet tror, att ledamöterna i riksdagen lätt skulle frestas att, som det heter, »med åsidosättande av saklighet och koncentration, huvudsakligen tala för radiolyssnarna». Det synes mig, som om samma argument i viss mån kan användas mot de åhörare, som tillåtas följa förhandlingarna från läktarna. Vi ha ju, som bekant, talare, som mera rikta sig till galleriet än till kammaren. Mig förefaller det emellertid som om detta argument saknar bärkraft. Jag tror snarare, att en radiering av kamrarnas förhandlingar i vissa exceptionella fall skulle verka på rakt motsatt sätt. De talare, som då skulle uppträda, bleve nödsakade att ålägga sig koncentration och saklighet, ty om väljarkåren i landet skulle få klart för sig, att deras representanter upptaga en dyrbar tid med oratoriska utsvävningar och brista i koncentration och saklighet, medverkar det väl icke till att stärka dessa representanters ställning i valkretsarna.

Den andra invändningen, utskottet gör mot motionen, är att långa debatter icke skulle ge lyssnarna den behållning, som vore önskvärd. Det förefaller mig, som om radiolyssnarna skulle få ungefär samma behållning av förhandlingarna här som åhörarna på läktarna och i någon mån kammarens ledamöter, nämligen i den mån radiolyssnarna göra sig möda att sätta sig in i de frågor, som behandlas. De få en trogen bild av vad som förehas i kammaren. Naturligtvis är det ej tänkbart, att många skulle vilja sitta och utan avbrott lyssna på en längre debatt. De skulle väl förhålla sig på samma sätt som kammarens ledamöter göra, lyssna en stund tills de blivit trötta, och sedan intaga någon förfriskning eller måltid och knäppa av apparaten för att slippa få trumhinnorna alltför kraftigt bombarderade. Lyssnarna ha sålunda samma tillfälle som kammarens ledamöter att slå dövörat till. Det förefaller mig som en missriktad omtanke om lyssnarna vad som förekommer i denna del av utskottets utlåtande.

Det tredje argumentet som framföres från utskottsmajoritetens sida är »att det dagliga arbetet för det stora flertalet skulle lägga hinder i vägen för åhörandet av ifrågavarande utsändningar». Också det skälet förefaller mig — om det må tillåtas mig att använda ett så respektlöst uttryck om ett utskott som jag av naturliga skäl har den största respekt för — som ett svepskäl. Här gäller det endast, om riksdagen skall förbjuda i fortsättningen, att förhandlingarna skola, där så må anses vara påkallat, radieras. I vilken mån lyssnarna ha tillfälle att följa debatterna är för övrigt omöjligt att på förhand avgöra. Under vintermånaderna kunna ju lantbrukarna i vissa delar av landet utan alltför stora uppoffringar bereda sig tillfälle att lyssna på de förhandlingar, som föras på förmiddagen. Det är också många korttidsarbetare och många, som ha säsongarbete och äro arbetslösa vid denna tid, som ha denna möjlighet, och överhuvud ha ju i det avseendet riksdagsförhandlingarna ej ställts i någon särställning. Det var några av denna kammarens ledamöter, som intresserade sig för vad herr Lindhagen i en motion, som kam-

Om rundradiering av första kammarens förhandlingar. (Forts.)
maren nästa plenum torde få behandla, kallat för den internationella själarvården, genom att i dag på förmiddagen lyssna till den välsignelse, som påven uttalade och som utsändes genom radion också i vårt land. Alltså kan jag icke inse, att det skälet att icke alla ha tillfälle att lyssna till de förhandlingar, som föras under förmiddagen, bör tillmätas någon större betydelse. Det argument, som från utskottet framförts, har därför icke verkat övertygande på mig, även om jag förstår, att kanske kammarens majoritet ser på denna fråga på samma sätt som majoriteten i utskottet gör. Jag vill emellertid be att få fästa kammarledamöternas synnerliga uppmärksamhet på att det här icke är fråga om någon regelmässig radiering av kammarens förhandlingar. Något sådant skulle jag ej heller nu vilja vara med om. Det rör sig endast om att kammaren skall lämna medgivande för Radiotjänst att ett par tre, kanske fyra gånger under en riksdag låta lyssnarna få det inslag i programmet, som en utsändning av kammarens förhandlingar skulle innebära. Radiotjänst har också visat sig mycket intresserad av uppslaget. Man har från Radiotjänsts sida förklarat, att några som helst tekniska svårigheter ej förefinnas för utsändning av kammardebatterna. Lyssnarna ute i landet ha i viss utsträckning gett till känna sitt intresse för saken. Skulle det visa sig, att de farhågor, som utskottsmajoriteten uttalat, äro berättigade, så finns det ju alltid en säkerhetsventil i den anordning, som förordas av motionären, då han i sin motion säger att om experimentet misslyckas, går det lätt att avbryta detsamma och återkalla det beviljade tillståndet.

Det förefaller mig, herr talman, som om icke några bärande sakskaäl kunna anföras emot bifall till motionen, och jag skall därför be att få ställa yrkande om bifall till den av mig, herr Löfvander och herr Karl A. Johanson vid utlåtandet fogade reservationen.

Härtill instämde herrar *Norman, Norling* och *Karl Johanson*.

Herr Tamm: Herr talman! Det är, som kammarens ledamöter givetvis funnit, icke någon så oerhört riksviktig fråga, det här gäller. Det är ju mer en lämplighetsåtgärd. Emellertid har majoriteten av utskottets medlemmar känt sig rätt så betänksam inför detta projekt, och detta såväl med hänsyn till själva riksdagsarbetet som även beträffande den fördel, som dessa rundradieringar skulle kunna tänkas lämna radiolyssnarna. Att några tekniska svårigheter ej här skulle föreligga (efter vad Radiotjänst har meddelat) har ju den föregående talaren redan upplyst kammarens ledamöter om, särskilt om man skulle utgå från att samtliga talare yttrade sig från denna plats. Men nog måste man ställa sig rätt så tvivlande, gentemot den optimistiska synpunkt på allt talande här i kammaren, som den föregående talaren framhöll. Det är väl i alla fall så och kan väl ej undgås, att det kommer att föreligga en viss frestelse, att när man vet, att hela landet lyssnar, lägga sina anföranden så, att de mer lämpa sig för radiolyssnarna än för sitt ursprungliga syftemål. Jag tror, man med ganska stor säkerhet kan befara — om jag skall vara artig mot denna kammare, kanske ej så mycket här som mera i vår medkammare, vilken naturligtvis skulle få samma rättighet — att mer än en talare skall falla för denna frestelse, och resultatet skulle ju bli, som det tillfälliga utskottet vid behandlingen av detta ärende för ett par år sedan i andra kammaren uttryckte det, »till allvarlig skada för riksdagsförhandlingarnas obestridda huvuduppgift att utgöra sakliga rådslag mellan svenska folkets valda representer».

Om man därför utgår från att ur riksdagens och riksdagsarbetets synpunkt vissa betänkligheter måste föreligga, så måste man ställa sig ännu mer betänksam inför den nytta, som en sådan rundradiering kan medföra. Det är

Om rundradiering av första kammarens förhandlingar. (Forts.)

ju alldeles givet, att en sådan här radiering icke kan försiggå annat än mellan klockan elva och fem på dagen, även då med ett par tillfälliga avbrott för nyhetsutsändningen, avbrott, som enligt mitt förmenande dock skulle sakna betydelse, ty det torde vara rätt få, som komma att följa hela denna utsändning. Jag tror, att de lyssnare bli lätt räknade, som komma att följa en debatt här i kammaren från klockan elva till klockan fem. Icke heller tror jag, man kan säga, att det är riktigt, som utskottets ordförande här nyss nämnde, att behållningen för radiolyssnarna skulle bli lika stor som för åhörarna på läktarna här i riksdagen. Det är ju en oerhörd skillnad. Här kunna åhörarna på läktarna, då de tycka, att det är tråkigt, sitta och titta på de olika ledamöterna, resonera om dem o. s. v. Jag läste i en tidningsartikel häromdagen, att några unga damer varit uppe för att avlyssna stadsfullmäktiges anföranden vid ett sammanträde men de tyckte, allesammans, att det var rysligt tråkigt, däremot var det mycket roligare att se på farbröderna i salen. De hade tydligen sitt intresse mera koncentrerat på dessa men det låter sig givetvis ej göra, när man sitter och lyssnar i radio. De flesta radiolyssnarna kunde säkerligen icke följa hela utsändningen — varken tid eller intresse torde räcka till härför — men när de då taga sin tallur eller koppla på högtalaren, så veta de ju ej ens vem som talar. De kunna ju få höra både vackra och goda anföranden, men, när man inte alls vet vem som talar, förminskas lätt intresset, och dessutom är det nästan omöjligt under dessa omständigheter att få något riktigt klart begrepp om det hela.

Här har särskilt talats om att man skulle rundradiera remissdebatterna. Men vi veta, hur det går till vid remissdebatterna. Det kan där röra sig om ett ämne en timme och nästa timme ett helt annat. Replikerna och svaren kunna dröja till nästa dag, åtminstone till frampå natten, innan de komma. Lyssnaren kan ju då få av det hela en fullkomligt skev uppfattning. Dessutom kan naturligtvis icke heller det allmänna intryck, som den närvarande får av kammarens förhandlingar, bibringas dessa radiolyssnare. Jag tror därför, att man kommer att mycket snart ledsna på denna historia. Detta experiment har prövats i Finland. Någon bestämd direkt och faktisk utredning om resultatet där, hava vi tyvärr icke lyckats erhålla. Så mycket ha vi dock fått klarhet uti, att efter mycket få försök ansågs hela företaget misslyckat. Det förefaller väl under sådana förhållanden knappast vara någon stor anledning att här gå in för en sådan sak. Motionären pekar på, hur intresserad allmänheten numera är av att lyssna på riksdagens öppnande. Ja, men det är en helt annan sak. Då finns det ju en radioman, som meddelar vad som händer och sker, och som därigenom möjliggör för allmänheten att följa med. Och man kan väl knappt tänka på att ställa herr Jerring här uppe i kammaren för att låta honom kåsera över förhandlingarna och på det viset underlätta saken för lyssnarna. Jag förmodar, att det knappast skulle låta sig göra.

Motionären framhåller vidare, att denna rundradiering skulle kunna leda till allmän politisk upplysning. I den punkten ställer sig utskottet starkt tveksamt. Men däremot har utskottet särskilt pekat på just den rundradiering, som nu i form av diskussioner på aftnarna anordnats på sista tiden och som utan tvekan varit föremål för ett mycket stort och livligt intresse bland allmänheten och som i mycket hög grad äro ägnade att just sprida politisk allsidig upplysning. Och utskottet har uttalat som sin mening, att det vore önskvärt att fortsätta på den vägen just med hänsyn till behovet av dylik upplysning och önskningarna hos lyssnarna att få sådan.

Till sist pekar utskottet på att man har även dessa med vissa mellanrum återkommande mycket sakliga och vederhäftiga riksdagskrönikor, som göra, att de intresserade kunna mycket lätt följa det löpande politiska arbetet.

Om rundradiering av första kammarens förhandlingar. (Forts.)

På grund av dessa synpunkter och de betänkligheter, som här anförts, har utskottet för sin del ej kunnat vara med om att tillstyrka motionärens förslag, och jag skall be, herr talman, med anledning härav att få yrka bifall till utskottets hemställan.

I detta anförande instämde herr *Carlsson, Olof*, och herr *Källman*.

Herr Nerman: Mot herr Västbergs motion har anförts och kan anföras åtskilliga tungt vägande skäl. Jag är t. ex. inte heller så säker på att svenska folket har samma intresse som han och hans förespråkare här för att lyssna på riksdagens debatter. Vidare är jag inte alls säker på vem som har rätt i fråga om rundradieringens följder beträffande debatternas nivå, motionären, som tror, att radieringarna komma att »främja större saklighet och kultur i det politiska livet», eller utskottsmajoriteten, som tvärtom tror, att de skulle fresta kammarens ledamöter att »med åsidosättande av saklighet och koncentration huvudsakligen tala till radiolyssnarna». (En god biprodukt bleve möjligen kammarens större möteskultur. Det är troligt, att privata samtal under debatterna skulle försvinna och att kammaren skulle vara litet mer mån om sitt rykte inför de hundratusentals valmännen än inför det lilla urvalet, som sitter på läktarna och ibland har tillfälle att förvånas över den parlamentariska möteskulturen. En annan god följd bleve kanske också, att man talade så, att man inte efteråt behövde redigera nya upplagor av protokollen.) Det föreligger dessutom det allvarliga praktiska skälet mot radieringen av kammarens förhandlingar, som redan påpekats och som består i att en debatt ovillkorligen inför lyssnarna måste komma att bli stympad, och vidare den omständigheten att de allra flesta lyssnarna säkerligen inte skulle tycka om att få sina vanliga program spolerade av den parlamentariska väl-taligheten. Parlamentet bör nog inte överskatta sin popularitet. Det får i varje fall inte jämföra sina förhandlingar med T. T:s mord, bilolyckor och förskingringar eller med jazzkapellen. Men dessa invändningar och andra kunna ändå inte skymma det rättvisa i motionens syfte och dess demokratiska tendens. Jag ber om ursäkt, att jag påpekar den demokratiska tendensen. Den går inte att förneka. Om riksdagen vill gälla för demokratiens verktyg, bör den undanröja alla hinder mot den tendensen. Det begäres ju inte annat än att riksdagen ger sina uppdragsgivare möjlighet att kunna kontrollera sina representanter och eventuellt avnjuta dem. Radieringarna skulle också ge de små partierna en större chans att lägga fram sina synpunkter än vad deras fattigdom nu medger dem. Man måste dock erkänna, att i valrörelsen är det den ekonomiska styrkan hos tidningar och organisationer, som är avgörande.

Om emellertid en radiering kan ställa sig vanskelig, då den skall ske genom Radiotjänst i den vanliga formen, så finns det, och det ber jag få påpeka, en annan utväg, som varken motionären eller utskottet tycks ha tänkt på, nämligen att riksdagen anlägger en egen utsändare med särskild våglängd. Det behöver inte bli någon dyrbar sak. Svårigheten ligger bara däri, att frågan om utsändningen är ordnad genom internationell överenskommelse, så att varje land har fått sig tilldelat ett begränsat antal våglängder. Sverige har ett visst antal, som ha placerats ut på Stockholm, Boden, Östersund, Sundsvall o. s. v. Emellertid finns det, efter vad jag har inhämtat hos Radiotjänst, för närvarande ingen enda våglängd ledig, men så fort någon till äventyrs blir ledig, kommer det att läggas beslag på den för att kunna skaffa en dubbel utsändning, på en parallellinje till den vanliga med lättare program, en linje nummer två med mera allvarliga och tyngande saker. På den skulle

Om rundradiering av första kammarens förhandlingar. (Forts.)

t. ex. riksdagsdebatterna kunna utsändas. Vem som ville kunde taga den linjen. De andra finge ha sin jazz i fred. Om då första kammaren hade gett sitt bifall till vad herr Västberg här begärt, kunde presidiet meddela Radiotjänst: I morgon ha vi ett plenum, som vi vilja ha radierat. Var vänlig och vik linje två till klockan elva.

Jag tror, det blir svårt att befordra motionens syfte, innan man får en den svenska riksdagens egen utsändare, men principiellt kan jag inte finna annat än att motionen är rättmätig, och därför yrkar jag bifall till reservationen.

I herr Nermans yttrande instämde herr *Sandegård*.

Herr Olsson, Oscar: Herr talman! Ja vi förstå ju, att första tillfälliga utskottet är tämligen övertygat, att ett bifall till motionen åtminstone icke hos allmänheten skulle skapa en ökad respekt för riksdagsarbetet. Jag tror ändå inte, att det är riktigt, att riksdagen fäller en motion på en sådan motivering. I det sammanhanget och när herr Tamm frågade efter nyttan av en sådan utsändning, skulle ju den svenska allmänheten kunna säga: Jo, nyttan skulle bestå i att vi skaffade oss riksdagsmän, som vi ha större respekt för — och det kanske inte vore så galet från allmänt folklig och samhällelig synpunkt här i landet. Jag tror, att den huvudsynpunkt, som majoriteten här anlagt, är icke rätt bra att komma med.

Det är en annan synpunkt, som jag här vill framhålla gent emot utskottets farbroderliga förmynderskap på olika håll. Jag tillhör nu en pedagogisk riktning, som ej har alltför mycket till övers för detta farbroderliga förmynderskap i undervisnings- och folkbildningsarbetet. Och jag tycker, det går bra långt, när ett riksdagsutskott icke bara ställer sig så där farbroderligt överlägset gent emot allmänheten och vad allmänheten bör få höra av riksdagens debatter, utan till och med går dithän, att det tager samma farbroderliga ton inte precis mot oss i denna kammare, ty vi äro för nära, men mot dem som sitta i andra kammaren. Kanske det skulle vara någon måtta ändå på den gudsförsynsinriktning gent emot kamraterna här i riksdagen, som utskottet gör sig till tolk för. Vad allmänheten beträffar, är det ju framför allt detta beskyddande av allmänheten, så att den ej blir utsatt för farlig demagogi härifrån, som dominerar. Den synpunkten, att vi skulle vara sådana rysliga demagoger, en hel del av oss, att vi inte skulle kunna låta bli att använda oss av en mängd demagogiska tricks i stället för att hålla oss till saken i kammardebatterna! Ja, det försvaret för utskottets ställning är verkligen av den art, att bara det, tycker jag, borde nödga kammarens ledamöter att rösta för motionen.

Slutligen är det en sak, som jag också vill anföra ur försvaret för utskotts-
betänkandet för kuriositetens skull. Det kunde ju här inträffa, sade hr Tamm, den stora olyckan, att en radiolyssnare icke får reda på vem som talar, och vad vore det då för intresse med saken? Nej, inte kan det väl intressera någon människa *vad* som säges! Huvudsaken är nog *vem* som säger det. — Kanske kunde det bli ett visst uppfostringsmoment för svenska folket i politiskt hänseende, att svenska folket lärde sig att lyssna till *vad* som sades, till sak och sakskaal i stället för att först höra efter: är det någon av mina partiledare, som talar, så att jag har rätt att vara med på det? Ja, det vore ju en förfärlig olycka, om lyssnarna sutte och vore med på vad motpartiets talare sade i riksdagen. Tänk ett sådant elände! Alla de skäl, utskottsmajoritetens talesman anförde mot motionen, tycker jag äro övertygande skäl för motionen.

Herr talman! Jag skall be att få yrka bifall till motionen.

Om rundradiering av första kammarens förhandlingar. (Forts.)

Herr Löfvander: Herr talman! När jag i utskottet fick säkerhet för att det ej skulle bli några tekniska svårigheter med att radiera riksdagsdebatterna, hade jag min ställning klar till frågan. Man kommer ej ifrån att det ute i landet råder stort intresse för att höra på riksdagsdebatterna. Man reser naturligtvis inte till Stockholm för att höra på dem, men kan man höra dem hemma, vill man gärna göra det. Det synes, som om det i denna fråga skulle föreligga en viss skuggrädsla. Man vill ej gå in för att bevilja detta tillstånd, därför att andra kammaren har tidigare avslagit det för fyra år sedan. Men man får väl medge, att förhållandena på dessa år i avsevärd grad ändrats. Radioapparaterna både för utsändning och mottagning äro fulländade, så att man kan få en klar uppfattning om vad som säges. I motionen begäres endast, att man skulle anordna dessa utsändningar på försök och, som utskottets ordförande nämnde, på sin höjd fyra gånger om året. Jag kan ej förstå, att man skall vara så emot detta, att man skall så aggressivt gå in för motstånd häremot. Förslaget innebär ju att låta presidiet i samråd med Radiotjänst ordna dessa utsändningar. Och jag menar, att kammaren kan med fullt förtroende uppdraga åt presidiet att ordna det på bästa sätt. Och skulle det hända, vilket jag ej tror, att man här i kammaren skulle missbruka dessa utsändningar, så finns det ju tillfälle att rätta till det.

Herr talman! Jag ber få yrka bifall till reservationen.

Herr Lundell: Herr talman! Motionären framhåller, att det finnes stort intresse hos radiolyssnarna att höra på riksdagsförhandlingarna, och jag skall inte bestrida, att så kan vara fallet, men jag är övertygad om att det kommer att bli en besvikelse för många, som tänkt sig att få en god bild av riksdagsarbetet. Radieringen av ett jämförelsevis ringa antal riksdagsförhandlingar kan endast ge en ofullständig uppfattning om arbetet inom riksdagen. Från Radiotjänst har visserligen meddelats, att förslaget kan genomföras tekniskt, men därmed är ej sagt, att de praktiska svårigheterna lika lätt kunna övervinnas. Vore tiden för vart anförande begränsad, skulle frågan lättare kunna lösas, men som förhållandet nu är, att en talare kan hålla på att tala så länge han orkar, kan man lätt tänka sig, att några få talare bli ensamma om den s. k. sockerbiten under den tid, som är anslagen till utsändningen från riksdagen, ty man måste ovillkorligen räkna med att avbrott måste göras för andra annonserade radioutsändningar. Härigenom blir helhetsintrycket av debatten stympat och förvanskat, och replikerna kunna måhända helt och hållet bortfalla. Utan att en noggrann orientering på förhand i den omdebatterade frågan ges, torde det bli svårt för lyssnarna att kunna följa diskussionen, då talarna ofta referera och anknyta sina anföranden till propositioner, motioner och utskottsutlåtanden, som för lyssnarna äro fullkomligt okända. Motionären anser, att det skulle vara särskilt lämpligt, att radiera en remissdebatt. Jag är av fullkomligt motsatt mening. Under en remissdebatt kan en talare röra sig med större frihet än då han under en vanlig debatt måste hålla sig inom ramen för en viss fråga. En talare kan sålunda tala om nästan vad som helst i en remissdebatt och frestas i högre grad än eljest att missbruka sin rätt såväl i fråga om uttryck som även i fråga om anförandets längd. Radieringarna torde dock i visst avseende ej sakna betydelse. En talare, som har ett fåtal lyssnare i kammaren, beredes åtminstone den tillfredsställelsen, att han har tusentals åhörare i radion. Vidare torde valmännen genom radion få möjlighet att vid rösträkning kontrollera sina representanter i riksdagen, dels huruvida de äro närvarande och dels huru de rösta, men utan tvivel skall det väcka stor förvåning bland lyssnarna att i en hel rad av namnupp-

Om rundradiering av första kammarens förhandlingar. (Forts.)

ropen ofta få höra ordet borta, borta, borta. Skulle radieringarna av riksdagens förhandlingar kunna bidra till ett allmännare deltagande i voteringen, vore detta ju en vinst, men man kan å andra sidan befara, att det blir flera okynnesvoteringar med rösträkning. I Finland, där man för flera år sedan beslöt att radiera förhandlingarna, har man efter kortvariga försök upphört därmed, då det i flera avseenden visat sig mindre lämpligt och det gav upphov till strider mellan partierna om rätten att få tala framför sockerbiten. Och jag tror, att det för presidiet även här skulle bli ett otacksamt uppdrag att handha de nya bestämmelserna om radieringen. Däremot anser jag det lämpligt, att allt vad som hör till riksdagens högtidliga öppnande såväl i slottskyrkan som i rikssalen och omedelbart därefter i kammaren utsändes i radio, men det är ju en fråga, som kan bestämmas utan att riksdagen därom behöver fatta beslut.

På grund av vad jag anfört ber jag få yrka bifall till utskottets hemställan.

Herr Åkerberg: Herr talman! Jag är icke alltför optimistisk beträffande den praktiska konsekvensen av ett sådant medgivande, som motionären har velat animera kammaren till, därför att jag tror, att man kommer mycket sällan att använda denna rätt och framför allt därför att det blir så svårt att på förhand beräkna, när en viss debatt går av stapeln och när särskilt intressanta anföranden hållas. Men jag tycker ändå, att det vore en förbenad konservatism att resa motstånd mot en radiering av ett och annat nummer i denna kammare. Det kan ju vara tillfällen, då allmänhetens intresse är på helspänn och då också ett visst anförande eller en rad av anföranden med något så när stor säkerhet kan på förhand beräknas. Om man inriktar sig på det, att det endast skall gälla undantagsfall och endast vissa bestämda anföranden, anser jag, att de betänkligheter, utskottet anfört i sin motivering, när det sagt, att det »kunde fresta ledamöter av kammaren att, med åsidosättande av saklighet och koncentration, huvudsakligen tala för radiolyssnarna», skulle helt bortfalla. Jag kan verkligen, herr talman, ej inse, att det finns någon anledning för kammaren att motsätta sig, att tekniska anordningar vidtagas, som göra det möjligt att utsända något anförande eller en del av förhandlingarna. Det är ju ej fråga om att riksdagsdebatterna generellt skola utsändas. Vore det fråga om det, vore det praktiskt omöjligt, och även ur många synpunkter, som jag ej vill gå in på, olämpligt att göra det. Det är bara fråga om hur kammaren i allmänhet ställer sig. Skola vi medge, att dessa anordningar vidtagas? Göra vi det, blir det sedan Radiotjänsts sak att bestämma, naturligtvis i samråd med kammarens presidium, när den lämpliga tidpunkten kan vara inne, att anordna en utsändning. Jag misstänker, att därvidlag allmänheten vill ha ett ord med i laget. Det kommer väl, antar jag, när det är debatter, som tilldraga sig ett starkare intresse, påstötningar utifrån, att det skulle vara av ett visst intresse att kunna sitta vid radioapparaterna och följa en sådan särskilt intressant debatt.

Med dessa ord, herr talman, ber jag få yrka bifall till reservationen.

Överläggningen ansågs härmed slutad, varefter herr talmannen enligt de därunder förekomna yrkandena gjorde propositioner, först på bifall till vad utskottet i det nu förevarande utlåtandet hemställt samt vidare på godkännande av den vid utlåtandet avgivna reservationen; och förklarade herr talmannen, sedan han upprepat propositionen på bifall till utskottets hemställan, sig finna denna proposition vara med övervägande ja besvarad.

Om rundradiering av första kammarens förhandlingar. (Forts.)

Herr *Wagnsson* begärde votering, i anledning varav uppsattes samt efter given varsel upplästes och godkändes en omröstningsproposition av följande lydelse:

Den, som bifaller vad första kammarens första tillfälliga utskott hemställt i sitt utlåtande nr 4, röstar

Ja;

Den, det ej vill, röstar

Nej;

Vinner Nej, godkännes den vid utlåtandet avgivna reservationen.

Sedan kammarens ledamöter intagit sina platser samt voteringspropositionen efter förnyad uppläsning anslagits, verkställdes omröstningen på det sätt, att efter särskilda uppmaningar av herr talmannen först de ledamöter, som ville rösta för ja-propositionen, och därefter de ledamöter, som ville rösta för nej-propositionen, reste sig från sina platser; och befanns därvid, att flertalet röstade för ja-propositionen.

Ang. gemensamt kyrkoråd för vissa församlingar.

Föredrogs ånyo konstitutionsutskottets utlåtande nr 15, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition till riksdagen med förslag till lag angående ändrad lydelse av 40 § lagen den 6 juni 1930 (nr 259) om församlingsstyrelse.

Till konstitutionsutskottets handläggning hade båda kamrarna hänvisat en av Kungl. Maj:t till riksdagen avlåten proposition, nr 162, däri Kungl. Maj:t föreslagit riksdagen att antaga vid propositionen fogat förslag till lag angående ändrad lydelse av 40 § lagen den 6 juni 1930 (nr 259) om församlingsstyrelse.

I propositionen hade, främst med hänsyn till de nya och krävande förvaltningsuppgifter, som tillagts pastoraten genom den nya ecklesiastika boställslagstiftningen och som ansetts motivera ett obligatoriskt inrättande av särskilda organ för pastoratsärendenas beredning och beslutens verkställande, föreslagits sådan ändrad lydelse av 40 § lagen om församlingsstyrelse, att gemensamt kyrkoråd (pastoratskyrkoråd) alltid gjordes obligatoriskt för två eller flera församlingar, som bildade ett pastorat.

Utskottet hade i det nu föredragna utlåtandet på åberopade grunder hemställt, att riksdagen, med förklarande att Kungl. Maj:ts förevarande proposition icke kunnat av riksdagen i oförändrat skick bifallas, måtte i anledning av sagda proposition för sin del antaga i utlåtandet infört förslag till lag angående ändrad lydelse av 40 § lagen den 6 juni 1930 (nr 259) om församlingsstyrelse.

Reservation hade anförts av, utom annan, herr *Reuterskiöld* och greve *Spens*, vilka ansett, att utskottets yttrande bort lyda så, som i reservationen angivits, samt att utskottet bort hemställa, att riksdagen måtte förklara sig icke kunna bifalla Kungl. Maj:ts proposition nr 162.

Herr **Reuterskiöld**: Kammaren behagade kanske erinra sig, att kammaren förra året i likhet med andra kammaren antog en ecklesiastik boställsordning, vilken såsom lagstiftningsprodukt var en av de sämsta i nyare tid, och det vill, mina herrar, icke säga litet! I denna ecklesiastika boställsordning saknades rätt många bestämmelser, som bort vara där, och fanns åtskilliga, som icke bort vara där. Bland annat saknades där bestämmelser om de organ, som skulle förverkliga de tankar, som funnos i lagen — om det nu fanns några.

Ang. gemensamt kyrkoråd för vissa församlingar. (Forts.)

Det har medfört, att Kungl. Maj:t i år framlagt för riksdagen ett förslag att avhjälpa dessa betänkliga svårigheter. Men då har Kungl. Maj:t ej föreslagit någon ändring i den lag, som det gällde, utan föreslår *ändring i en annan lag!* Den ecklesiastika boställsordningen, som förutsätter att dessa boställens angelägenheter skola handhavas av ett kyrkoråd, går ut från begreppet pastorat, som egentligen ej närmare angives — nå, det behövs kanske ej heller — och har i stället för det gemensamma kyrkorådet för pastoratet möjliggjort en boställsstyrelse. Men nu råkar det finnas pastorat, som icke ha något gemensamt kyrkoråd, och det har den ecklesiastika boställsordningen förbisett. Då föreslår Kungl. Maj:t, att i församlingsstyrelselagen, d. v. s. den kommunala lagen rörande kyrkoförsamlingar, skall införas en bestämmelse om att gemensamt kyrkoråd *skall* finnas. Kungl. Maj:t föreslår, att om två eller flera församlingar bilda ett pastorat, skola de, ändå att de icke utgöra en kyrklig samfällighet, förena sig om gemensamt kyrkoråd. Det är med andra ord så, att pastorat, som icke bilda samfällighet, likväl *åläggas* att ha gemensamt kyrkoråd, *oaktat det icke finns några gemensamma angelägenheter*. Nu finns det enligt boställsordningen gemensamma angelägenheter och då råka vi på denna boställsordningens bestämmelse, som säger, att i stället för kyrkoråd kan man tillsätta boställsstyrelse. Sätter ett sådant pastorat till boställsstyrelse, skall det i alla fall ha kyrkoråd, men kyrkorådet har ingenting att göra! — Jo, säger man, det finns gemensamma angelägenheter. — Men, mina herrar, i sådana pastorat, som ej bilda samfällighet, finns det inga andra legalt gemensamma angelägenheter än dem som man *uppdragar* åt den gemensamma förvaltningen. Att under sådana förhållanden skapa ett institut och en institution, som icke behöves, genom ändring av en lag, som icke beröres av frågan, har förefallit mig vara ganska besynnerligt. Det är anledningen till att jag har reserverat mig för avslag. Utskottet har gått på en något annan formulering än Kungl. Maj:t, men behåller i alla fall denna underlighet att skapa ett obligatoriskt kyrkoråd, som kanske ej får någon uppgift att fylla.

Jag ber, herr talman, att få yrka avslag på Kungl. Maj:ts och utskottets förslag.

Herr Björkman: Herr talman! Det är med viss tvekan jag liksom går Kungl. Maj:t i ämbetet, när innan, som jag antager, ecklesiastikministern försvaret sin proposition, jag nu säger några ord på utskottets vägnar.

Jag kan, eftersom den föregående talaren var så kortfattad, även fatta mig kort och framhålla, att utskottet funnit den av Kungl. Maj:t framlagda motiveringen för denna nya anordning med pastorala kyrkoråd vara fullkomligt övertygande. Kungl. Maj:t har i propositionen förklarat, att behov av sådana organ som pastorala kyrkoråd förefinnes. Det vitsordas allmänt av myndigheterna, även om icke samtliga myndigheter tillstyrka meddelande av bestämmelser om ovillkorligt inrättande av pastorala kyrkoråd. Jag skulle därvidlag dock vilja vara mer konungslig än Konungen själv, när jag granskar de uttalanden, som kommit och som rubriceras såsom avstyrkanden från domkapiteln. Det är nämligen så, att en del myndigheter hörts. Kammarkollegium har klart sagt ifrån, att det finner lagändringen av behovet påkallad och har ingen erinran mot ändringens genomförande. Så komma en del domkapitel och stiftsnämnder, som sagt ja. Så komma några, som i propositionen rubriceras såsom avstyrkande. Men om jag då närmare granskar de skäl för avstyrkande, som anförs av dessa domkapitel, finner jag för min del, att även dessa skäl för avstyrkande tala mycket starkt för en sådan anordning, som är ifrågasatt. Det såsom avstyrkande rubricerade domkapitlet i Linkö-

Ang. gemensamt kyrkoråd för vissa församlingar. (Forts.)
ping yttrar, att »det ligger i sakens natur, att i pastorat med flera församlingar pastoratet måste gå i författning om anordnandet av ett gemensamt kyrkoråd redan i och för handhavandet av prästlönemedlen, även om något annat förhållande ej skulle nödvändiggöra ett gemensamt kyrkoråd. — Skulle Kungl. Maj:t emellertid finna, att de av de sakkunniga ifrågasatta båda lagändringarna äro nödvändiga, har domkapitlet ej något att erinra mot förslagen». Jag kan vidare nämna, att domkapitlet i Strängnäs, som också rubriceras såsom avstyrkande, säger, att »det synes domkapitlet, att ju större olägenheten av frånvaron av pastoratskyrkoråd visar sig vara, desto starkare kommer behovet av dylika kyrkoråd att göra sig gällande och pastoraten sålunda av sig själva tillsätta sådana». Emellertid lär så ej kunna antagas bliva förhållandet, enligt vad Lunds domkapitel säger. Lunds domkapitel tillsände nämligen församlingarna i sina pastorat ett cirkulär, vari de anmodades att ha sin synnerliga uppmärksamhet fästad på frågan om införande av pastoratskyrkoråd. Då var det ju fakultativt, »men», säger Lunds domkapitel, »det har också hänt att gemensamt kyrkoråd ej införts på grund av motstånd från församlingarnas sida». Och nu säga en del domkapitel ifrån, att det är synnerligen viktigt att erhålla obligatorisk bestämelse om pastoratskyrkoråd. Västerås domkapitel förklarar med tillstyrkande, att de föreslagna författningsändringarna synas vara en nödvändig följd av den nya boställslagstiftningen; och Härnösands domkapitel anser, att utvecklingen gör det högeligen önskvärt att den fakultativa lagföreskriften utvidgas till en obligatorisk, och därför vill domkapitlet kraftigt understödja förslaget om ändring.

Utredningen visar således, att det är en synnerligen praktisk och nödig reform, som här föreslås, och utskottsmajoriteten har funnit, att det inte finnes anledning till annan erinran mot propositionen än en viss ändring av lagtexten, en ändring, som underställts departementens granskning och vunnit dess godkännande. När jag nu föreslår bifall till utskottets hemställan, är det således i förvisning om att det inte borde finnas några anmärkningar att göra mot den direkta lagtexten.

Jag ber alltså att få yrka bifall till utskottets hemställan.

Häri instämde herr *Karlsson, Oscar Gottfrid*.

Herr statsrådet **Undén**: Jag har inte mycket att tillägga till vad den siste ärade talaren anført till försvar för utskottsförslaget, som ju i sak överensstämmer med Kungl. Maj:ts förslag.

Gentemot vad herr Reuterskiöld yttrade vill jag endast framhålla, att förslaget bygger på en redan förefintlig institution — ett gemensamt kyrkoråd — fastän sådant gemensamt kyrkoråd genom denna lagändring skulle bli obligatoriskt i pastoraten för att sköta dessa gemensamma angelägenheter. Då i reservationen säges, att, därest pastoraten föredraga boställsstyrelse, ett sådant gemensamt kyrkoråd skulle bli överflödigt, är det knappast riktigt, ty dessa gemensamma kyrkoråd skulle få nya uppgifter även utanför dem, som falla inom en boställsstyrelsens uppgifter. Jag kan särskilt peka på bestämmelserna i kyrkofondslagen, och för närvarande är under förberedelse en följd-författning, som närmare skulle precisera de funktioner, som skulle tillkomma de gemensamma kyrkoråden och icke falla inom boställsstyrelsens funktionsområde. Jag tror sålunda, att det framlagda förslaget av rent praktiska skäl är väl motiverat.

Herr **Ekman**: Herr talman! Detta förslag från Kungl. Maj:ts sida strider helt och hållet mot den kyrkliga uppfattningen av församlingen såsom primär-

Ang. gemensamt kyrkoråd för vissa församlingar. (Forts.)

kommun på det kyrkliga området. Ända sedan den kristna kyrkans första tid har församlingen varit den primära enheten, Visserligen hava prästlöne-regleringslagarna av år 1910 i vissa fall gjort pastoratet till den primära enheten, därför att lönerna till prästerskapet utgå från hela pastoratet och förvaltningen av boställena är en gemensam angelägenhet för hela pastoratet, men detta är undantag från regeln.

I överensstämmelse med den urgamla uppfattningen om församlingen såsom den primära enheten stadgar också den nya församlingslagen, att varje församling skall ha ett kyrkoråd. Det är dock medgivet i pastorat, som består av flera församlingar, att om dessa församlingar vilja förena sig om ett gemensamt kyrkoråd i stället för det lokala kyrkorådet, kunna de få göra det, och det är också medgivet, att om dessa församlingar vilja behålla sina lokala kyrkoråd men uppdraga ett eller annat ärende, till exempel prästlönekassans förvaltning o. d., åt ett gemensamt kyrkoråd, kunna de få göra det.

I den nya boställsordningen, som antogs i fjol, är föreskrivet, att kyrkorådet skall förvalta de ekklesiastika boställena. Men i stället för kyrkoråd ha församlingarna möjlighet att tillsätta en boställsstyrelse i syfte att förvalta jord och skog, som tillhöra boställena. Man har sålunda möjlighet att på alla olika sätt, som äro tänkbara, ordna hithörande förhållanden i församlingarna, och det är överlåtet åt dem själva att efter de lokala förhållandena bestämma sig för den ena eller andra anordningen.

Nu säges det från Kungl. Maj:ts sida, att det skulle visat sig, att församlingarna därvidlag inte tillräckligt iakttaga sina rättigheter. Jag tror, att detta är ett ganska fåviskt tal, ty föreligger det i ett pastorat verkligt behov av något slags gemensam beredning, är jag övertygad om, att en sådan kommer till stånd. Låt mig som exempel ta ett pastorat med tre församlingar. Om man där har denna urgamla starka församlingskänsla, varom ovan talats, väljer man naturligtvis lokala kyrkoråd, såsom föreskrivits i församlingslagen. Enligt förslaget skall man därjämte obligatoriskt ha ett gemensamt kyrkoråd och vid sidan av detta kan man välja en boställsstyrelse. Alltså kan man i ett pastorat med tre församlingar få inte mindre än fem likartade beredningar, ty boställsstyrelsen skall ju fullgöra ett kyrkoråds funktioner i avseende å de ekklesiastika avlöningstillgångarna. Hur det skall gå i vissa församlingar — pastoraten i Västergötland t. ex., som bestå av fem, sex olika församlingar — får framtiden utvisa. Jag tror att det är en oerhörd överorganisation, som man här vill påtvinga församlingarna. Denna obligatoriska föreskrift om ett gemensamt kyrkoråd för olika församlingar i samma pastorat kommer antagligen, för att man skall i möjligaste mån undvika överorganisation, att leda till att församlingsbegreppet upplöses. Det blir i stället pastoratet, som i den allmänna uppfattningen mer och mer blir den primära enheten. Men det vet var och en, att församlingskänslan är så stark, att man på de flesta håll nog har svårt att finna sig i något sådant. Denna starka församlingskänsla har jag ständigt mött vid prästlöne- och pastoratregleringarna under alla de år, jag haft att syssla med desamma.

Jag vill påpeka, att ett sådant gemensamt kyrkoråd, som föreslås, har prästen som självskriven ordförande, medan däremot en boställsstyrelse själv väljer sin ordförande. Det är klart, att om det nu blir obligatoriskt att tillsätta gemensamt kyrkoråd, kommer man ej vid sidan av detta gemensamma kyrkoråd, som inte skulle få något nämnvärt att göra, att välja någon särskild boställsstyrelse, utan då komma de gemensamma kyrkoråden att förvalta boställena. Men därmed följer också, att prästen, på vilken huvudbördan av förvaltningen kommer att vila, också blir självskriven ordförande i detta förvaltningsorgan och det är en känd sak, att på många ställen prästen

Ang. gemensamt kyrkoråd för vissa församlingar. (Forts.)
kanske inte är så praktiskt lagd, att man gärna vill anförtro honom detta. I alla händelser komma väl ledamöterna i ett sådant kyrkoråd inte att väljas med hänsyn till kyrkliga uppgifter, utan huvudsakligen med hänsyn till förvaltningen av jord och skog.

Det är ur många synpunkter synnerligen olämpligt att på detta sätt binda församlingarna. Dessutom har det inte givits några regler för kompetensen. Om man vill behålla de lokala kyrkoråden och är tvungen att välja gemensamma kyrkoråd — vilka ärenden skola då de gemensamma kyrkoråden handha, och vilka de lokala? Det kommer att bli kompetenskonflikter, som kunna bli ganska obehagliga. Sådana komma alldeles säkert att inträffa. Som det nu är, kan man vid sidan av de lokala församlingsråden frivilligt anordna ett gemensamt kyrkoråd »för visst eller vissa ärenden». När man nu väljer gemensamt kyrkoråd, skall således tillkännages, vilka ärenden detta gemensamma kyrkoråd skall handha. Men i det nu framlagda förslaget ut-säges icke, vilka ärenden de lokala kyrkoråden och vilka det gemensamma kyrkorådet skola handlägga. Vilka ärenden skall det gemensamma kyrko-rådet handha? Därom ges ju inte minsta upplysning, och jag vill fråga re-geringen, hur den tänkt sig den saken.

Ja, jag skall inte fortsätta. Jag vet, att kammaren snart vill ha slut på debatten. Jag vill bara säga, att jag tror, att om man vill se frågan ur kyrk-lig synpunkt, så är förslaget menligaste påföljd den, att det kommer att verka försvagande på församlingskänslan, och det behövs inte mer för mig för att jag skall vara motståndare till detsamma.

Jag instämmer alltså i reservanternas yrkande.

Herr Bergqvist: Herr talman! Enligt nu gällande bestämmelser äger ju ett pastorat, som består av flera församlingar, att välja ett gemensamt pastoratskyrkoråd. I vissa pastorat har sådant val skett, i andra pastorat har det inte skett. Detta gör, att man till exempel i stiftsnämnderna inte i alla pastorat har någon bestämd myndighet, som man kan vända sig till. Jag tycker, att det är en förmån att man får en ordning i detta och att det blir obligatoriskt för alla pastorat att välja pastoratskyrkoråd. Därigenom blir redan bättre och förvaltningsorganisationen för de ecklesiastika boställena kommer att verka säkrare.

Jag ber alltså för min del att få yrka bifall till utskottets hemställan.

I detta anförande instämde herr *Sandegård*.

Herr Reuterskiöld: Det praktiska behov, som man vill tillgodose, hade kunnat vinnas ofantligt mycket enklare genom att i boställsordningen insät-ta följande bestämmelse: »Därest församlingen icke tillsätter boställssty-relse, skall kyrkoråd finnas i pastoratet för pastoratets gemensamma boställs-angelägenheter.» Men, mina herrar, denna enkla anordning var av praktiska skäl icke riktigt lämplig ur den synpunkten, att — då måste kyrkomötet sammankallas för att besluta i saken, eftersom saken hade avglömts förra gången.

Detta är nog den egentliga anledningen till att man nu hittat på en annan lag, i vilken man insätter bestämmelsen. Då blir frågan: Finnes det något an-nat behov än det, som boställsordningen framkallat? Enligt hittills vunnen erfarenhet kunna alla de behov, som i övrigt finnas, tillgodoses med nuvaran-de lagstiftning. Domkapitlens yttranden jäva icke detta.

Herr statsrådet annonserade, att det kunde komma någon lagstiftning på vissa områden, där den föreslagna ändringen skulle behövas, men denna lag-

Ang. gemensamt kyrkoråd för vissa församlingar. (Forts.) stiftning föreligger ännu inte. Och här blir alltså situationen ur riksdagens egen synpunkt den, att nu en lagstiftning skall behandlas av konstitutionsutskottet med hänsyn till organisationen men för ett ändamål, som är reglerat av en lag, som faller under lagutskott! Konstitutionsutskottet har överhuvud ingen möjlighet att pröva det materiella behovet av denna lag eller denna formella anordning, därför att den ligger utanför dess kompetens. Det är den andra sidan av saken.

Under sådana förhållanden förefaller det mig, som om man använde större våld än nöden kräver, när man nu vill göra en sådan ändring, som kan medföra, att ett kyrkoråd, som blir obligatoriskt, inte efter lag får en enda uppgift att fylla. Man säger, att det kan få det genom särskilt beslut, men eljest icke. Det finnes ingen lagstiftning, som lägger på de gemensamma kyrkoråden i pastorat, som *icke* äro samfälligheter i lagens mening, några som helst gemensamma uppgifter. Jag kan mycket väl förstå, att när man icke satt in nödiga stadganden i boställsordningen och icke heller vill ha extra kyrkomöte, väljer man denna väg. Men frågan är, om det verkligen är nödvändigt — om icke våra biskopar ha sådant inflytande på sina församlingar, att när församlingarna äro skyldiga att verkställa vissa åtgärder med avseende på förvaltningen av jord och skog, biskoparna också kunna se till, att organ här för väljas. Församlingarna ha nu att välja mellan två, boställsstyrelse eller kyrkoråd, ettdera. Men det står icke, att de ovillkorligen *skola* välja. Jag utgår dock från den uppfattningen, att våra biskopar och stiftschefer ha det stora inflytande på sina församlingar alltjämt, att de kunna förmå dem att välja: därest ett verkligt behov av organ föreligger och lagen sörjer för att de kunna välja mellan två organ, så göra de det också. Av blott formella skäl erfordras ej lagen.

Jag vidhåller mitt yrkande.

Friherre **Lagerfelt**: Jag vill be att med några ord också får yrka bifall till utskottets förslag.

Det här föreliggande förslaget innebär ju alls intet hinder för församlingarna att bibehålla sina urgamla kyrkoråd, ett kyrkoråd i varje församling. Av mina erfarenheter från verksamhet i pastorat, som består av mera än en församling, framgår, att det i ett sådant pastorat är ofrånkomligt, att församlingarna ha gemensamma angelägenheter. Skulle pastoratet bestämt sig för att även utse boställsstyrelse, finnes det ändå vissa funktioner, som ankomma på pastoratet, men icke fyllas av boställsstyrelsen, såsom förvaltning av övriga prästlönedmedel, som icke härflyta från boställena etc.

Jag anser, att utskottets förslag är lyckligt hopkommet och ber att få yrka bifall till detsamma.

Herr **Reuterskiöld**: Jag vill till den siste talarens yttrande endast lägga det, att de erfarenheter han har från sin församling och sitt pastorat, där en sådan ordning visat sig nödvändig, vill jag icke bestrida. Men det finnes andra pastorat, som icke ansett det nödvändigt, oaktat förhållandena även där kräva en viss ordning. Här har man i den nuvarande lagstiftningen gått den vägen, att pastoraten i varje fall få själva avgöra, huruvida de anse sig behöva ett gemensamt organ. Skillnaden är, att enligt förslaget skall det åläggas dem att utse organ, även när intet behov föreligger.

Herr **Ekman**: Jag skall ändock be att få säga, att jag har frågat ledamöter i utskottet vad det är för uppgifter, som dessa gemensamma kyrkoråd skulle ha, ifall man tillsätter särskild boställsstyrelse, vilket naturligtvis är

Ang. gemensamt kyrkoråd för vissa församlingar. (Forts.)
 det mest praktiska, när man har flera församlingar. Vad skulle det vara för uppgifter? Jo, då har det svarats, att det är prästlönernas förvaltning och utbetalning; men jag vill påpeka, att dessa prästlöner äro bestämda i lag och i de särskilda prästlöneregleringsresolutionerna, och i prästlönelagen står endast, att kyrkorådet skall göra pengarna fruktbärande genom att insätta dem i bank. Utdebiteringen av prästlönerna sker genom kommunalnämnden och behovet endast meddelas kommunalnämnden, som ombestyr utdebiteringen. Således har kyrkorådet intet annat att göra än att rekvirera medlen från kommunalnämnden och därefter utbetala lönerna. Det står i lagar och författningar vad prästen skall ha, och om han får det i en post från ett gemensamt kyrkoråd eller i två, tre poster från olika kyrkoråd, det är honom fullkomligt likgiltigt.

Vidare har sagts, att det kan förekomma, att det finnes pastorat med flera församlingar och en gemensam kyrka; då bör det finnas ett gemensamt kyrkoråd för att besluta uppförande av ny kyrka eller verkställande av någon större reparation. — Det är en sak, som förekommer kanske vart hundra år, och för det skulle man vart fjärde år välja dessa gemensamma kyrkoråd! Jag frågar, om inte detta verkligen är överorganisation.

Efter härmed slutad överläggning gjorde herr talmannen i enlighet med de yrkanden, som därunder framkommit, propositioner, först på bifall till vad utskottet i det under behandling varande utlåtandet hemställt samt vidare därpå att kammaren skulle avslå såväl utskottets hemställan som Kungl. Maj:ts i ämnet gjorda framställning; och förklarade herr talmannen, sedan han upprepat propositionen på bifall till utskottets hemställan, sig anse denna proposition vara med övervägande ja besvarad.

Herr *Ekman* begärde votering, i anledning varav uppsattes samt efter given varsel upplästes och godkändes en så lydande omröstningsproposition:

Den, som bifaller vad konstitutionsutskottet hemställt i sitt utlåtande nr 15, röstar

Ja;

Den, det ej vill, röstar

Nej;

Vinner Nej, avslås såväl utskottets hemställan som Kungl. Maj:ts i ämnet gjorda framställning.

Sedan kammarens ledamöter intagit sina platser samt voteringspropositionen efter förnyad uppläsning anslagits, verkställdes omröstningen på det sätt, att efter särskilda uppmaningar av herr talmannen först de ledamöter, som ville rösta för ja-propositionen, och därefter de ledamöter, som ville rösta för nej-propositionen, reste sig från sina platser; och befanns därvid, att flertalet röstade för ja-propositionen.

*Ang. utseendet
 av kyrko-
 fullmäktige i
 Göteborg.*

Föredrogs ånyo konstitutionsutskottets utlåtande nr 16, i anledning av väckt motion om ändrad lydelse av 2 § lagen om kyrkofullmäktige och kyrkonämnd i Göteborg.

I en inom andra kammaren väckt motion, nr 109, hade herr *Pehrsson* i Göteborg hemställt, att riksdagen för sin del ville antaga i motionen infört förslag till lag om ändrad lydelse av 2 § lagen den 12 juni 1931 (nr 201) angående kyrkofullmäktige och kyrkonämnd i Göteborg.

Ang. utseendet av kyrkofullmäktige i Göteborg. (Forts.)

Utskottet hade i det nu ifrågavarande utlåtandet av angivna orsaker hemställt, att riksdagen i anledning av förevarande motion för sin del måtte antaga följande

Förslag

till

lag om ändrad lydelse av 2 § lagen den 12 juni 1931 (nr 201) angående kyrkofullmäktige och kyrkonämnd i Göteborg.

2 §.

(Nuvarande lydelse:)

Samfällighetens beslutanderätt utövas av sextio kyrkofullmäktige.

(Utskottets förslag:)

Samfällighetens beslutanderätt utövas av sextio kyrkofullmäktige. *Vid val av kyrkofullmäktige är valbarhet inskränkt inom vederbörande församling.*

Samfällighetens kyrkoråd benämnes kyrkonämnd.

Enligt en vid utlåtandet avgiven reservation hade herrar *Oscar G. Karlsson, Sandegård, Nordström, Wiklund* och *Johansson* i Norrahammar på anförda skäl hemställt, att förevarande motion icke måtte till någon riksdagens åtgärd föranleda.

Herr Karlsson, Oscar Gottfrid: Herr talman! Tillsammans med några kamrater inom utskottet har jag vid detta utlåtande fogat en reservation, vari vi hemställa om avslag på utskottets förslag, och jag skall i anledning därav be att få yttra några få ord.

Den fråga det här gäller går ju ut på att ändra lagen om församlingsstyrelse i Göteborg därhän, att valbarheten till församlingsstyrelse i nämnda stad begränsas till dem, som bo inom respektive församling eller valkrets. Varje församling utgör nämligen en valkrets. Samma motion väcktes även vid föregående års riksdag. Konstitutionsutskottet avstyrkte då framställningen förnämligast av det skälet, att motionen, med den formella avfattning den hade vid 1932 års riksdag, siktade på en ändring av den allmänna lagen om församlingsstyrelse. Som huvudmotiv för det förslag, som innefattades i motionen, anfördes, att denna institution — församlingsstyrelse för kyrklig samfällighet i Göteborg — är av så gammalt datum och att det tidigare alltid varit så, att valbarheten varit begränsad till församlingen respektive valkretsen. Det anfördes vidare som skäl för denna ändring, att man därigenom bättre skulle tillgodose intresset för den egna församlingen.

Då den nya lagen om kyrkofullmäktige och kyrkonämnd i Göteborg antogs vid 1931 års riksdag, blev den i huvudsak utformad på samma sätt som den allmänna lagen om församlingsstyrelse, och för min del finner jag icke något reellt skäl vara förebragt för ändring av den vid 1931 års riksdag antagna lagen, vilken, herr talman, ännu icke någon gång har varit i tillämpning. Jag kan som en parallell till denna bestämmelse om att man kan väljas, utan att vara boende inom valkretsen, bland annat hänvisa till landstingsvallagen. Denna lag har ju tidigare haft föreskrift om, att man för att vara valbar måste bo i respektive landstingsvalkrets. Sagda bestämmelse finnes emellertid inte längre, ty om jag inte minns fel, tillkom den nuvarande lydelsen i lagen om val till landsting vid 1918 års riksdag — möjligen var det 1917. Numera är man alltså valbar till landsting, såvitt man blott bor inom landstingsområdet. Jag anser detta vara en rätt god parallell till det fall, som här föreligger.

Ang. utseendet av kyrkofullmäktige i Göteborg. (Forts.)

Göteborgarna och den ärade motionären, som ju också är hemma i Göteborg, vilja nu göra gällande, att när de önska få det ordnat på detta sätt i sin hemstad, finnes det väl intet skäl att motsätta sig en sådan ändring, som de anse vara fördelaktig för dem själva. Jag skulle tro, att det främst är av detta skäl utskottet gått in för bifall till motionen — visserligen inte i dess formulering, men i sak. Av utskottsbetänkandet framgår ju också, att de myndigheter i Göteborg, som genom utskottets försorg blivit satta i tillfälle att yttra sig över motionen, ha tillstyrkt densamma. Det är dock att märka, att i Göteborgs kyrkofullmäktige icke mindre än 19 ledamöter reserverade sig mot fullmäktiges beslut att tillstyrka bifall till den pehrssonska motionen, varvid de bland annat anförde, att »genom ett bifall till motionen äventyras den likformighet i fråga om kyrkliga och borgerliga val, lagen om församlingsstyrelse avser att åstadkomma». Dessutom anförde de, att lagens bestämmelser ännu icke tillämpats.

Herr talman! Då det är en allmän önskan här, att sammanträdet skall kunna avslutas före middagen, skall jag icke längre upptaga kammarens tid. Med åberopande av vad jag anført ber jag emellertid att få yrka avslag på utskottets hemställan.

Herr Reuterskiöld: Utskottet har tillstyrkt denna motion väsentligen därför att utskottet, när en motion förra året förelåg — en motion, som avsåg allmänna församlingsstyrelselagen och var byggd på en annan och felaktig förutsättning — avstyrkte den under uttalande, att det syfte, som man ville ernå, nämligen en med hänsyn till de speciella förhållandena i Göteborg betingad begränsning av valbarheten vid kyrkliga val, vore berättigat och därför borde tillgodoses, om frågan komme före vid denna riksdag i sådan form. Nu hör också till saken, att dessa reservanter i Göteborgs kyrkofullmäktige, enligt vad som upplysts i utskottet, tidigare yrkat på en återgång just till den nu föreslagna och förut gällande ordningen i en enhällig framställning, som gjordes från Göteborg i denna riktning.

Att nya lagen för Göteborg ännu icke varit tillämpad torde icke kunna anföras som skäl för avslag, när man med denna lagändring vill bevara kontinuiteten. Det är den nuvarande ordningen man icke vill ha bruten. Att det genom nya lagen blir, då den skall snart börja tillämpas, en brytning, om lagen ej nu ändras, beror på, att de, som voro intresserade av saken, läste den allmänna lagen om församlingsstyrelse på felaktigt sätt och trodde, att de med dess formulering skulle ha som i en liten ask vad de ville ha i Göteborg. Det visade sig genom regeringsrättens utslag vara misstag, och i den punkten tror jag icke man kan hysa minsta tvekan. Men Göteborg har vad de andra samfälligheterna icke ha, en lag, som reglerar samfälligheten. Det beror på att förhållandena i Göteborg äro alldeles speciella och specifika, och när man då anser, att det som hittills visat sig vara lyckligt och bra jämväl i fortsättningen skulle få gälla, i synnerhet som samtliga myndigheter tillstyrkt det, förefaller det även utskottet rimligt.

Under sådana förhållanden, herr talman, vill jag yrka bifall till utskottets hemställan.

Herr Sjödahl: Herr talman! Det som här föreslås är ju en avvikelse från vad som eljest generellt gäller, och jag undrar, om inte starkare skäl borde föreligga, innan en sådan avvikelse göres. Jag vill erinra om, att vid föregående riksdag förelåg en motion om att vid val av kyrkofullmäktige till kyrklig samfällighet valbarheten skulle begränsas till respektive församlingar. Denna motion avstyrktes av ett praktiskt taget enhälligt konstitutionsutskott. I år går samma konstitutionsutskott med på att man för Göteborgs del skall

Ang. utseendet av kyrkofullmäktige i Göteborg. (Forts.)

bryta denna allmänna princip, att när församlingarna äro sammanförda i en kyrklig samfällighet, valbarheten skall gälla inom hela den kyrkliga samfälligheten. Nu är utskottet med om att bryta denna princip just i fråga om Göteborg. Visserligen kan konstitutionsutskottet säga, att man redan i fjol-årets utlåtande förklarade sig villig att begå detta »brott». Där hade man sagt, att trots att man höll på den förut omnämnda principen, var man beredd att för Göteborgs del göra en avvikelse.

Denna avvikelse har utskottet i dag förordat. Det enda skäl, som egentligen anförts därför, har i utskottets betänkande uttryckts så, att om till medlemmar av kyrkofullmäktige för viss församling valdes personer, som tillhörde annan församling, skulle detta bidraga att utplåna församlingsmedvetandet i denna kyrkliga samfällighet. Det är för mig litet oklart, vad detta ord, »församlingsmedvetande», egentligen innebär, men jag undrar, om inte detta församlingsmedvetande skulle kunna upprätthållas genom vissa bestämmelser, som finnas i lagen om kyrklig samfällighet i Göteborg, att i den kyrkonämnd, som skall förbereda och verkställa besluten, skall sitta en medlem från varje församling, samt att ordföranden i varje församlings kyrkoråd har rätt att närvara vid och deltaga i kyrkofullmäktiges förhandlingar, även om han icke är medlem av kyrkofullmäktige. På så sätt bibehålles ju alltid möjligheten för respektive församling att göra sin röst hörd och sina åsikter gällande både i kyrkofullmäktige och i kyrkonämnden. Detta s. k. församlingsmedvetande synes på det sättet komma fram med tillräckligt stor styrka.

Dessutom har man ju att räkna med något, som nog för alla kommunalmän är känt, nämligen att när exempelvis en stad är indelad i valkretsar och man haft och har den bestämmelsen, att man från de olika valkretsarna kan välja vem som helst, om vederbörande blott är bosatt i staden, är det ju även där i stor utsträckning praxis, att man begränsar sig till att välja personer, boende inom valkretsen. På samma sätt förhåller det sig till exempel med bestämmelsen om att man vid val av landstingsmän kan välja personer, boende utanför den speciella valkretsen, om blott de höra hemma inom landstingsområdet. I huru många fall har man begagnat sig därav? Naturligtvis är det lyckligt, även om man i praktiken inte ofta begagnar sig av denna möjlighet, att man i undantagsfall kan göra det för att tillföra kyrkofullmäktige en person, som särskilt väl lämpar sig för att sitta där, även om han inte bor i församlingen utan kanske strax utanför densamma. Han kan ju förut ha bott i församlingen och utträttat en betydande verksamhet i kommunalt och kyrkligt avseende. Med den nu föreslagna bestämmelsen skulle hans flyttning till andra sidan av gatan innebära att han uteslötes från kyrkofullmäktige.

Av dessa anledningar, herr talman, och med åberopande av vad konstitutionsutskottet vid förra årets riksdag anförde i huvudfrågan liksom även med hänsyn till att församlingens intresse genom andra bestämmelser blir väl tillgodosett, kan jag inte annat än yrka avslag på vad konstitutionsutskottet har föreslagit.

Herr Källman: Herr talman! Blott ett par ord. Göteborg, som det nu är fråga om, är naturligtvis inte en vanlig kyrklig samfällighet. Folkmängden är ungefär en kvarts miljon. Där finnas tio församlingar, och man räknar ju med att det snart skall bli tolv. Vi, som bildade majoritet i utskottet, böjde oss för det förhållandet, att man i Göteborg nu i femtio år haft denna ordning för val av ledamöter i kyrkofullmäktige, som föreslagits i motionen. Och det är inte riktigt, som herr Sjödahl säger, att motionen i fjol avslogs utan vidare. Den motion, som då avslogs, hänförde sig till lagen om församlingsstyrelse. Den i år väckta motionen hänför sig till den speciella lagen

Ang. utseendet av kyrkofullmäktige i Göteborg. (Forts.)
 för Göteborg, och den har tillstyrkts i anledning av från Göteborg uttalade önskemål.

Jag vill understryka vad konstitutionsutskottets ordförande sade, att i utskottet har denna sak knappast diskuterats på annat sätt än att man allmänt velat tillmötesgå den önskan, som kommit till uttryck från Göteborg, och reservationen blev därför för oss nästan en överraskning.

Med hänsyn till den långt framskridna tiden skall jag inte ingå på övriga detaljer utan nöjer mig med att yrka bifall till utskottets hemställan.

Sedan överläggningen förklarats härmed slutad, gjordes enligt därunder framkomna yrkanden propositioner, först på bifall till samt vidare på avslag å vad utskottet i förevarande utlåtande hemställt; och förklarades den förra propositionen, vilken förnyades, vara med övervägande ja besvarad.

Föredrogs ånyo statsutskottets utlåtanden och memorial:

nr 35, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition angående gäldandet av kostnaderna för reparation av en undervattensbåt;

nr 36, i anledning av väckt motion angående underofficeren på övergångsstat vid flottan O. A. Werins befordran till högre tjänst;

nr 37, i anledning av väckt motion om utvidgning av Skillingaryds skjutfält; samt

nr 39, angående överlämnande till Kungl. Maj:t av tilläggsstat till riksstaten för budgetåret 1932/1933.

Vad utskottet i dessa betänkanden hemställt bifölls.

*Om viss
 ändring i
 olycksfalls-
 försäkrings-
 lagen.*

Föredrogs ånyo andra lagutskottets utlåtande nr 27, i anledning av väckta motioner angående viss ändring i lagen om försäkring för olycksfall i arbete.

Andra lagutskottet hade till behandling i ett sammanhang förehaft två inom riksdagen väckta, till lagutskott hänvisade motioner, nämligen nr 185 i första kammaren av herrar *Nils Andersson* och *Lindström* samt nr 354 i andra kammaren av herrar *Molander* och *Englund*.

I motionerna, vilka voro likalydande, hade hemställts, att riksdagen måtte besluta att i skrivelse till Kungl. Maj:t göra framställning om utarbetande av förslag till sådan komplettering av lagen om försäkring för olycksfall i arbete, att olycksfallsersättning i regel utginge till personer, som under arbetet påtagligen ådragit sig skador genom muskelsträckningar och muskelbristningar, samt att Kungl. Maj:t måtte för nästa års riksdag framlägga förslag i berörda hänseende.

Utskottet hade i det nu föreliggande utlåtandet på åberopade grunder hemställt, att förevarande motioner, I: 185 och II: 354, icke måtte till någon riksdagens åtgärd föranleda.

Vid utlåtandet fanns fogat ett särskilt yttrande av herrar *Linder*, *Sigfrid Hansson*, *Olof Carlsson*, *Magnusson* i Kalmar, *Hage*, *Olovson* i Västerås och *Molander*, vilka utan att framställa något yrkande gjort vissa uttalanden i ämnet.

Herr Andersson, Nils: Herr talman! Jag måste uttala min ledsnad för att inte säga besvikelse över att utskottet inte kunnat tillstyrka min motion.

Om viss ändring i olycksfallsförsäkringslagen. (Forts.)

Det framgår ju av handlingarna, att det är en rätt viktig fråga, och därför hade det varit högeligen önskvärt att få fram ett bifallsyrkande.

Utskottet medger ju också, att det är önskvärt att på detta område mera ingående studier göras om hur det förhåller sig med de skador, som beröras i motionen, och i det särskilda yttrande, som är fogat till utskottets utlåtande, understrykes ju ännu kraftigare önskvärdheten av att det sker. Där påtalas ju också den strängare praxis, som utbildat sig under årens lopp. Yttrandet innebär en opinionsyttring, åsyftande en uppmjukning av gällande praxis på detta område.

Jag förstår väl, att när de, som avgivit detta särskilda yttrande, inte ansett sig kunna reservationsvis yrka bifall till motionen, det icke finns möjlighet att få den antagen, och jag skall därför heller inte framställa något yrkande. Men jag begagnar ändå tillfället, herr talman, att understryka detta särskilda yttrande, som en opinionsyttring för en mera human tillämpning av lagstiftningen på detta område.

Häri instämde herr *Branting*.

Efter det överläggningen ansetts härmed slutad, bifölls vad utskottet i det nu ifrågavarande utlåtandet hemställt.

Föredrogs ånyo statsutskottets utlåtande nr 40, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition angående vissa anslag till folk- och småskoleseminarierna m. m.

*Ang. vissa
anslag till
folk- och små-
skolesemina-
rierna m. m.*

I detta utlåtande hade utskottet hemställt, att riksdagen måtte, i anledning av Kungl. Maj:ts i proposition nr 163 framställda förslag samt med avslag å särskilda av herr Wagnsson samt herr Norman m. fl. och herr Eklund m. fl. väckta motioner (I: 266, I: 274 och II: 452), fatta beslut på sätt utlåtandet under olika med a)—r) betecknade punkter närmare utvisade.

Herr Wagnsson: Herr talman! Som synes har utskottet tillstyrkt Kungl. Maj:ts förslag. Det innebär en viss inskränkning i fråga om nyintagningen vid småskolläraryrkesseminarierna från av skolöverstyrelsen föreslagna 140 elever till 105. Samtidigt som jag med tillfredsställelse konstaterar, att ecklesiastikministern och statsutskottet förordat denna inskränkning av antalet nyintagna elever, måste jag dock allvarligt beklaga, att man inte velat gå något radikalare till väga.

Den tidigare planlösa utbildningen av småskollärarinnor har medfört ett stort lärarinneöverskott. Nya lärarinnor ha examinerats i sådan utsträckning, att skaran av arbetslösa på oroväckande sätt vuxit. Enligt en utredning, som småskolläraryrkesseminarierna åstadkommit, skulle i nuvarande stund finnas inemot 700 arbetslösa småskollärarinnor här i vårt land. Under sådana förhållanden kan det verkligen synas orimligt och jämväl förefalla som ett oerhört slöseri med statsmedel att, som om ingenting hade hänt, fortsätta med utbildningen av lärarinnor i så stor utsträckning, som utskottet här förordat. Man skulle ha kunnat nå vissa icke oväsentliga besparingar, om man hade velat vidtaga en av läget synnerligen starkt betingad inskränkning av lärarinneutbildningen. I varje fall synes det mig som om man ytterligare några år hade bort uppskjuta startandet av de nya seminarierna i Landskrona och Strängnäs. Därigenom skulle man ha minskat antalet nyutbildade lärarinnor med ytterligare 45.

Hur illa genomtänkt förslaget är i fråga om Strängnäs torde framgå av en siffra, som borde göra kammararens ledamöter rätt betänksamma. Det var

Ang. vissa anslag till folk- och småskoleseminarierna m. m. (Forts.)
häromåret mycket starka stridigheter i riksdagen och mycket livlig diskussion om, huruvida man borde fastställa lärjungeantalet i småskollärarynnessminarierna till 28 eller 25, och riksdagen beslöt efter dessa meningsskiljaktigheter att bestämma antalet till 28. Nu föreslår Kungl. Maj:t här — och det accepteras av statsutskottet — att man i Strängnäs skall starta två avdelningar och i dessa ha sammanlagt 30 elever. Om man bara hade inskränkt lärjungeantalet med två, hade man alltså enligt riksdagens beslut kunnat stanna vid startandet av en avdelning och därigenom i varje fall gjort vissa besparingar. Nu anser jag inte att det varit lyckligt, om man kommit till det beslutet. På grund av vad jag här förut sagt anser jag, att man mycket väl kunde uppskjuta inrättandet av ett statligt småskoleseminarium i Strängnäs ytterligare ett år.

Beträffande Landskrona föreligger inte, såvitt jag förstår, något som helst skäl att nu starta ett seminarium där. Det har visserligen sagts mig, att det för närvarande skulle vara brist på småskollärarinnor i Skåne. Medan vi över hela landet i övrigt ha överskott av småskollärarinnor, skulle så ej vara fallet i Skåne. Det förefaller som om man i avdelningen, där detta argument lär ha framförts med mycket allvar, tyckes förbise, att det finnes kommunikationer här i landet och att det finnes möjlighet för lärarinnor, som äro utbildade i annat län, att resa till Skåne och där få plats. Det är så mycket egendomligare att man gjort sig skyldig till detta förbiseende som det ju är bekant, att skåningarna i stor utsträckning känna till, att det finns kommunikationer från Skåne till det övriga landet och att också skåningar hittat reda på kommunikationer till statsutskottets andra avdelning.

Herr Pauli: Herr talman! Jag skall i korthet deklarerat, att jag delar herr Wagnssons uppfattning om att det är beklagligt, att inte ytterligare nedsättning i småskollärarynnessutbildningen kunnat ske. På grund av den stora arbetslösheten bland här ifrågavarande lärarinnor skulle en sådan nedsättning vara synnerligen motiverad, men då ingen reservant antecknat sig till detta utlåtande, i vars behandling jag själv inte deltagit i utskottet, och då inte ens motionären, trots sina kraftigt uttalade åsikter, har velat yrka något utan nöjt sig med att hålla ett prydligt begravningstal över sin motion, så skall inte jag heller, herr talman, besvara kammaren med något yrkande.

Efter härmed slutad överläggning bifölls vad utskottet i det nu föredrag-na utlåtandet hemställt.

Herr talmannen hemställde nu, att behandlingen av återstående ärenden på föredragningslistan måtte få uppskjutas till ett annat sammanträde samt att de anslag, som utfärdats till det pågående sammanträdet fortsättande på aftonen, måtte få nedtagas.

Vad herr talmannen sålunda hemställt bifölls.

Avgåvos och bordlades nedannämnda motioner:

nr 302, av herr *Bergqvist* m. fl., i anledning av Kungl. Maj:ts proposition angående understöd åt efterlevande till vissa i statens tjänst anställda personer;

nr 303, av herr *Lindley*, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition angående pension åt vissa i statens tjänst anställda personer;

- nr 304, av herr *Svensson, Martin*, m. fl., i anledning av Kungl. Maj:ts proposition angående indragning av viss personal vid domänverket m. m.;
- nr 305, av herr *Johansson, Johan Bernhard*, m. fl. i anledning av Kungl. Maj:ts proposition angående anslag till lantbruksstyrelsen m. m.;
- nr 306, av herr *Johansson, Johan Bernhard*, m. fl., i anledning av Kungl. Maj:ts proposition angående anslag till lantbruksstyrelsen m. m.;
- nr 307, av herr *Björck, John*, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition angående anslag till lantbruksstyrelsen m. m.;
- nr 308, av herr *Pettersson, David*, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition angående anslag till lantbruksstyrelsen m. m.;
- nr 309, av herr *von Geijer*, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition angående anslag till lantbruksstyrelsen m. m.; samt
- nr 310, av herr *Bengtsson* m. fl., i anledning av Kungl. Maj:ts proposition angående anslag till lantbruksstyrelsen m. m.

Herr **Bergman** erhöll på begäran ordet och yttrade: På uppdrag av interparlamentariska gruppens ordförande, herr Hallin, som på grund av den långt framskridna tiden måst avlägsna sig, ber jag att få överlämna följande skrivelse:

Till riksdagen.

I enlighet med bestämmelserna i stadgarna för Interparlamentariska Unionen, att varje nationell grupp av nämnda union skall till vederbörande statsmaktens kännedom bringa de beslut av den interparlamentariska konferensen, som äro av allmänt intresse, får styrelsen för Riksdagens Interparlamentariska Grupp härmed vördsamt överlämna ett exemplar av de vid tjuguaåttonde interparlamentariska konferensen i Genève den 20—26 juli 1932 fattade resolutioner.

Stockholm den 31 mars 1933.

Styrelsen för Riksdagens Interparlamentariska Grupp.

Eric Hallin,

ordförande.

De i skrivelsen omnämnda resolutionerna äro bifogade.

Anmälades och bordlades

statsutskottets utlåtanden:

nr 10, angående regleringen för budgetåret 1933/1934 av utgifterna under riksstatens tionde huvudtitel, innefattande anslagen till handelsdepartementet; samt

nr 47, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition angående fortsatta åtgärder till lindrande av arbetslösheten inom stenindustrin jämte i ämnet väckta motioner;

bevillningsutskottets betänkanden:

nr 26, i anledning av väckt motion om tilläggstull å lösa glas till isoleringsflaskor och kompletta isoleringsflaskor; samt

nr 27, i anledning av väckt motion om höjning av tullen å fyrverkeriarbeten m. m.;

första lagutskottets utlåtande nr 34, i anledning av dels Kungl. Maj:ts proposition med förslag till lag om boutredning och arvskifte m. m., dels ock i ämnet väckt motion;

andra lagutskottets utlåtande nr 28, i anledning av dels Kungl. Maj:ts proposition med förslag till lag angående fortsatt giltighet av lagen den 13 juli 1926 (nr 398) om arbetstiden å svenska fartyg (sjöarbetstidslagen), dels ock i ämnet väckta motioner;

jordbruksutskottets memorial och utlåtanden:

nr 45, angående överlämnande till särskilda utskottet av vissa till jordbruksutskottet remitterade ärenden, som äga samband med frågan om arbetslöshetens bekämpande;

nr 46, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition angående vissa åtgärder, avseende hjälp åt egnahemslåntagare jämte i ämnet väckta motioner;

nr 47, med anledning av dels Kungl. Maj:ts i statsverkspropositionen under utgifter för kapitalökning (punkt 3) gjorda framställning om anslag till kapitalökning för egnahemslånefonden, dels ock Kungl. Maj:ts i samma proposition under nionde huvudtiteln (punkt 118) gjorda framställning om anslag till premielån till egnahemslåntagare för nyodlings- och nybyggnadsarbeten jämte i ämnet väckta motioner;

nr 48, med anledning av Kungl. Maj:ts proposition angående lån för anskaffande av samfällda jordbruk;

nr 49, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition angående anslag till ackordslån och stödlån åt jordbrukare jämte i ämnet väckta motioner;

nr 50, med anledning av Kungl. Maj:ts proposition angående anslag för de statsunderstödda växtförädlingsanstalterna;

nr 51, i anledning av väckt motion om nedskrivning i vissa fall å av staten utlämnade vattenavtappnings- och torrläggningsslån;

nr 52, i anledning av väckt motion om anvisande av medel för vissa förberedande åtgärder för ett torrläggningföretag inom Västmanlands och Uppsala län;

nr 53, i anledning av väckt motion om understöd till Virestadssjöarnas sänkningsföretag;

nr 54, i anledning av väckt motion om bidrag från statens avdikningsanslag till Frihamra—Täby torrläggningföretag;

nr 55, i anledning av väckt motion om visst betalningsansstånd m. m. beträffande ett till Gullungens torrläggningföretag utlämnat lån;

nr 56, i anledning av väckt motion angående sådan författningsändring att ejdern på rikets västkust helt frilyses;

nr 57, i anledning av väckt motion angående noggrannare föreskrifter för ordförande och nämnd vid de årliga hästpremieringarna;

nr 58, i anledning av väckt motion om befrielse för F. Grönlund i Norråker från viss betalningsskyldighet;

nr 59, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition angående försäljning av statens spannmålslagerhus i Vara;

nr 60, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition angående försäljning till Höganäs-Billesholms aktiebolag av viss kronan tillhörig mark;

nr 61, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition angående försäljning av ett markområde, tillhörande lägenheten Flyksnäs under landsfiskalsbostället Kråkered i Sätla socken av Älvsborgs län;

nr 62, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition angående nedsättning av arrendeavgiften för kronolägenheten Strömsholms värdshus;

nr 63, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition angående upplåtande av visst område å Djurgården för uppförande av ett tekniskt museum;

nr 64, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition angående eftergivande av viss del av kronans fordran för köpeskillingen för försåld kronoegendom;

nr 65, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition angående utvidgad rätt till ersättning för skada av björn m. m. ävensom i ämnet väckt motion;

nr 66, i anledning av väckta motioner om åtgärder för stödjande och ordnande av slaktdjurs- samt kött- och fläskmarknaden i prisförbättrande syfte; samt

nr 67, i anledning av väckt motion om skyldighet att å större enskilda skogar liksom för allmänna skogar införa rationellt, s. k. uthålligt skogsbruk; ävensom

första kammarens andra tillfälliga utskotts utlåtande nr 7, i anledning av väckt motion, I: 226, om industriens utbredning, storstädernas tillväxt och stadskulturens tillväxt i förhållande till mänsklighetsvärdena.

Justerades protokollsutdrag för denna dag, varefter kammarens sammanträde avslutades kl. 5,50 e. m.

In fidem
G. H. Berggren.

Tisdagen den 4 april.

Kammaren sammanträdde kl. 4 e. m.

Justerades protokollen för den 28, 29 och 31 nästlidne mars.

Anmäldes och godkändes statsutskottets förslag till riksdagens skrivelser till Konungen:

nr 7, i anledning av vissa av Kungl. Maj:ts i statsverkspropositionen gjorda framställningar rörande utgifterna för budgetåret 1933/1934 under riksstatens sjunde huvudtitel, innefattande anslagen till finansdepartementet jämte en i fråga om en av dessa framställningar väckt motion; och

nr 125, med överlämnande av tilläggsstat till riksstaten för budgetåret 1932/1933.

Anmäldes och godkändes första lagutskottets förslag till riksdagens skrivelser till Konungen:

nr 126, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition med förslag till lag angående blodundersökning i mål om barn utom äktenskap m. m.;

nr 127, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition med förslag till lag om tillägg till lagen den 28 maj 1886 angående eftersökande och bearbetande av stenkols- och saltfyndigheter samt om ändring i lagens överskrift; ävensom

nr 128, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition med förslag till lag om ändrad lydelse av 13 § lagen den 27 juni 1924 (nr 321) angående införande av lagen om förmynderskap.

Anmäldes och godkändes konstitutionsutskottets förslag till riksdagens skrivelse, nr 129, till Konungen i anledning av Kungl. Maj:ts proposition till riksdagen med förslag till lag angående ändrad lydelse av 40 § lagen den 6 juni 1930 (nr 259) om församlingsstyrelse.

Anmäldes och godkändes andra lagutskottets förslag till riksdagens skrivelser till Konungen:

nr 131, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition angående avlösning av rekognitionsavgifter till Danviks hospital; och

nr 132, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition med förslag till förordning om ändrad lydelse av § 3 mom. 1 och 2 i förordningen den 31 mars 1922 (nr 130) angående uppbörd av avgifter för försäkringar i riksförsäkringsanstalten jämlikt lagen om försäkring för olycksfall i arbete.

Anmäldes och godkändes bankoutskottets förslag till riksdagens skrivelser till Konungen:

nr 133, i anledning av Kungl. Maj:ts i statsverkspropositionen gjorda framställning angående tillfälliga lönetillägg åt vissa vaktmästare och med dem jämförliga befattningshavare, i vad angår flottans pensionskassa;

nr 134, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition angående statskonsulenten A. Östergrens framtida löneförmåner jämte en i ämnet väckt motion;

nr 135, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition angående beredande av delaktighet i statens pensionsanstalt åt lärare vid Svenska röda korsets barnhem för friska barn från tuberkulösa familjer samt Evangeliska fosterlandsstiftelsens barnhem i Hillsand i Ströms församling;

nr 136, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition angående upphörande av pensionsrätt för vissa lärare vid de högre militärläroverken;

nr 137, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition angående fastställande av särskilda pensionsunderlag för befattningshavare vid navigationsskolorna; samt

nr 138, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition angående överlämnande till Svenska jordbrukskreditkassan av svenska statens obligationer till visst belopp.

Anmäldes och godkändes jordbruksutskottets förslag till riksdagens skrivelse, nr 140, till Konungen i anledning av Kungl. Maj:ts under nionde huvudtiteln gjorda framställning angående anslag till bekämpande av växtsjukdomar.

Föredrogos och hänvisades till bankoutskottet nedannämnda motioner:

nr 302, av herr *Bergqvist* m. fl., i anledning av Kungl. Maj:ts proposition angående understöd åt efterlevande till vissa i statens tjänst anställda personer; och

nr 303, av herr *Lindley*, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition angående pension åt vissa i statens tjänst anställda personer.

Föredrogs och hänvisades till jordbruksutskottet den av herr *Svensson, Martin*, m. fl. väckta motionen, nr 304, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition angående indragning av viss personal vid domänverket m. m.

Föredrogos och hänvisades till jordbruksutskottet nedannämnda i anledning av Kungl. Maj:ts proposition angående anslag till lantbruksstyrelsen m. m. väckta motioner:

nr 305, av herr *Johansson, Johan Bernhard* m. fl.;

nr 306, av herr *Johansson, Johan Bernhard*, m. fl.;

nr 307, av herr *Björck, John*;

nr 308, av herr *Pettersson, David*;

nr 309, av herr *von Geijer*; samt

nr 310, av herr *Bengtsson* m. fl.

Föredrogos, men bordlades ånyo på flera ledamöters begäran statsutskottets utlåtanden nr 10 och 47, bevillningsutskottets betänkanden nr 26 och 27, första lagutskottets utlåtande nr 34 samt andra lagutskottets utlåtande nr 28.

Vid föredragning av jordbruksutskottets memorial nr 45, angående överlämnande till särskilda utskottet av vissa till jordbruksutskottet remitterade ärenden, som äga samband med frågan om arbetslöshetens bekämpande, bifölls vad utskottet i detta memorial hemställt.

Föredrogos, men bordlades änyo på flera ledamöters begäran jordbruksutskottets utlåtanden nr 46—67 samt första kammarens andra tillfälliga utskotts utlåtande nr 7.

Herr **förste vice talmannen** erhöll på begäran ordet och yttrade: Jag ber att få hemställa, herr talman, att kammaren måtte besluta att statsutskottets utlåtande nr 10 sättes främst bland två gånger bordlagda ärenden på morgondagens föredragningslista.

Denna hemställan bifölls.

Avgåvos och bordlades nedannämnda motioner:

nr 311, av herr *Reuterskiöld*, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition med förslag till lag med vissa bestämmelser om krigsdomstolar och rättegången därstädes; samt

nr 312, av herr *Johansson, Johan*, och herr *Gustafsson, Per*, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition angående indragning av viss personal vid domänverket m. m.

Anmälades och bordlades

första lagutskottets utlåtande nr 35, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition med förslag till lag om ändrad lydelse av 30 kap. 6 § rättegångsbalken; ävensom

första kammarens andra tillfälliga utskotts utlåtanden:

nr 8, i anledning av motion, II: 297, angående viss ändring i sjömanshus- och mönstringsförordningen; samt

nr 9, i anledning av väckt motion, II: 406, angående avskaffande av det inom statens vattenfallsverk tillämpade tantiemsystemet.

Justerades protokollsutdrag för denna dag, varefter kammarens sammanträde avslutades kl. 4.14 e. m.

In fidem
G. H. Berggren.
